

41. SAYI

ŞALOM

OCAK 2015 SAYI:41 8TL

Dergi

SARAYIN TERZİSİ
PAUL PARMA ile
'ZAMANDA YOLCULUK'

Acı ile utancın zorlu
güzergâhındaydım

Czernowitz'li
"Anne Frank"

SELMA

**BİR YAŞAM
BİR DRAM**

**MODERN
ZAMANIN
YENİ TRENDİ
TESPİH**

Nesilden
Nesle Müzik
Şevket ve Can
Uğurluer

**VIYANALI
İMAM ve HAHAM**

birlikte yollara düştü

Luxury

322 71 71

KEMER COUNTRY'DE
7 ODA 2 SALON 800 M2
TAM MÜSTAKİL VİLLA.
5.000.000 USD

KEMER COUNTRY'DE
5 ODA 2 SALON 500 M2
TAM MÜSTAKİL VİLLA.
3.750.000 USD

KEMER COUNTRY'DE
ÇOK ŞİK BAKIMLI 5 ODA 2 SALON
450 M2 MÜSTAKİL VİLLA.
3.150.000 USD

KEMER COUNTRY'DE
6 ODA 1 SALON 450 M2
TAM MÜSTAKİL VİLLA.
3.000.000 USD

KEMERBURGAZ
PANORAMA VİLLALARIN'DA
TAM MÜSTAKİL 6 ODA 2 SALON
800 M2 VİLLA. 3.750.000 USD

KEMERBURGAZ
PANORAMA EVLERİ'NDE
5 ODA 2 SALON 350 M2
ÇATI DUBLEKSİ.
1.100.000 USD

www.stirlingluxury.com

İstanbul Cad. Kemer Corner Sitesi, İnci Blok, D:16 GÖKTÜRK / İSTANBUL

**STIRLING
ACKROYD**

Emlak Danışmanlığı

444 44 93

**Siz hayalinizdeki evi anlatın,
biz bulalım.**

KEMERBURGAZ
ALTINTAŞ EVLERİ'NDE
4 ODA 1 SALON 250 M2 VİLLA.
920.000 USD

KEMERBURGAZ
ARKE TIP EVLERİ'NDE
KÖŞE KONUMLU 3 ODA 1 SALON
185M2 BA HÇE KATI.
560.000 USD

KEMER CORNER SİTESİ'NDE
FERAH 2 ODA 1 SALON
152 M2 BA HÇE KATI.
475.000 USD

KEMERBURGAZ
GÖKMAHAL SİTESİ'NDE
1 ODA 1 SALON +1 HİZMETLİ ODALI
DAİRE 535.000 TL

KEMERBURGAZ
MESA YANKI EVLERİ'NDE
2 ODA 1 SALON 110 M2 ARA KAT.
400.000 USD

KEMERBURGAZ
ARKE TIP EVLERİ'NDE
BÜYÜK TERASLI PANJURLU
3 ODA 1 SALON 180 M2 DAİRE.
570.000 USD

www.stirling.com.tr

İstanbul Cad. Kemer Corner Sitesi, İnci Blok, D:16 GÖKTÜRK / İSTANBUL

Editörden...

Sevgili okurlar, 2015'in ilk sayısı ile yeniden birlikteyiz. Bu sayımızda yer alan çok çeşitli konular arasında bir 'Holokost Dosyası'na yer verdik. Bildiğiniz gibi 27 Ocak tarihi 2005 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Holokost Kurbanlarını Uluslararası Anma Günü olarak ilan edildi. Nazi rejiminin kurduğu en büyük ölüm kampı Auschwitz-Birkenau'nun kurtarıldığı tarih olan 27 Ocak 1945'in bu yıl 70. yıldönümü anılacak.

Bu vesile ile 'Holokost Dosyası'nda; ailesinin bazı fertlerini o mezarlıkların mezarlığında yitiren yazarımızın Auschwitz-Birkenau ziyareti izlenimlerine, yazgısı Anne Frank'ın yazgısından pek farklı olmayan şair ruhlu genç kız *Selma Meerbaum Eisinger*'in tanıtımına, Türkiyeli bir Holokost kurtulanı olan *Jacques Kapon*'un yaşam öyküsüne, Holokost döneminde toplama ve ölüm kamplarında ruhun gıdası müzik yapmaya çalışan müzisyenlere yer verdik.

Bu ayki söyleşi konularımızın tümü sanat çevresinden... Konularımızdan biri, resim, heykel, performans ve multi-medya çalışmalarında kadın kimliği ve çevre konularını işleyen *Suzu Hug Levy*. Diğer bir konuğumuz bir tespih tasarımcısı, hem de hanım... Tespih deyip geçmeyin, modern zamanın yeni trendine dönüşen tespihi bir de tasarımcısından dinleyelim. Diğer konularımız da müzik

dünyasından; müzisyen bir baba-oğul; hepimiz onlara aşinayız, *Şevket* ve *Can Uğurluer*...
Buyurun keyifle okuyun.

'Zamanda Yolculuk' keyifle okuyacağınız bir yazı daha... İtalyan Parma Ailesi'nin bir üyesi, Osmanlı padişah ve şehzadelerinin terzisi *Paul Parma*'dan günümüze uzanan tarihi ve eğlenceli bir yolculuğa çıkmaya ne dersiniz?

Sevgili okurlar, Şalom Dergi'nin kapak görseli sanırım ilginizi çekti, merakınızı uyandırdı. Ağlama Duvarı önünde karşılıklı sohbetten bir İmam ile bir Haham. Pek tabii sıkça rastlanan bir manzara değil bu. Ama gerçek... Dergi'de okuyacağınız gibi Viyanalı bir İmam ile bir haham İstanbul, İsrail ve Filistin'i birlikte gezdiler. Amaçları, 'Ötekini daha iyi anlayabilmektir'. Bu gezi izlenimleri, fotoğraflar eşliğinde Avusturya'nın en köklü gazetesi 'Die Presse'de yayınlandı. 'Dinlerarası Diyalog Projesi' kapsamında büyük önem taşıdığına inandığım bu yazının Şalom Dergi'de yayınlanması için çaba harcayan *Robert Schild*'e, 'Die Presse' gazetesi ile teması sağlayan ve yazıyı süratle Türkçeye tercüme ettiren Avusturya Kültür Ofisi İstanbul Müdüresi *Doris Danler*'e ve yazının Dergi'mizde yayınlanmasına izin vermesinin ötesinde, gezinin 180 küsur çok nitelikli fotoğrafını gönderme nezaketinde bulunan 'Die Presse' gazetesine teşekkür ederim.

'Viyanalı İmam ve Haham birlikte yollara düştü' başlıklı yazı şu sözcüklerle bitiyor: "Bir subay bize sorular soruyor ve geçmemize izin veriyor. Birkaç dakika sonra Haham ve İmamın peşinden geliyor. 'Bir de özel bir sorum olacak: Burada ne yaptınız?' diyor. Haham subaya geliş amaçlarını açıklıyor. Subay; 'Çok iyi' diyor, 'İkiniz gibi daha çok insan lazım'. Gerçekten de, Paris'te son olarak yaşanan mizah dergisi Charlie Hebdo'ya yönelik sözüm ona din adına işlenmiş katliamdan sonra dinler arası diyalog daha da önem kazanıyor. İmam Ramazan Demir ile Haham Schlomo Hofmeister gibi daha pek çokları olsa keşke...

Nelly BAROKAS

nellybarokas@gmail.com

ÇİZGİ DIŞI

İRVİN MANDEL

ŞALOM Dergi

Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. adına sahibi

Av. Yakup Barokas

Genel Yayın Yönetmeni

Ivo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

İşık Sivill Karakoç

Editör ve Yan Yayınlar Koordinatörü

Nelly Barokas

Reklam Planlama Koordinatörü

İsak Behar

Sayfa Tasarımı

Semra Öner

Bella Parlakşimşek

Kapak Tasarımı

Bella Parlakşimşek

Yazı Kurulu

Nelly Barokas, Gila Erbeş, Tuna Saylağ, Aylin Yengin

İdari Koordinatör

Anet Pase

Yönetim Yeri

Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul

T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44

F: (0212) 231 92 83

www.salom.com.tr

Basıldığı Yer

Stil Matbaacılık
İbrahim Karaoğlanoğlu Cad.
Yayıncılar Sok. No: 5 Stil Binası
Seyrantepe - 4. Levent / İST.

T: (0212) 281 92 81 (PBX)

Yayın Türü

Yaygın - Süreli

Seçkin kitapçılarda
satılmaktadır.

ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR
ABONELERE ÜCRETSİZDİR

32
Kapak konusu:
Viyanalı
İmam ve Haham
birlikte yollara
düştü

50

6

**KİM, NEREDE,
NASIL?**
İranlı Nazenin,
Ester rolünde

SÖYLEŞİLER

42 Nesilden Nesle Müzik

ŞEVKET VE CAN UĞURLUER

58 SÖYLEŞİ SUZY HUG LEVY ile
bir reklam arası

62 Modern zamanın yeni trendi:
TESPİH

içindekiler

30 NİTELİK-KİTAPLIK İlginç bir gezi-
ve nitelikli bir Gazete...

50 ARAŞTIRMA Sarayın Terzisi Paul
Parma ile 'Zamanda Yolculuk'

66 STİL Dağ Stilleri

76 AKTÜEL Karlar düşer...
Düşer düşer gülerim

78 SEYAHAT TUTKUSU
Fotoğraflarla Latin Amerika Günlüğü

82 SAĞLIK Grip Aşısı hakkında
bilmediklerimiz

84 ASTROLOJİ Hırslı ve çalışkan
Oğlak

85 YAŞAMDAN Jingle Bells

86 SİNEMA Dünya Sinemaları - 26
/ İsrail Sineması

78

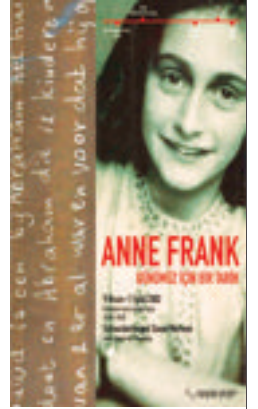
92

**SANAT
AJANDASI**

2015'in ilklerinden
seçkiler

**SELMA
MEERBAUM
EISINGER**

HOLOKOST DOSYASI

10 Ocak'ta bir gün..
Auschwitz - Birkenau

16 Czernowitz'li
'Anne Frank': Selma
Meerbaum Eisinger

24 Bir Yaşam, Bir
Dram: Jaques Kapon

28 Bir Daha Asla!

70

GURME

Bir kış
klasiği

KİM, NEREDE, NASIL?

Nelly BAROKAS

KATALOGDAN ÇIKMIŞ GİBİ

Son olarak Los Angeles'te birlikte görüntülenen Ben Affleck ile Jennifer Garner ikilisinin katalogdan çıkma bir çifti andırdıkları dikkati çekti. 10 yıllık evli olan çiftin Violet (9), Seraphina (5) ve Samuel (2) olmak üzere üç çocukları var. Ünlü çift geçtiğimiz günlerde bir dergiye evlilik yaşamlarına ilişkin bilgi verdi. Jennifer Garner, "Ailemin fertlerinin her birine yemek hazırlarım, büyük kızımızın derslerine yardım ederim. Ben Affleck mükemmel bir eştir" şeklinde konuştu.

İRANLI NAZENİN, ESTER ROLÜNDE

Ben-Hur filminin yıllar sonra çekilecek yeni versiyonunda kadın kahraman rolünde İsrailli oyuncu Gal Gadot yerine İranlı Nazenin Boniadi yer alacak.

Nazenin Boniadi, Ben-Hur'un esaretten kurtarıldıktan sonra aşık olduğu Ester karakterini canlandıracak. Bu rolde oynaması öngörülen Gal Gadot, çekimleri halen devam etmekte olan Man of Steel ile çakışacağı için bu yeni projeden vazgeçti. Jack Huston'un Ben-Hur karakterini canlandıracağı ve 2016'nın Mayıs ayında vizyona girecek filmde Morgan Freeman da rol almakta.

NİHAYET NİŞANLANDILAR

Cameron Diaz ile erkek arkadaşı Benji Madden yaklaşık bir yıllık birlikteliğin ardından nişanlandılar. Ünlü çift New York havaalanında görüntülendiğinde Diaz'ın parmağında nişan yüzüğü taktığı dikkat çekti. 42 yaşındaki Diaz çocuk sahibi olma arzusunu her fırsatta dile getirmiş, Harper's Bazaar'a verdiği söyleşide; "Birgün anne olma deneyimini yaşarsam çok mutlu olurum" demişti.

DOĞDUĞU ÜLKEDE SHOW YAPIYOR

Judith Mergui, Fransa'dan İsrail'e yedi yıl önce göç etmiş bir stand up sanatçısı. Kendisi İsrail'in farklı kentlerinde yaşayan Frankofonlara hitap ediyor. Mergui son gösterisi "Inch'Alyah" ile o denli başarılı oldu ki, son aylarda bu gösteriyi doğduğu kent Paris'te, sahnelemeye başladı. İbranice 'göç' sözcüğünü içeren "Inch'Alyah" başlığı aslında "İnşallah" anlamını taşıyor. Komedyen Judith Mergui göç deneyimini işlediği show'nun seyircilerinin çoğunluğunu Paris'teki Yahudiler oluşturmaktadır.

KIRK DOUGLAS 98 YAŞINDA KİTAP YAYINLADI

Geçtiğimiz ay 98. yaşını kutlayan Kirk Douglas doğum gününde 11. kitabını yayınladı. Beyaz perdenin unutulmaz filmi Spartaküs dahil 87 filme imza atan Kirk Douglas, Hollywood'un en güzel kadınları ile yaşadığı tek gecelik ilişkileri ile geçmişte ABD magazin basınının gündemini sarsmıştı. Gençliğinde bir helikopter kazasından kurtulan aktör, yaşadığı inişli çıkışlı hayatı kaleme aldığı kitaplar yayınladı. Ancak 98 yaşındaki eski şöhret, son yazdığı "Life Could Be Verse" (Hayat Bir Şiir Olsaydı) adlı kitabının öncekilerden daha nitelikli olduğunu iddia etmekte.

PORTMAN, STEVE JOBS BİYOGRAFİSİNDE

Leon filmindeki rolüyle tanınan, Siyah Kuğu (Black Swan) filmindeki performansı ile en iyi kadın oyuncu dalında Oscar ve Altın Küre ödülleri sahibi olan Natalie Portman, Steve Jobs'u konu alan bir filmde rol alacak.

'Slumdog Millionaire's' filminin yönetmeni Danny Boyle'un yönetmenliğini yapacağı filmin senaryosunu Aaron Sorkin yazdı. Filmdeki kadın karakter rolü için önce Scarlett Johansson'un adı geçtiyse de, bu biyografik filmde Natalie Portman ile görüşmelerin tamamlanmak üzere olduğu bildirildi. Portman yönetmenliğini üstlendiği, Amos Oz'un 'A Tale of Love and Darkness' adlı romanının sinemaya uyarlanmasının çekimlerini çok yakında tamamladı.

"BİR DAHA YAPMAM POLİS BEY"

Hollywood'un ünlülerinden Drew Barrymore, Los Angeles'te yoga kursundan acele ile çıkıp koşarak caddeyi geçerken trafik polisine yakalandı. Suçu yaya geçidi bulunmayan yerden karşıya geçmekti. 39 yaşındaki iki çocuk annesi oyuncu uzun süre polisle tartışmaya girdi. En son Us Weekly'ye röportaj veren Barrymore evindeki kaotik durumdan söz ederek; "Geleneklere bağlı bir anneyim. Günlük yaşamımda fazla organize değilim, her an her şeyimi kaybederim. Çocuklarımla ilişkilerimde daha düzenli olmaya çalışıyorum, çünkü çocuklar her şeyi bizlerden öğreniyorlar" dedi.

GÖREV BABAYA DÜŞTÜ

ABD'li oyuncu, yapımcı, yönetmen Liev Schreiber altı yaşındaki oğlu Samuel'i gezdirirken, hayat arkadaşı Naomi Watts iş icabı New York'ta bulunmaktaydı. 2005 yılından beri birlikte olan 46 yaşındaki Naomi Watts ile 47 yaşındaki Liev Schreiber'in iki oğlan çocukları var. 'Ray Donovan' adlı TV dizisindeki Ray rolü ile dikkat çeken Liev Schreiber, "Çok mutlu bir ailem var. Buna sahip olmasaydım ne yapardım bilmiyorum. Bunlara sahip olmayan Roy karakterini canlandırmak oldukça zor" demekte.

SKANDAL KRALİÇESİ KANSERE YENİK DÜŞTÜ

1963 yılında adı, İngiltere'de patlak veren Profumo Skandalı'na karışan model Mandy Rice-Davies 70 yaşında kansere yenildi. Arkadaşı Christine Keeler'in bakan John Profumo ile ilişkisi ortaya çıkınca o dönemde 19 yaşında bir model olan Mandy Rice-Davies'in adı dünya gündemine oturmuştu. Çeşitli ülkelerdeki kabalarda dansöz olarak sahne alan Mandy, İsraili bir işadami ile hayatını birleştirmesinin ardından Yahudi dinine geçmiş, Tel Aviv'de kendi adını taşıyan bir lokanta zinciri kurmuştu.

BEYAZ SARAY'DA HANUKA KUTLAMASI

Geride bıraktığımız Hanuka Bayramı'nın ikinci gecesi Başkan Barack Obama ile Michelle Obama Beyaz Saray'da yüzlerce kişiyi konuk etti. Başkan Obama gelen konuklara 2 bin yıl önce Makkabi'lerin verdiği mücadeleyi ve Hanuka'nın öyküsünü anlattı. O gece orada yakılan Hanukiya, Beyaz Saray'a Kudüs'ten getirildi. Kudüs'te iki lisanda eğitim veren bir okulun Yahudi ve Müslüman öğrencileri tarafından yapılan Hanukiya'nın beyaz Saray'da yakılması dinlerarası diyalogun güzel bir örneğini oluşturdu.

SCARLETT JOHANSSON ARTIK EVLİ

ABD'li oyuncu Scarlett Johansson'un, nişanlısı Romain Dauriac ile üç ay önce, 1 Ekim günü evlendiği ortaya çıktı. Montana eyaletindeki Granite Belediyesi çalışanı Carol Bohrnsen, çiftin 1 Ekim'de Philipsburg kasabasında düzenlenen sade bir törenle evlendiğini açıkladı. Ağustos 2013'te nişanlanan çiftin Rose adını verdikleri kızları, 5 Eylül'de dünyaya gelmişti. Bu evlilik gazeteci Romain Dauriac'ın ilk, Johansson'un ikinci evliliği oluyor. Oyunculuk kariyerine 1994'te 'North' filmi ile başlayan Johansson, 2003 yılında 'Lost in Translation' filmindeki performansıyla İngiliz Sinema ve Televizyon Sanatları Akademisi (BAFTA) tarafından En İyi Kadın Ödülü'ne layık görülmüştü.

SJP KOLEKSİYONU DUBAİ'YE AÇILIYOR

'Sex and the City' dizi filminin ünlü oyuncusu Sarah Jessica Parker, SJP markası altında ürettiği ayakkabıları önümüzdeki günlerde Dubai'de pazarlayacak. Parker, kendi adının baş harflerinden oluşan marka ürünlerini Dubai Mall'deki (alışveriş merkezi) Harvey Nichols ve Bloomingdale's dükkanlarında satışa çıkaracak. Sarah Jessica Parker; "SJP koleksiyonunu uluslararası pazarlamanın heyecanını yaşıyorum. Markamın Ortadoğu kadınına da hitap edeceğini umuyorum" demekte. 2014'ün ilk aylarında ABD pazarına açılan SJP markası ayakkabının dışında çanta ve trençkot da üretiyor. SJP koleksiyonu Parker ile Manolo Blahnik'in CEO'su George Malkemus'un işbirliği sonucu tasarlandı.

BARON COHEN, BÜYÜKANNESİNİ UĞURLADI

ABD'li komedyen Sacha Baron Cohen, 99 yaşında hayata veda eden büyükannesi Liselle Weiser'in cenazesinde hazır bulunmak üzere İsrail'e gitti. Baron Cohen, Almanya'da doğan, önce İngiltere, ardından İsrail'e göç eden büyükannesini hayattayken sık sık ziyaret ederdi. Ünlü komedyenin annesi Daniella Weiser de İsrail'de doğmuştu.

Geçtiğimiz yıl televizyonun "Good Evening with Guy Pines," adlı programına konuk olan büyükanne Liselle Weiner, torunu Baron Cohen'in çok yetenekli ve çok zeki bir aktör olduğunu düşündüğünü söylemişti. Büyükanne ayrıca, Baron Cohen'in iki çocuğunun, babalarına, diğerlerinin ise eşi Isla Fisher'e benzediklerini de iletmisti.

RIVERS YARDIM KURULUŞLARINI UNUTMAMIŞ

Joan Rivers'in vasiyeti doğrultusunda, mirasının 150 milyon doları bazı Yahudi yardım kuruluşlarına dağıtılacak. New York Post gazetesi bu konuyla ilgili belgelere dayanarak mirasın başta; 'Jewish Guild for the Blind', 'Simon Wiesenthal Center', 'Jewish Home and Hospital Foundation' olmak üzere birçok yardım kuruluşuna dağıtılacağını duyurdu. Eylül ayında 81 yaşında hayata veda eden komedyen Joan Rivers servetinin büyük bölümünü, kızı Melissa Rivers, torunu ve yeğenlerine bıraktı.

BEYAZ SARAY ŞEFİ SAM KASS GÖREVDEN AYRILIYOR

Beyaz Saray'ın baş ahçısı ve beslenme danışmanı Sam Kass görevinden ayrılıyor. 2009'dan beri Beyaz Saray'daki görevini sürdüren Sam Kass'ın, Obama ailesi ile birlikteliği 2005 yılına dayanıyor. Sam Kass'ın bu görevden ayrılmasının sebebi, bu çalışma temposunda eşine yeterince zaman ayıramamasından kaynaklanmakta. Kass, gıda danışmanı olarak Michelle Obama'ya, Beyaz Saray'da doğal ürünler yetiştirdikleri küçük bir bahçe oluşturulmasına yardımcı olmuştur.

tatilsepeti
.com

MUTLULUKTAN
HAVALARA UÇMAK

%50 'YE VARAN
İNDİRİMİLE

EN İYİ FİYAT
GARANTİSİ

HEPİMİZ
TATİL İÇİN
ÇALIŞIYORUZ

SON 3 GÜNE
KADAR İPTAL FIRSATI

444 44 20

OCAK'TA BİR GÜN...

Auschwitz

Birkenau

Acı ile utançın zorlu

güzergâhındaydım

Orada

Polonya'daki Auschwitz-Birkenau kamplarının Sovyet Askerleri-Kızıl Ordu tarafından kurtarılışının 70. yıldönümü, 27 Ocak 2015... II. Dünya Savaşı sırasında, bu kampta Naziler bir buçuk milyon insan öldürdü ve bunların yüzde 90 kadarı Yahudi idi.

Anılarıma dönüyorum ve Auschwitz-Birkenau'nun kurtarılışının 50. yıldönümüne bir yolculuk yapıyorum. Tekrar adımlıyorum acı ile utancın zorlu güzergâhını... Neden Auschwitz-Birkenau? Neden oradaydım?

Bugün, Holokost'un 70 yıl kadar sonrasında Nazi Almanyası'nın özelde Yahudileri hedef seçerek giriştiği sistematik kitlesel imha programını anlamak olası mı? O günlerin dehşetini, çekilen ıstırapın boyutunu algılamak, 'neden'leri ve 'niçin'leri sorgulamak, insanlığın varoluş tarihinde bir ara-durak bulmak çok zorlu bir çaba. Kanımca, Nazizm'in, Rönesans'ı yaşamış Avrupa'nın orta yerinde Yahudiliğe uyguladığı dehşeti anlamak için Holokost yaşayanlarının – o gerçeğin tanıklarının deneyimlerine başvurmak gerek...

O tanıklardan biri Primo Levi, genç bir İtalyan Yahudi'si.

Auschwitz'e, 1944'te getirildi.

Ruslar kampı kurtarana kadar Levi, orada, yaşama tırnaklarının tüm gücüyle sarılmıştı.

"Se questo é un uomo?" – "Adam sayılabilir mi?" adlı kitabında Primo Levi, korkunç bir tren yolculuğundan sonra kampa varan insanların, çıplak soyulduklarını, saçlarının tıraş edildiğini ve yaşamaları için kararlaştırılanların paçavralara büründürüldüklerini, kendilerine paramparça çizmeler verildiğini anlatıyor.

"Daha sonra ilk kez, bu tecaviüzü, bu insan yıkımını anlatacak kelimelerin lisanımızda yer almadığını anlamağa başladık," diye yazıyor Primo Levi... "Bir an içinde, sezgilerin kehanetiyle gerçek bize açıklandı: En dibe ulaşmıştık. Daha fazla batmak mümkün değildi. Artık kendimize ait hiçbir şeyimiz yoktu. Giysilerimizi, ayakkabılarımızı, hatta saçlarımızı da almışlardı. Adlarımızı bile alacaklardı..."

Primo Levi, "175517 No.'lu tutuklu" oldu – Hayatı veya ölümü hiçbir insanî eğilim olgusu taşımadan, hakkında

karar verilebilecek bir adam – tabii "adam" sayılabilirse...

Levi, Auschwitz'ten kurtulan ender insanlardan da biri! Yaşadıklarının dayanılmazlığı sonunda 1987 yılında intihar etti!

İtalyan yazarın satırlarından... Veya Auschwitz-Birkenau'nun şimdilerdeki görüntüsünden... Veya milyonlarca insanın burada küllere dönüştüğü gerçekliğinden insanlığın ulaştığı "dip"i, alçaklığın kapsamını algılamak mümkün olabilir...

Belki...

Primo Levi'nin şiiri, *"Se questo é un uomo?"* – *"Adam sayılabilir mi?"* den birkaç dize...

(...)

Düşünün hele, adam sayılabilir mi?

Dur duraksız bataklıkta çırpınıp duran
Hiç mi hiç huzuru bilemeden
Bir ekmek kııntısı için didinip de ölen
Bir "evet" veya bir "hayır" uğruna ölüveren

Düşünün hele, kadın sayılabilir mi?

Adını da saçlarını da yitiren
Hatta bunları anımsamak için gücünü
Bomboş gözleri, adeta buzdan sinesi
Tıpkı kış mevsimindeki bir kurbağa gibi

(...)

Neden, neden mi Auschwitz-Birkenau'da idim?

Oradaydım.

Çünkü... İnanıyorum ki bu onarılmaz vahametteki suç – günah – karanlık (veya adını siz koyun!) bütün nesillere, aynen bir bayrak yarışındaymışçasına iletmeli, gençlere ve gelecek nesillere aktarılmalı.

Ve bu bayrak yarışına önderlik eden biz, Holokost yaşayanlarının peşi-sıra-gelen kuşak olmayacaksa, kim olabilir ki?

Neden mi Auschwitz? Auschwitz kimler için neyi simgeliyor?

Auschwitz Nazilerin Polonya'da kurdukları ilk temerküz / toplama kampıydı.

Öncelikle amacı "Polonyalı politik tutukluları" hapsedmek, aynı zamanda da onları zorunlu çalışmalarda kullanmaktı. Çoğunluğunu Polonyalıların oluşturduğu 700 kişilik ilk katile, 14 Haziran 1940 gününde Auschwitz'e getirildi.

Silesiya'dan getirilen ilk Yahudi konvoyu, 1942'nin Ocak ayında Auschwitz'e ulaştı. Gelenlerin yüzde 90'ı ise Auschwitz'e varır varmaz gaz odalarına yollandı.

Tarihi kayıtlara göre bir milyon altı yüz bin insan Auschwitz-Birkenau'da katledildi. Bunların bir milyon üç yüz bini Yahudi idi. Geri kalanları ise Polonyalı, Sovyet, Çingene ve 26 farklı ulusun vatandaşlarıydı. (Babamın kuzenleri de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı idiler!)

Auschwitz'in boyutlarının akıl almaz büyüklüğü, varlığını bir temerküz / toplama kampı olarak en uzun süre boyunca muhafaza etmişliği ile yaşayanlarının geniş sayıda olması nedeniyle en ünlüsü...

Neden mi Auschwitz?

Auschwitz'i diğer ölüm kamplarından ayıran özelliği, buraya varan insanların elemelere tabi tutuluşları ve kamplarda çalışabilecekler ile gaz odalarına yollanacaklar arasında seçimlerin yapılması idi.

Auschwitz toplumların zihinleri ile edebiyatlarında en "tanınmış"ı olup "insan" gerçekliğinin fiziksel olarak en derin, en karanlık dehlizini simgeler.

Yahudiler için Auschwitz, Holokost'un sembolü!

Burada bir milyon üç yüz bin Yahudi bebek, çocuk, kadın, erkek, genç-yaşlı katledildi. Onların külleri tüm alanı kaplarken dünyanın en büyük mezarlıksız mezar-yerini oluşturdu. Auschwitz o günlere dek benzeri görülmemiş zulüm ile gaddarlığın, eza ile cefanın, fesat ile azgınlığın, 6 milyon Yahudi'nin insanlıklarından soyutlanarak alçaltılıp katledildiği yer oldu.

Oradaydım.

Çünkü... Artık aramızda olmayan babama borcum vardı. Kendisi hep bu ziyarette bulunmak istemişti, ama yapamamıştı. O da 1930'larda tahsilini yaparken II. Dünya Savaşı Fransa'sında idi. Türk vatandaşı olarak, doğru bir zamanlama ile doğduğu toprağa dönebilmişti.

Fakat teyzesi ile dayısı, babaannemin kardeşleri bütün aileleriyle Fransa'daki işbirlikçi Vichy Yönetimi tarafından tutuklandıktan sonra yaşamlarını Auschwitz ölüm diyarında noktalamış ve kuvvetle muhtemeldir ki, birer avuç küle dönüşmüşlerdi.

Babaannem ise hayatının son gününe değin kardeşlerini anadurmuş, onların matemlerini tutmuş, katillerinin yola çıkış noktasını, nedenlerini, niçinlerini hiç anlayamadığını tekrarlayıp durmuştu.

En genç yaşlarımdan itibaren Holokost konusu hayatıma dokunduğu için...

Adını taşıdığım babaannem için, babamın o sınırsız mezarsız mezarlıktaki - Auschwitz'deki aile yakınlarının küllerini ziyaret etme arzusunu bildiğim için... Oradaydım.

Oradaydım.

Çünkü... Dünyamız hep sancı çekmeğe devam ediyor. Her kıtasındaki insanlık dışı eylemler halen sürüyor. Neden tarihten hiç mi hiç ders alınmadığını kavrayabilmek için... Oradaydım.

Oradaydım.

Çünkü 1945'in de öncelerinin bugünlere iletmeğe çalıştığı mesajı, tüm içeriği ile kavrayabilmek için, oradaydım.

Birkenau'nun girişinden itibaren, kurbanların ölümüne doğru ilerleyerek karanlık yolculuklarının sonuna getiren tren yolu üzerinde uzun süre yürüdüm. Raylar boyunca traverslerin üstlerinden atlayarak attığım her adımda bir mezar taşına bile sahip olmayanları düşündüm. Hayatta kalmayı başaranların dinmeyecek kâbuslarını, yitirdiklerinin, yaşanılmamışlıkların acı anılarını, var olmayı sürdürüşlerinin sorgulamalarını... Yürek parçalayıcı kaderleri düşündüm.

Protokolün, o anma gününün katılımcıları olacak önemli kişilerin gelmesini beklerken... Hollandalı olduğunu söyleyen genç bir kadın gazeteci fark ettim. Eldivenimsiz gelmişti, Ocak ayı Polonya'sının dondurucu soğuşuna. Eldivenimin tekini uzattım, "paylaşalım" diyerek. Minnet dolu sınırsız bir bakış ile sordu: "Sen Yahudi'sin, değil mi?" O mekânda, o soruya yanıt vermeyi reddettiğimi anımsıyorum. Hollandalı gazeteci üstelemedi! Ayrılmamıza kadar sessizliğini korudu. Tören bitiminde sadece kucaklaştık. İki insan - iki kadın - iki gazeteci olarak!

Primo Levi, harabelerden ve tahripten söz etmişti. Bizim kuşağın sorumluluğu ise inşa etmektir - yeni bir dünyayı!

Sevgi ile.

Orası – Auschwitz “Kıdüş Haşem”in yeri! (Tanrı adına ölümün yeri...) Polonyalılar için Auschwitz faşizme karşı kazanılan ulusal bir zaferi simgeler.

Savaş öncesi Polonya’ında Yahudilerin yüzde 90’ını oluşturan, üç milyonu Yahudi, toplam 6 milyon Polonya vatandaşı Naziler tarafından “imha” edildi. Polonyalı tarihçi Franciszek Piper’a göre Auschwitz’de (Yahudi olmayan) yetmiş beş bin Polonyalı öldürüldü. Eski Sovyetlerin Rus halkı için 1941 yılında altı yüz savaş tutuklusunun Zyklon B gazıyla öldürüldüğü bir anma abidesi, Auschwitz. Tarihçi Piper’ın araştırmalarına göre ise, daha sonralarında on beş bin Sovyet vatandaşı orada, Auschwitz’te “imha” edildi.

Çingeneler için, yirmi üç bin Sinti ve Rumen’in katledildiği yerdir, Auschwitz.

Dünya için Auschwitz, insanın insana uyguladığı insanlık-dışılığın sembolüdür, suskunluk ve kayıtsızlık ile izlemenin sembolü!

İnsanoğlunun uğradığı en büyük trajedi saatlerinde, örgütlenmiş dinlerin başarısızlıklarını da temsil eder Auschwitz. Papa ve Hıristiyan kiliseleri, manevi sorumluluğun liderliklerini yapmaktansa, teslim oldular... Mesuliyetlerinden feragat ettiler. Dünyanın geri kalanı ise, suskunluğuyla, sözsüzlükle – ifa-

ALMANYA’DA BİR LİSE MÜDÜRÜ HER EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI BAŞINDA ÖĞRETMENLERİNE ŞU MEKTUBU GÖNDERİRMİŞ:

“ Bir toplama kampından sağ kurtululardan biriyim. Gözlerim hiçbir insanın görmemesi gereken şeyleri gördü. İyi eğitilmiş ve yetiştirilmiş mühendislerin inşa ettiği gaz odaları, iyi yetiştirilmiş doktorların zehirlediği çocuklar, işini iyi bilen hemşirelerin vurduğu iğnelerle ölen bebekler, lise ve üniversite mezunlarının vurup yaktığı insanlar...

Eğitimden bu nedenle kuşku duyuyorum. Sizlerden isteğim şudur: Öğrencilerinizin insan olması için çaba harcayın. Çabalarınız bilgili canavarlar ve becerikli psikopatlar üretmesin. Okuma-yazma, matematik, çocuklarınızın daha fazla insan olmasına yardımcı olursa ancak o zaman önem taşır.”

desizlikle uygulananlara onaylarını vermiş oldular.

Katolikler için Auschwitz bir şehitlik! Kimin için olursa olsun, kanımca Auschwitz (ve bütün benzerleri) geçen zamanın tahribine uğratılmamalı ve ‘insan’ için doğal sayılabilecek unutkanlığa uğratılmamalı!

Günümüz Almanya’ında Türkler için tehdit oluşturan Neo-Nazilerin Auschwitz’in yok oluşundan duyacakları mutluluğu ise hep akılda tutmamız gerek!

Mengele ikizleri: Gabi ve Frida ile... Auschwitz üzerine...

Gabi ve Frida, Adolf ve Sara Wasserman çiftine doğduklarında evlerinde büyük bir mutluluk yaşanmıştı. Ağabeyleri Alexander'dan sonra 1929 yılında, şimdilerde Rusya sınırları kapsamında olan, o günlerin Çekoslovakya'sı olan Uzhhorod kentinde doğdular.

Gabi: "Frida ile yataklarımız bile aynı idi. Anaokuluna kadar. Müthiş benzeşirdik. Hep el ele idik. Bizi ayırmak, tanımak üzere üstlerinde isimlerimiz yazılı yaka iğneleri takardık."

Aile öykülerini Frida anlatmayı sürdürüyor...

"1938'de Macarlar şehrimizi ele geçirdi. İki yıl sonra da sorunlar başladı. İşsizlik. Bunalım. Bizler normal devlet okuluna gidememeğe başladık... Sadece Yahudi okulunda eğitim görebilirdik. Şehrin Valisi... Sanırım adı Dr. Sharkan idi... Babamın arkadaşıydı. Uzun süre servetimizi rüşvet vere-verer ellerimizdekini, avuçlarımızdakileri gözden çıkara-çıkara gettolara yollanmamak için mücadele ettik. Vali de bizi hep korudu."

1944'te Naziler Uzhhorod'a girdikleri zaman cinayetler başlamış. Wasserman ikizlerinin dayıları, teyzeleri kendi mezar çukurları kazdırıldıktan sonra kurşunlanarak öldürülmüşlerdi.

Sara ve Adolf Wasserman Ailesi 4 Haziran 1944'te kentlerini terk etmeye zorlanan son Yahudi grubunun içinde idi.

Auschwitz-Birkenau'ya doğru kapalı vagonlara yüklenerek yola çıkarıldılar.

Dört gün, aç-susuz, hayvanlar gibi sıkıştırılarak dolduruldukları trenin bölmelerinde kıpırdamak sadece nöbetleşerek mümkün oluyordu. İhtiyaçlarını da bir kovada gidermek zorunda idiler.

Yaşam mücadelesinde yenik düşen insanların cesetleri yolculuk boyunca vagonlarda kalmak zorunda idi. "Varış" noktasındaki teslimatta trene bindirilenlerin rakamı tutturulmalı idi... Nefes almak da ancak ihtiyaç kovalarını boşaltmak için tren durdurulduğu zaman mümkün oluyordu.

Gabi ve Frida'nın Holokost yılları süresince yanlarında taşıdıkları yıpranmış fotoğrafları

Gabi anlatıyor:

"Bizi çalışma kampına götürdüklerini söylemişlerdi. 9 Haziran 1944'te Auschwitz'e vardığımızda vagonların kapıları açıldı.

Hayvanlar gibi itilip kakılarak 3 Alman subay (aralarından biri Doktor Mengele

idi) ve Auschwitz'in tutukluları tarafından karşılandık.

Mengele elinde bir sopa ile sadece başparmağını kıpırdatarak elemelerini yaptığı insanların sağa veya sol tarafa gitmelerini işaret ediyordu.

O esnada annemi bizden ayırdılar.

Ailemiz üçe bölündü.

Annem sola - gaz odalarına...

Babam ile ağabeyim - çalıştırılmak üzere sağa ayrıldılar.

O gün, her zaman olduğu gibi ikiz kız kardeşimle benzer giyinmiştik!

Mengele bizi gördü ve "zwillinge" (Almanca: "İkiz") diye bağırды.

Mengele bizi elimizden tutup kendi arabasına götürdü.

Kocaman, siyah, şoförlü bir araba idi...

Mengele ailemizi sordu, biz de söyledik.

Annemi 'krematoryum'a yolladığını anladı.

Babamızı ise yanımıza çağırtdı ve ona 'yaşayacağını' söyledi..."

Gabi ve Frida "revier" diye adlandırılan bloğa götürüldü.

"Revier"de Polonyalı siyasi tutuklular, daha sonra homoseksüel olduklarını keşfettikleri "yarı kadın-yarı erkeklerin" bulunduğunu anlattı ikizler.

Auschwitz'e getirildiklerinde Gabi'nin çantasında gizlediği ve bir yün yumağına sarılı olan bir saati vardı.

"Revier"e vardıklarında onları duş almaları için soyan kadınlar saatini aldılar. Gabi o an'ın deneyimini paylaşırken şöyle konuştu:

"Oyuncağım elimden alınmıştı. Deliler gibi ağlayıp bağıırıyordum.

Mengele geldi.

Niye ağladığımı sordu.

Ona anlattım.

Gabi-Frida ikizlerinin annesi, Sara Wasserman. 26-27 Ocak 1945 yılında Auschwitz-Birkenau Kızıl Ordu tarafından kurtarıldığında Baba Adolf ile ikiz kız kardeşler Frida ve Gabi evlerine, Uzhhorod'a dönmüşlerdi. Almanlar evlerini istilâ edip talan etmişlerdi. Kapı-cam-çerçeve yıkılmıştı. Annelerinin bu yegâne fotoğrafı çerçevesiydi ve kırılan bir cam tarafından muhafaza edilebilmişti.

Başımı okşadı ve yüniümü bana geri verdi."

Annesini ölüme yollayan Mengele, saçlarını okşamıştı. Teselli etmişti. Bir anlık da olsa – arzusunu yerine getirmişti. Mengele, Gabi'nin kahramanı olmuştu!

Gabi şimdilere değin yaşadığı bu ikilemin yükünü ruhunda taşıyor... Gabi ile Frida inanılmaz zor canavarlıklara tanık oldular.

Mengele'nin tıbbi deneyleri.

Frida anlatıyor:

"Bizi saçımızın telinden ayak parmaklarımızın ucuna kadar incelediler.

Defalarca kan aldılar.

Bir keresinde gözlerimizin arkasına ulaşabilmek için kaşıkla gözlerimizi terse çevirdiler..."

Daha nice-nice barbarlıklar...

İkizlerden biri, Mengele'nin yeni doğan bir bebeği iki eliyle bölerek parçaladığını anlatırken gözlerinden akan yaşları durduramıyordu.

İkizlerden diğeri de babası, Adolf Wasserman'ın acı deneyimini şöyle dile getiriyor:

"Naziler keyiflerince insanlarla oynayarak eziyet edip öldürüyordu.

Bir keresinde kampta çalışan erkekleri sıraya dizdiler. Her 'onuncuyu' öldüreceklerini söylediler.

Söylenenler hemen gerçekleşirdi.

O günkü sıralamada ağabeyim Alexander onuncu idi.

Babam ise dokuzuncu idi...

Babam oğlu ile yer değiştirmek istedi, "ben ölmek istiyorum," dedi.

Ama ağabeyime babamın gözleri önünde eziyet edildi ve tabii ki öldürüldü!"

Baba ve ikiz kız kardeşler, Adolf, Gabi ve Frida Holokost yaşayanları arasındaydı. Hayatta kaldılar.

İkizler şimdilerde yaşamlarını Haifa'da sürdürüyorlar. Geceleri, değişik sıklıklarda kâbuslarla haykırarak uyanıyorlar.

Yaşadıkları... Tanıklık ettikleri ruhlarının huzurunu ebediyen içlerinden söküp aldı!

Gabi, dayımın oğlu – Alexander Abigadol'un kayınvalidesi. (Gabi'nin Auschwitz'te öldürülen ağabeyinin adı da Alexander idi!)

Hayat dolu bir kadın! Her yanı ile oldukça farklı. Hayat yolculuğunda deneyimleri göz önüne alındığında ise, hayranlık uyandıracak kadar yaşam sevinci ile dopdolu.

Gabi termal sularla ağrılarını tedavi için her yıl Macaristan'a gidiyor ve doğduğu topraklara olan hasretini gideriyor. ■

Gabi ve Frida hayatlarında ilk kez Holokost anılarının çok küçük bir bölümünü paylaştılar. Çocuklarına / torunlarına bile söyleyemediklerini anlattılar. Bir anlamda, ölen anneleri, ağabeyleri, aile yakınları, arkadaşları adına tanıklık ettiler.

Auschwitz
Canavarı

DR. JOSEF MENGELE KİM?

1911'de Almanya'nın Guenzburg kentinde doğan Josef Mengele, Auschwitz Toplama Kampı'nın doktoru idi. Tıp ve felsefe eğitimi görmüştü. (Akademik unvanları 1961'de geri alındı!)

II. Dünya Savaşı sırasında cephede görev yapması uygun bulunmayan Mengele, 1943-1945 yılları arasında toplama kampında yaşayan sayısız insanın ölümüne sebep olduğu Auschwitz'e kendi arzusu üzerine atandı.

Mengele, kampta bulunan Yahudiler üzerinde akla sığmayacak çeşitlikte "tıbbi" deneyler yaptı. "İkizler" ve "cücüler" üzerinde genetik açıdan "araştırmalar" gerçekleştirdi.

Birkenau Toplama Kampı'nda (Auschwitz-Birkenau birbirlerine bitişikler) gaz odalarına gönderilerek öldürülmek üzere seçilmekte olan on binlerce tutuklunun elemelerinde hazır bulundu.

Parmaklarının tek bir işaretiyle ölüm ile yaşam arasındaki hassas dengede bekleyen sayısız insanın tanıklıklarıyla Mengele, bir anlamda Holokost'un simgesi de oldu:

Kamp sakinleri tarafından "Auschwitz Canavarı" olarak adlandırıldı.

1951 yıllarına kadar Mengele, Almanya'nın Bavyera Bölgesi'nin çeşitli yerleşimlerinde yaşadı.

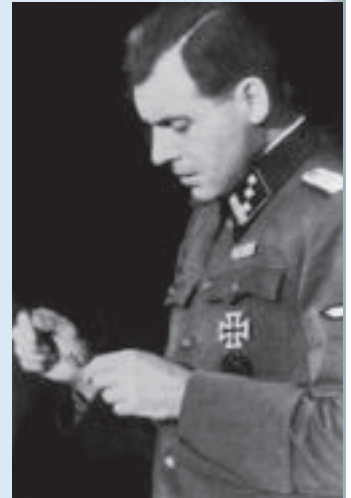
1953'te "Savaş Suçlusu" olarak aranmaya başlayan Josef Mengele, Almanya dışına kaçtı.

1954 yılında Arjantin vatandaşlığına kabul edildiği bilinmekte.

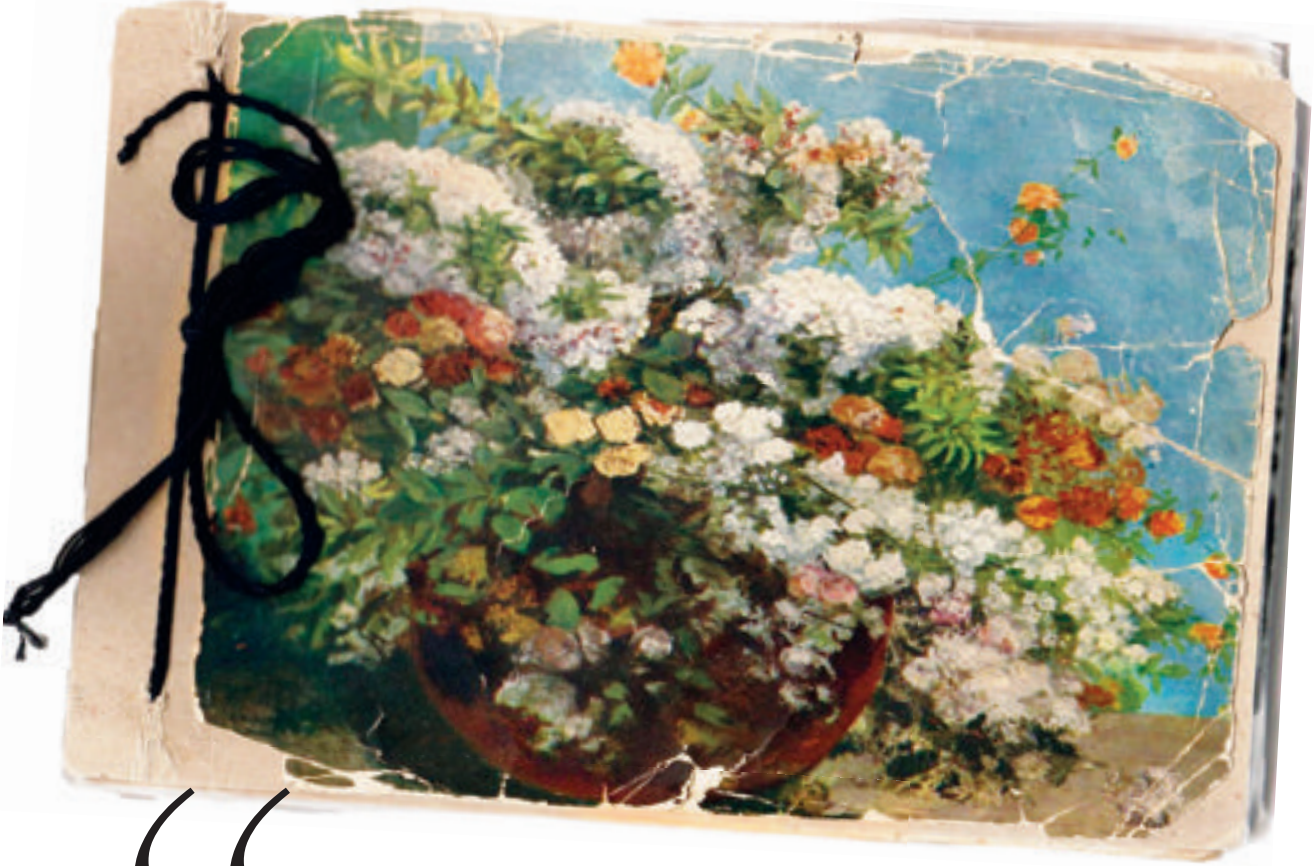
Mengele, yönetimini Gruenzburg'daki kardeşinin yaptığı 'Karl Mengele and Sons' (Karl Mengele ve Oğulları) adı altında tarım makineleri üreten bir fabrikanın mümessilliğini Arjantin'de sürdürdü.

Mengele, Holokost'tan sağ olarak kurtulan kişilerden oluşturulan kuruluşlar tarafından amansızca takip edildi. Batı Almanya Hükümeti'nin onun Arjantin'den iadesini istemesi üzerine Mengele izini kaybettirdi. Kayboluşu, Adolf Eichmann'ın 1960'ta Güney Amerika'dan İsrail'e getirildiği döneme rastlamakta.

"Mengele" adı Batı Almanya ve Kudüs'te yer alan sayısız mahkemede, sayısız tanık tarafından tekrarlanarak gündeme getirildi.

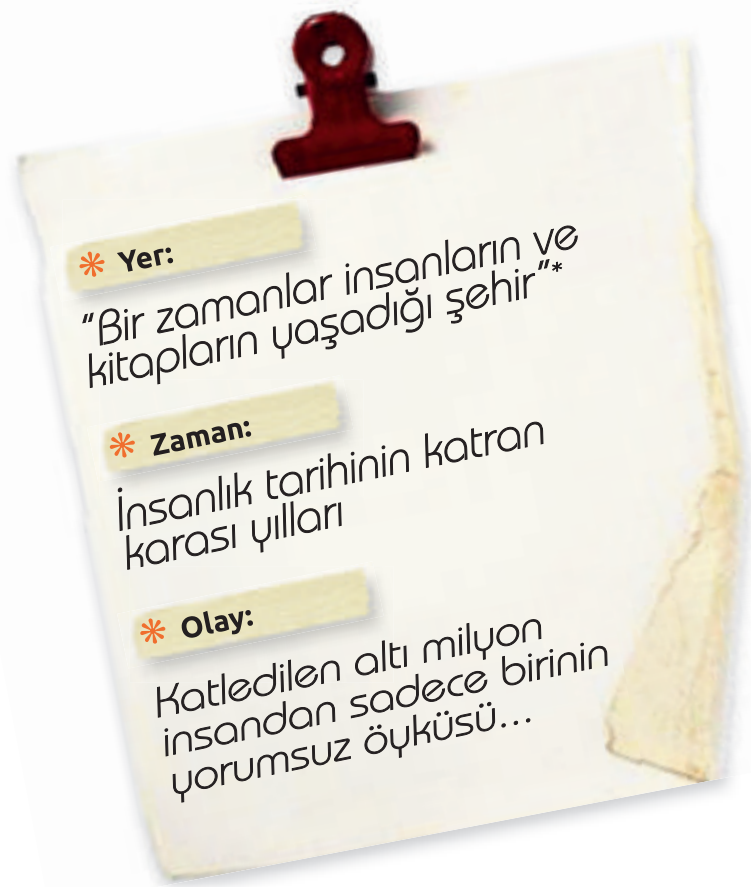

Czernowitz'li 'Anne Frank': Selma Meerbaum Eisinger

“Yaşamak istiyorum (...)
Ölmek istemiyorum.
Hayır!”

Anne Frank'ı II. Dünya Savaşı'na ilgi duymuş herkes tanır... II. Dünya Savaşı sırasında tuttuğu günlüğü ile, toplama ve ölüm kamplarında katledilen altı milyon Yahudinin *basit bir sayı olarak değil, birer birey olarak*, kendi ümitleri, hayalleri, özlemleri olan birer insan olarak anılmalarının gerekliliğinin anlaşılmasında önemli bir rol oynamış bu genç kızı neredeyse tüm dünya tanır... Amsterdam'da saklandığı evde, döner bir kitaplığın gizlediği bir kapının arkasındaki "Arka Ev" de, kendisine doğum gününde hediye edilen hatıra defterine 12 Haziran 1942 ile 1 Ağustos 1942 arasında yaşadıklarını, korkularını, ümitlerini, hayallerini, savaşın korkunçluğunu, *insanlığa olan güvenini kaleme almış* olan Anne Frank çok kişi tarafından bilinir.

Hatıra defterine *Kitty* adını veren, onunla arkadaşymışçasına dertleşen Anne Frank'ın dünya edebiyatında yerini almış olan bu günlüğünün aslı, Amsterdam'da Prinsengracht sokağı 263-267 numaralı, 1960 yılından beri müzeye çevrilmiş olan Anne Frank'ın savaş sırasında saklandığı evde, *Anne Frank Huis*'te görülebilir.

Birçok akranı gibi Bergen Belsen toplama kampında tifüse yakalanarak 16 yaşında yaşamını yitirmiş olan Anne Frank, babası *Otto Frank* ve Frank'ların şirketinde çalışan *Miep Gies* - asıl adı *Hermine Santrouschitz*

Yazgısı Anne Frank'ın yazgisından pek de farklı olmayan şair ruhlu, Romanyalı bir genç kız olan Selma Meerbaum Eisinger neredeyse hiç okunmaz, hiç bilinmez, hiç tanınmaz...

- sayesinde tüm dünyada tanınmıştır. Frank ailesine yardım eden dört kişiden biri olan ve 11 Ocak 2010 tarihinde 100 yaşında ölen Miep

Gies, Frank ailesinin savaştan sağ olarak kurtulan tek ferdi olan baba Otto Frank'a, ailenin Auschwitz'e sürüldüğü günden beri sakladığı Anne Frank'ın hatıra defterini teslim etmiş, Otto Frank da kızının yazar olma hayalini gerçekleştirebilmek için hatıra defterini yayınlamak için Anne Frank'ın tüm dünyada tanınmasını sağlamıştır. Türkçe'ye ilk çevirisini *Can Yücel*'in yaptığı 'Anne Frank'ın *Günlüğü*' ya da 'Anne Frank'ın *Hatıra Defteri*' bugüne kadar altmıştan fazla dile çevrilmiş ve birçok ülkede okul müfredatında da yerini almıştır.

Her ne kadar 2002 yılında - o günlerin Türkiye Hahambaşılık Holokost Komisyonunun bir çalışması olarak - panolarını ve kitapçığını Türkçe'ye çevirdiğim ve *sanatçı kıratör Suzy Hug Levy* ile birlikte çalışarak Hollanda'dan Türkiye'ye ilk kez getirttiğimiz Anne Frank Huis'in tüm dünyayı dolaşan 'Anne Frank – A History for Today' (Anne Frank – Günümüz İçin Bir Tarih) sergisi çalışmaları sırasında Anne Frank'ın adını daha önce hiç duymamış insanlara rastladıysak da, Anne Frank aslında tüm dünyada tanınır.

Anne Frank okunur, bilinir, tanınır... Ama aynı dönemde, yazgısı Anne Frank'ın yazgısından pek de farklı olmayan şair ruhlu, Romanyalı bir genç kız olan *Selma Meerbaum Eisinger* neredeyse hiç okunmaz, hiç bilinmez, hiç tanınmaz...

Ben, Selma Meerbaum Eisinger'e Frankfurt'ta bir kitabevinin tarih bölümünün raflarında rastladım. Yeni çıkmış kitaplar arasında... Kaptaki resim ilk bakışta o kadar Anne Frank'a benziyordu ki, Selma Meerbaum Eisinger adında bir yazarın Anne Frank hakkında yeni bir kitap yazdığını sandım önce. Hazır o günlerde Amsterdam'da Robin de Levita tarafından değişik bir şekilde sahneye konmuş olan 'Anne' adlı bir tiyatro eseri de bir yandan ayakta alkışlanıp diğer yandan birtakım karşı fikirlerin ortaya çıkmasına sebep olmuşken, algıda seçicilik yapıp, herhalde konusu budur düşüncesiyle kitabı elime aldım.

'Du, weisst du, wie ein Rabe schreit?' (Sen, bir karganın nasıl çığırıldığını bilir misin?) adlı bu kitabın ilk sayfasını açtığımda yanıldığımı hemen anladım... Bu bir şiir kitabıydı ve II. Dünya Savaşı sırasında onlu yaşlarında olan Romanyalı Yahudi bir genç kız tarafından yazılmıştı: Selma Meerbaum Eisinger...

"Sen, bir karganın nasıl çığırıldığını bilir misin?

Ve gecenin, korkudan bembeyaz,
Nereye kaçacağını bilmediğini?
Korku içinde artık bilmediğini:
Onun egemenliğinde olup olmadığını
rüzgârın,
Rüzgârın mı kendine kendinin mi
rüzgâra ait olduğunu.
Ve hürs dolu kurtların
Parçalamaya hazır olduklarını...

Sen rüzgârın nasıl tiz ulduğunu bilir misin?

Ve ormanın, korkudan bembeyaz,
Nereye kaçacağını bilmediğini?
Korku içinde artık bilmediğini:
Onun egemenliğinde olup olmadığını
rüzgârın,
Yağmura mı yoksa geceye mi ait olduğunu.
Ve korkunç gülen ölümün
Onun en yüce sahibi olduğunu...

Sen yağmurun nasıl ağladığını bilir misin?

Ve benim korkudan bembeyaz
Nereye kaçacağımı bilmediğimi?
Korku içinde artık bilmediğimi:
Benim egemenliğimde olup olmadığını
gecenin,
Gecenin mi bana, benim mi geceye ait olduğumu.
Ve bu kadar solgun ve şaşkın ağzımın
Gerçekten ağlayan ağız olduğunu...**

diyordu 17 yaşındaki Selma Meerbaum Eisinger...

5 Şubat 1924'te o günkü Romanya'nın Kuzey Bukovina bölgesindeki Cernauti şehrinde - Avusturya Macaristan İmparatorluğu ve Alman işgalindeki adıyla Czernowitz, bugünkü Ukrayna'nın Czernivtsi şehri -*ayakkabıcı Chaim Meir (Max) Meerbaum* ile dünyaca meşhur şair *Paul Celan*'ın kuzini *Friederike Schragger*'in kızı olarak dünyaya gelmişti. Anne ve babasının aşk hikâyesi hoştu:

Friederike Schragger'in 1919 yılında Cernauti'de açtığı kırtasiye ve dikiş malzemeleri dükkânına bir gün bir adam gelmiş, iki vitrinin bir tanesinin boş olduğunu görünce içeri girerek, Friederike'den dükkânın bir bölümünü kendisine kiralamasını rica etmişti. Adı Max Meerbaum olan bu genç adam ayakkabıcıydı... Czernowitz doğumluydu ve I. Dünya Savaşına Avusturya ordusunda katılmış, savaştan sonra Romanya sınırlarının içinde kalan ve Almanca konuşulan Czernowitz'e geri dönmüştü. Mesleğini icra edebileceği uygun bir dükkân arayışındaydı...

Babası Max Meerbaum ve annesi Friederike Schragger düğünlerinde

Selma belki de Paul Celan'la akraba olduğundan, edebiyata çok genç yaşta ilgi duymaya başlamıştı.

Friederike'yi dükkânı paylaşmaya ikna edince onunla her gün aynı dükkânda çalışmaya başlamış ve ona âşık olmuştu...

1922 yılında sinagogda dini bir nikâhla evlenen çiftin mutluluğu ne yazık ki uzun sürmemişti. Kızları Selma Meerbaum'un doğumundan iki yıl sonra Max Meerbaum, 29 ya-

**Selma Meerbaum Eisinger arkadaşlarıyla . Kırmızı: Leiser Fichmann
Lacivert: Selma Meerbaum Eisinger Yeşil: Else Keren Sarı: Renée Michaeli**

**Selma Meerbaum Eisinger
ve arkadaşları**

şında, veremden ölmüş ve Friederike Schragger, Selma'yı nüfusuna almayı kabul eden *Leo Eisinger* ile ikinci evliliğini yapmıştı. Selma'nın soyadı böylece Meerbaum Eisinger olmuştu. Evde *Almanca* konuşan, okulda *Romence* eğitim gören Selma, aile büyüklerinden *Yidiş*, okulda da *Fransızca* ve *Latinceyi* mükemmel bir şekilde öğrenmişti. Dört yıllık bir ilkokul eğitiminden sonra Hoffmann Lisesi'ne geçmiş, belki de irsi olarak – ne de olsa anne tarafından *Paul Celan*'la akrabaydı - edebiyata çok genç yaşta ilgi duymaya başlamıştı. *Rainer Maria Rilke*, *Klabund*, *Paul Verlaine* ve *Rabindranath Tagore* gibi yazarlar onu çok etkiliyordu.. 1939 yılında, daha 15 yaşındayken bir yandan Fransızca, Romence, Yiddiş ve Almanca dillerinden tercüme yapmaya, diğer yandan da kendi şiirlerini yazmaya başlamıştı. Arkadaşları *Else Schaechter Keren* ve *Renee Michaeli* ile beraber *Hashomer Hatzair* gençlik grubuna katılmış, kendisinden bir yaş büyük olan 18 yaşındaki yakışıklı, içe kapanık, sakın, ciddi *Leiser Fichmann*'a âşık olmuş, *doğayı, aşk duygularını, korkularını, ölüm mısralarına taşımıştı...*

Bu arada insanlık tarihi o güne kadar benzeri görülmemiş bir vahşete doğru hızla ilerliyordu.

Almanya, II. Dünya Savaşının başlamasıyla *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği* (SSCB) ile 1940 yılında karşılıklı bir *saldırmazlık paktı* imzalamış, işgalindeki Romanya'nın Besarabya ve Kuzey Bukovina bölgesini bu anlaşma gereği SSCB'ye vermiş ve Romen askerleri bu bölgeleri Stalin'in özel isteği üzerine üç günde apar topar, neredeyse tüm ağır silahları geride bırakarak terk etmek zorunda kalmışlardı. SSCB'nin işgaliyle Czernowitz'te yaşam her ne kadar başta pek de-

ğişmemiş gözüktüyse de, komünizme karşı oldukları iddia edilen 1500'ü Yahudi olmak üzere 5000 kadar Czernowitz sakini Kazakistan ve Sibirya'ya sürülmüştü. Hashomer Hatzair gençlik grubunun başkanı ve iki üyesi de KGB tarafından yakalanarak Sibirya'ya sürülünce gençlerin parkta yaptıkları toplantılar neşesini kaybetmişti. 1941 yılının Temmuz ayında Almanya, SSCB ile yaptığı saldırmazlık paktını bozarak SSCB'ye saldırmış, Besarabya ve Kuzey Bukovina tekrar Romanya'ya geri verilmiş ve yaşam, Yahudiler için bir kâbusa dönüşmüştü... Ülkelerine geri dönen Romen askerleri, 1940 yılında ülkelerini terk etmek zorunda bırakılmalarının nedeni olarak gördükleri Yahudileri yok etmek amacıyla Nazi askerleriyle işbirliği yaparak üç gün boyunca ırza geçmiş, yakıp yıkmış, öldürmüş, katletmişlerdi... 7 Temmuz 1941'de, katledilme korkusuyla nereye gizleneceğini bilemeyen Selma sözcüklerde aramıştı teselliyi:

“ (...) Yaşamak istiyorum.
Gülmek ve yük kaldırmak istiyorum
Ve savaşmak ve sevmek ve nefret etmek istiyorum
Ve gökyüzünü ellerimle tutmak istiyorum
Ve hür olmak ve nefes almak ve bağırarak istiyorum.
Ölmek istemiyorum. Hayır!
Hayır.
Yaşam kırmızı
Yaşam benim
Benim ve senin.
Benim.
(...)” **

Else Keren ve Selma Meerbaum Eisinger

Selma 18 yaşındaki yakışıklı, içe kapanık, sakın, ciddi Leiser Fichmann'a âşık olmuş, doğayı, aşk duygularını, korkularını, ölüm mısralarına taşımıştı.

Geniş kareli bol ceket, düz spor papuçları ve çocuksu yürüyüşüyle mahallesinde tanınan, dans etmeyi çok seven, güldüğü zaman yüzü aydınlanan, yaşamın her anını değerlendirmek isteyen, çoğu zaman daha iyi görebilmek için pırıl pırıl kahverengi gözlerini kısan, kıvrık kıvrık saçlı, beyaz yüzlü, iyimser Selma Meerbaum Eisinger için de acı dolu günler gelip çatmıştı...

11 Ekim 1941 günü Czernowitz'te tren istasyonuna en yakın olan mahallelerin etrafı çevrilerek bir *getto* yaratılmış ve şehrin Yahudi sakinleri bir günde gettoya sürülmüştü... Meerbaum ailesi, Selma'nın arkadaşları Else Schaechter Keren, Renee Michaeli ve Leiser Fichmann'ın aileleri, neredeyse tüm Yahudiler getto tutukluları olmuştu... Korkunç olaylar çorap söküşü gibi peşpeşe geliyordu... Getto'nun Steingasse (Stein sokağı)

Dr. Traian Popovici

bölümünde barınmaya çalışan 6000 Yahudi, gettoya gelmelerinin üçüncü günü toplama kamplarına, ölüme yollanmıştı. Amaç tren istasyonuna ve Prut nehrinin üstündeki köprüye giden yolu kapatan Steingasse'nin açılmasıydı...

Selma tutsaklığının daha ilk haftasında gettodan izinsiz çıkmış; şehirde Yahudi olduğu anlaşılınca kaçmaya başlamış, düşüp bacağını kırmış, neyse ki yakalanmadan kırık bacağıyla gettoya geri dönmeyi başarmıştı. *Neden kaçmaya çalışmıştı?* Cernowitz'in o günkü belediye başkanı *Dr. Traian Popovici*'nin tutsak alınan Yahudileri kurtarmak için sarf ettiği çabaların iyi sonuçlandığını bilmiyor muydu?

Cernowitz'in umut kaynağı *Dr. Traian Popovici* 1892'de Cernauti'de bir rahibin oğlu olarak dünyaya gelmiş, doktorasını yapmış bir hukukçuydu. Cernowitz şehri Ruslar tarafından işgal edildiğinde Bükreş'e taşınmış, 1941 yılında Cernowitz Romanya'ya geri verildiğinde ise, doğduğu bu şehre belediye başkanı olarak atanmıştı. Siyasi yaşamının başında Hitler taraftarı olan Romanya Başbakanı *Ion Antonescu*'nun yanında yer alırsa da Romanya hükümetinin 10 Ekim 1941 tarihli, Yahudiler için gettolar kurulması ve onların oradan kamplara gönderilmesi kararına karşı çıkmıştı. Her şeye rağmen karar yürürlüğe girince Czernowitz Yahudileri, içlerinde Selma ve ailesi, Paul Celan'ın anne ve babası da olmak üzere 60.000 kadar insan, birkaç

Dr. Traian Popovici'nin sağladığı izin belgeleri

Popovici Yad Vaşem Nişanı

gün içinde Transnistria'ya sürülmüş-tü. Yahudileri kaderleriyle başbaşa bırakmamaya kararlı olan Popovici, yetkililerle defalarca görüşmüş ve Romanya hükümetini, Yahudilerin, şehrin ekonomisinin vazgeçilmez unsurları olduklarına ikna etmişti. *"Ekonominin 20.000 elzem Yahudisi"* nin listesini yapmış, hatta ona verilen bu kotayı da aşmış, mesleği ya da belirli bir becerisi olan, olmayan 25.000 kadar Yahudi için özel izin kâğıtlarının basımına girişmişti... Selma, evlerine döनेceklerine inanamamış, onun için mi kaçmaya çalışmıştı? Bilinmiyor...

6000 Yahudi gettodan toplama kamplarına, ölüme yollanmış ve böylece tren istasyonuna ve Prut nehri köprüsüne giden yol açılmıştı...

Dr. Traian Popovici, Ion Antonescu'yu Yahudilerin şehrin ekonomisinin vazgeçilmez unsurları olduklarına ikna etmişti.

Popovici'nin mezarı

Meerbaum ailesi *"Popovici Yahudileri"* olarak gerçekten evlerine dönmüş, ailenin üç ferdi de çalışmaya başlamıştı. Selma, getto dönüşü, üstünde çiçek resimleri olan 76 sayfalık bir defteri dağılmaması için kenarlarından siyah bir kurdeleyle bağlamış, kapağına *"Blütenlese"* (*Güldeste*) yazarak onu bir şiir albümüne çevirmişti. Kurşun kalemle, el yazısıyla yazacağı şiirlerini aşık olduğu *Leiser Fichmann*'a adamaya karar vermiş, defterinin ilk sayfasına *"Sayısız unutulmaz güzelliklerin anısına teşekkürlerimle Leiser Fichmann'a sevgiyle adanmış"* diye yazmıştı. Buluşabilmelerinin, bir araya gelebilmelerinin imkânsız olduğunu biliyordu... Tercüme ettiği dört, 15 yaşında yazdığı yedi ve 16 yaşında yazdığı dokuz şiire yer vermişti ilk sayfalarında... 28 Haziran 1942 günü ailesiyle birlikte toplama kamplarına sürüldüğü güne kadar yazdığı 37 şiirle birlikte 57 şiirini toplamıştı albümünde... Dört tanesi hariç her şiirine tarih atmış; son şiirini 24.12.1941 günü yazmış, ve bir gün önce yazdığı *"Tragik"* (*Trajedî*) adlı şiirinin altına

da "Sonuna kadar yazmaya vaktim olmadı. Yazık ki sana öneride bulunmamı istemedin. Her şey gönlünce olsun. Selma" diye not düşmüştü. Üç gün sonra çalışma kampına yollanacağını bildiği halde Selma'yla vedalaşmaya gelmeyen Leiser'e duyduğu kırgınlığıydı bu notunda dile gelen... (Alman araştırmacı gazeteci *Jürgen Serke*'nin 1980lerde derlediği '*Selma Meerbaum Eisinger/ Ich bin in Sehnsucht eingehüllt*' (Özlemle Sarmalandım) adlı şiir kitabında Selma'nın bu notunun sadece "Sonuna kadar yazmaya vaktim olmadı" kısmı alıntılanarak Selma'nın bunu çalışma kampına sürüldüğü gün yazdığı izlenimi verilmiş istenmişse de, Selma'nın kamplara sürülme tarihinin 28 Haziran 1942 olduğu düşünüldüğünde bu alıntı kısaltmasının sadece okuyucuyu etkilemek için yapıldığı anlaşılabilir, zira notun yazıldığı tarih 23.12.1941'dir.)

28 Haziran 1942 günü Selma, babası Leo Eisinger ve annesi Friederike Schrager ile birlikte önce *Transnistrien*'a oradan da *Michailowka* çalışma kampına sürülmüştü. Nazi ve Ukrayna subaylarının yönettiği bu kampta babası 10 Aralık 1943'te SS tarafından kurşuna dizilmiş, annesi kısa sürede ölmüş, Selma ise ağır çalışma şartları, terör ve açlığa çok dayanamamış, 16 Aralık 1942'de tifüsten yaşama veda etmişti.

Selma'nın bu kampta yaşadıklarını aynı kampta tutuklu bulunan ressam *Arnold Daghani* günlüğünde anlatmış ve karakalem resimleriyle Selma'nın ölümünü ölümsüzleştirmişti...

Selma'nın şiir albümü ise savaştan sağ kurtulanlar arasındaydı:

Selma ve ailesinin *Transnistrien*'a sürüldüğü gün, genç bir adam şiir albümünü Selma'nın arkadaşı *Else Schaechter Keren*'e götürmüştü, Selma'nın bu albümü *Leiser Fichmann*'a teslim etmesini rica ettiğini söylemişti. *Else*, o günlerde çalışma kampında tutsak olan *Leiser*'a albümü ancak 1943 yılının başında, *Leiser Czernowitz*'e gelme fırsatı bulunca verebilmişti.

Albümü yanından ayırmayan *Leiser*, 1944 yılında çalışma kampları kapatılınca, kaçmayı planladığını, şiirlerin başına birşey gelmesini istemediğini söyleyerek albümü *Else*'ye tekrar geri vermişti. Bükreş üzerinden geldiği *Constanza* limanında önce İstanbul'a, İstanbul'dan da Filistin'e gidecek olan Türkiye ve Kızılhaç bandıralı '*Mefkure*' adlı motorlu gemiye binmeyi başarmıştı. Nazizmin zulmünden kaçan Romen, Macar ve Polonyalı Yahudileri taşıyan '*Mefkure*' 5 Ağustos 1944'te

Arnold Daghani'nin karakalem resmi

Selma'nın bu kampta yaşadıklarını ressam Arnold Daghani günlüğünde anlatmış ve karakalem resimleriyle Selma'nın ölümünü ölümsüzleştirmişti...

şafak sökmeden 'Bülbül' ve 'Morina' isimli iki gemiyle birlikte yola çıkmış, ancak gece yarısı bilinmeyen bir tekeden gelen ışıklarla İgneada'nın 25 mil kuzeydoğusunda aydınlatılmış ve bir rivayete göre *Sovyet denizaltısı SC 215* tarafından torpidolanmıştı... 'Mefkure'nin altı kişilik mürettebatı kaçmayı başarırken gemideki 300'den fazla yolcudan sadece beşi sağ kurtu-

labilmişti. *Leiser* aralarında değildi... *Selma'nın öldüğünü bilmeden yaşamını kaybetmişti.*

Savaş inanılmaz acılarıyla beş yılını tamamlarken Sovyet askerleri *Transnistrien*'i Almanlardan geri almış, Selma'nın arkadaşı *Renee Michaeli* böylece *Czernowitz*'e geri dönmüştü. İsrail'e gitmeyi planlıyordu... *Else Schaechter Keren*'le son buluşmasında ondan Selma'nın albümünü almış, karşılığında Selma'nın kendisine kamptan yazdığı bir mektubu vererek yola koyulmuştu. Kah at sırtında, kah yaya, kah bir trenin tepesinde Polonya'dan Macaristan'a, oradan Çekoslovakya'ya, Avusturya'ya, Almanya üzerinden Paris'e ve nihayet 1948 yılının sonunda İsrail'e vardığında albüm hala yanındaydı. Bir bankada iş bulmuş ve bu bankanın bir kasasında albümü saklamıştı.

Savaştan sonra Rehovot'a yerleşmiş olan Selma'nın *Czernowitz*'deki öğretmeni *Hersch Segal*, 'Güldeste' albümün varlığından haberdar olunca kendi çabaları ve Selma'nın bazı akrabalarının desteğiyle şiirleri 1979 yılında *Tel Aviv Üniversitesi*'ne yayınlattırabilmişti, ama albüm bir üniversite yayını olarak kalmıştı.

Selma Meerbaum Eisinger'in şiirleri Paul Celan sayesinde bugünlere gelecekti:

Holokost'un müthiş şairlerinden biri olan Paul Celan, Doğu Almanya'da çıkan '*Welch Wort in die Kälte gerufen*'

Thomas D., David Klein, Volkan Baydar, Hannelore Elsner, Charlotte Knobloch, Hartmut Engler, Lea Finn, Reinhard Mey ve Sony şirketinden Edgar Berger

step21'in "Selma beni aslında neden ilgilendirsin?" yazı yarışmasını kazananlar: Hilke Effinghausen (18) (2.), yarışmanın birincisi Barış Öztürk(21), Jessica Goos (15) (3.), Amelia Umuhire (16) (2.)

Berlin'deki Selma konserinin afişi

(Soğuğa Söylenen Sözler) şiir antolojisi-ne kendi 'Ölüm Fügü' şiirinin basılması-nı bir şartla kabul etmişti: Selma'nın bir şiiri kendi şiirinin yanına basılmıyordu. Heidelberg'li şair Hilde Domin, Paul Celan sayesinde, 1978 yılında 'Soğuğa Söylenen Sözler' antolojisinde Selma'nın şiirine rastlamış, 'Güldeste'nin basılması için yayınevi yayınevi dolaşmıştı. Kimseyi ikna edemeyince "Ağlatacak kadar güzel" bulunduğu 'Güldeste'yi 1980 yılında Stern dergisi muhabiri araştırmacı gazeteci Jürgen Serke'nin eline tutuşturmuş, "Bundan birşeyler üret" demişti. Jürgen Serke de albümü Almanya'da Fischer ve Hoffmann & Campe yayınevinde bastırtmayı başarmış, gerisi çorap söküğü gibi gelmişti. Selma Meerbaum Eisinger'in, Rose Auslaender, Paul Celan gibi Bukovina'nın Alman Yahudi kültürünün önemli bir

parçası olduğu kabul edilmiş, şiirleri dünya edebiyatı antolojilerine girmiş, biyografisi yazılmıştı. Şiirlere sadece koro ve şan besteleri yapılmakla kalmamış, bu besteleri seslendirecek olan Meerbaum Eisinger Vokal Grubu da kurulmuştu...

İsviçreli besteci David Klein şiirlere caz, klezmer, pop türünde şarkılar besteleyince Selma Meerbaum Eisinger'in sesi duyulur olmaya başlamıştı...The World Quintett orkestrası Ariel Zuckermann yönetiminde bu müzikleri Thomas D., Hannelore Elsner, Hartmut Engler, Lea Finn, Reinhard ve Volkan Baydar gibi sanatçılarla seslendirmiş, 'Selma - Özlemle Sarmalandım' CD'si 2005 yılında ilk kez satışa çıkmıştı... Bugün CD'nin hakları Ariola/Sony tarafından satın alınmış durumda... Müthiş bir CD...

Ve bence en önemlisi... Selma Meerbaum Eisinger'in, dünyanın barış içinde yaşamasının ancak insanların birbirini dinlemesi ve anlamasıyla mümkün olacağını tüm dünyaya anlatmaya çalışan gençlik kuruluşu 'step21' tara-

findan bir proje olarak ele alınmış olması... 'step21' okullara 'Selma' adlı projeler sunmuş, 2008 yılında "Selma beni aslında neden ilgilendirsin?" konulu bir yazı yarışması düzenlemiş ve yarışmayı katılan 500'den fazla Alman, Avusturyalı, İsviçreli, Lüksemburglu ve İtalyan gencin arasından birinciliği Aachen şehrinden Barış Öztürk, ayırmacılaşma seyrine kalmayı işlediği bir mektupla kazanmış.

Selma'nın yaşadığı evin duvarındaki anı tabelası

Bugün Selma'nın doğduğu ev aynı Anne Frank'ın saklandığı ev gibi koruma altında. Czernowitz'in kuzeyinde Bilaer sokağı numara 38... 2004 yılında bu evin duvarına bir anı tabelası konmuş:

"Bu evde şair Selma Meerbaum Eisinger oturuyordu.

Czernowitz 05.02.1924 – Michailovka kampı 16.12.1942"

Selma Meerbaum – Eisinger Müzesi ise "bir zamanlar insanların ve kitapların yaşadığı" şehirde şimdilik sadece hayallerde... ■

* Paul Celan'dan alıntı

** Şiirin tercümesi yazara ait.

David Klein; Eisinger'in şiirlerini besteledi

Volkan Baydar; 'Selma - Özlemle Sarmalandım' CD'sini seslendirdi

*2015'İN
SİZE VE SEVDİKLERİNİZE
MUTLULUKLAR GETİRMESİNİ
DİLERİZ!*

*EVO - MAZDA YETKİLİ SERVİSİ
DEREBOYU CADDESİ ZÜMRÜT SOKAK
3/B MASLAK - SARIYER / İSTANBUL*

*WWW.EVOOTO.COM.TR
286 66 68*

BİR YAŞAM

BİR DRAM...

JACQUES KAPON

Güneşli bir Tel Aviv sabahında, Jacques Kapon'un evine varıyorum. Beni kapıda kendisi karşılıyor.

Eşi içeride, halsizce arkasına yaslanmış, yılların yükünden yorgun düşmüş, güler yüzlü, yaşlı bir kadın. Türkiyeli bir Holokost kurtulmuş olan Jacques Kapon; kısa boylu, geniş omuzlu, tıknaz yapıda, sağlam, güçlü güdük parmakları olan bir yaşlı bey. Gözleri genç, içi ışıltıyla dolu, muzip bakışlı biri... Kısa bir tanışma faslından sonra söyleşimize başlıyoruz.

1928 yılında Paris'te doğdum. Babam Moshe Kapon Edirneli, annem Regine ise Silivri doğumlu. Birinci Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş Savaşı yaşandıktan sonra, Türkiye'de müthiş bir yoksulluk varmış. Babam annemle nişanlıymış ama parasızlıktan bir türlü evlenemiyorlarmış. Sonunda babam Fransa'ya giderek şansını denemeye karar vermiş. Önden kendisi gitmiş, iş bulmuş, ev ayarlamış. Ardından annem Paris'e gitmiş. Evlenmişler. Kısa bir süre sonra annemin bütün ailesi de Paris'e göç etmiş.

Ben ve iki kız kardeşim orada doğduk. Başlangıçta gayet güzel ve huzurlu bir hayatımız vardı. O dönemlerde yüzlerce Türk Yahudi'si Fransa'ya göç etmişti. Türk Yahudilerinin yaşadığı koca bir mahalle vardı.

Savaş yılları başladığında ne oldu?

O zamanlar henüz ergenlik çağında, 14 yaşlarında bir çocuktum. Almanlar Paris'i işgal edince ilk olarak biz Yahudilerin evlerini elimizden aldılar ve kilit vurdular. Babamı ve dayılarımı Drancy Toplama Kampı'na gönderdi-

ler. Bizim için felaket dönemi başlamıştı. Ben, annem ve kız kardeşlerim geceleri evimizin kömürlüğünde gizlice yataydık. Sokaktaki görevli Fransız polislere rüşvet verip, onlardan, sokakta SS'ler varsa bize haber vermelerini rica ederdik. Annemle ben neredeyse hiç uyumazdık. Hep istim üzerindeydik. Annem sonunda Paris'in dışında yaşayan güvenilir bir Hıristiyan kadına kız kardeşlerimi emanet etti. Ben annemi bırakmayı kesinlikle reddettim.

Hepimizin göğsüne sarı yıldız dikilmişti. Ben o zaman liseye gidiyordum. Okulum Ticaret Lisesiydi. Orada olağan derslerin yanı sıra; muhasebe, steno ve daktilo da öğreniyordum. Aslında çok iyi bir öğrenciydim ama gecelerce süren uykusuzluk ve paniklerin sonucunda kendimi derslerime doğru dürüst veremiyordum. Ders çalışmıyordum. Öğretmenim, bir gün, beni odasına çağırdı. Benim artık okula gelmememi, vaziyetimi hiç beğenmediğini söyledi. Haklıydı aslında, etrafta hayalet gibi dolaşıyordum. Böylece okul hayatım sona erdi.

Babam Drancy Toplama Kampında zor günler geçiriyordu. Dayılarım ağır dizanteri ile ateşler içinde yatıyorlardı. Babamın elinden hiçbir şey gelmiyordu. Bir gün babam kampın bahçesinde dolanırken, bir Nazi subayı hepsine seslendi. Gücü kuvveti yerinde olanların, hemen kapıdan çabucak çıkıp gitmelerini söyledi. Babam askerin ciddi olduğunu anlayınca hemen içeri girip dayılarıma kalkmalarını söyledi. Dayılarım halsizlikten yerlerinden kıpırdıyorlardı, ona hemen dışarı çıkıp kendini kurtarmasını söylediler. Gözyaşları içinde vedalaştılar. Babam bizi buldu, kavuştuk. Annem acı içindeydi. Kardeşleri Drancy’de ölüme terk edilmişti. Kısa süre sonra Paris’te tutuklamalar başladı. Annem okuma yazma bile bilmezdi ama akıllı ve dirayetli bir kadındı. Tek başına Paris dışındaki köylerden birine giderek, köylü bir kadına kendini İspanya’dan savaştan kaçmış bir göçmen olarak tanıttı. Kadının evinde bir oda kiraladı. Aslında Ladinio konuşuyordu ama köylü kadın farkı anlamadı bile. O evde uzun zaman yaşadık. Nasıl olur demeyin, Allah yardım etti herhalde. Babam da oradaki tren istasyonunda iş buldu. Bence mucizevi bir biçimde o dönemi bir şekilde atlattık. Almanlar trenlerde çalıştığı için ondan şüphelenmediler. Aslında ellerinde Türk vatandaşı olduklarını gösteren bir belge olsaydı, belki de bunları hiç yaşamayacaktık, kim bilir? Çünkü Türk Konsolosluğundan vatandaşı olduklarına dair beyanname alan Yahudilere Almanlar asla dokunuyorlardı. Ama bizimkiler Fransa’ya geldikten sonra hiçbir zaman Türk Konsolosluğuna uğrayıp belgelerini damgalatmadıklarından, vatandaşlıktan çıkartılmışlardı.

Savaş bitince neler oldu?

Önce kız kardeşlerimi bıraktığımız Fransız kadından geri aldık. Tanrı’ya şükür ikisi de iyiydi. Sonra Paris’e döndük. Orada kötü haberleri aldık. Annemin bütün ailesini, kardeşlerini, eşlerini, çocuklarını, hepsini Auschwitz’de öldürmüşlerdi. Oradan geriye bir tek, dayılarımdan birinin karısı döndü. O yengem aslen Sela-

“Aslında ellerinde Türk vatandaşı olduklarını gösteren bir belge olsaydı, belki de bunları hiç yaşamayacaktık, kim bilir? Çünkü Türk Konsolosluğundan vatandaşı olduklarına dair beyanname alan Yahudilere Almanlar asla dokunuyorlardı.”

nikliydi.

Annemin hali içler acısıydı. Evimizi geri aldık. Eşyalarımızın çoğu yoktu. Alıp götürmüşlerdi. Olsun, yine de evimize kavuşmuştuğum. Ben kundura işine girdim. Ayakkabı derisi kesmeyi öğrenmiştim. Artık 19 yaşımdaydım. Fransa müttefik devletlerle anlaşması gereği, askerlik çağına gelmiş gençleri Almanya’ya askerlik görevi için gönderiyordu. Kesinlikle Almanya’da askerlik yapmamaya karar verdim. Fransa’yı terk edecektim. Benim durumumda olan diğer 22 genç Yahudi arkadaşım, Jewish Agency’ye (Sohnut) başvurduk. 1948 yılının sonuydu, İsrail Devleti kurulmuştu ve hepimiz birden oraya Aliya (göç) yaptık.

Hayatınızda yeni bir sayfa açılıyordu; İsrail’de neler oldu?

Oraya gittiğimde ülke yokluk ve mücadele içindeydi. Bizi hemen askere aldılar. İbranice bilmiyorum, yalnızdım ama içimde yurt sevgisi vardı. Her şeye balıklama daldım. Fransızca konuşmam ve araba kullanmayı bilmem işe yaradı. Komutanlarım beni çok seviyordu, sıcak ve iyi bir ilişkimiz vardı. Ben 1948 savaşında bulunmadım ama 1956 ve 1967 savaşlarına katıldım.

Siz ‘Aliya’ yaptıktan sonra aileniz ne oldu?

Ben göç ettikten birkaç ay sonra babam ailemizi toplayıp, İsrail’e gelmeye karar verdi. Paris’teki evimizi sattılar, eşyaları sandıklayıp buraya göç ettiler. Onları önce ‘Beyt Olim’ denilen göçmen kampına aldılar. Bu yerler o tarihlerde ülkeye göç edenlerin ilk yerleştirildikleri çadır kentlerdi. Orada yaşam çok zorlu şartlarda geçirdi. Çadırlarda yatılır, umumi yemekhanelerde yenirdi. Tuvaletler umumiydi. Duşlar da öyle. Yemek miktarları çok azdı. Ülke yokluk içindeydi. O dönemde, İsrail’in gerçeği buydu. Annem kısa zamanda sızlanmaya başladı. Paris’e geri dönmek istiyordu. Babam ise çaresizce onu teskin etmeye çalışıyordu.

O dönemde ben askerdim. Bir gece komutanım beni yanına çağırırdı. Halimi beğenmediğini söyledi. Ben de ona içimi döktüm, annemlerin vaziyetini anlattım. General bana ertesi gün birkaç asker arkadaşımın birlikte Ramle şehrine gitmemi söyledi. Orada Arap’ların terk ettikleri evler vardı. Bunlar şimdi devlete aitti. Oraya gitmemi, istediğim bir evi seçmemi söyledi. Evin tapusunun bana verilmesine yardım edecekti. Kulaklarım inanmıyordum. Ertesi gün ben ve yedi asker arkadaşım bir askeri cipe binerek Ramle’ye gittik. Belediyeye komutanın mektubu ile başvurduk. Bana hemen birçok evi gezdirdiler. İçinde biri büyük, biri küçük iki odası, duşlu tuvaleti, mutfağı ve geniş bir balkon olan taştan bir evde karar kıldım. Oradaki bir Arap işçinin yardımıyla ve asker arkadaşlarımla birlikte evdeki her şeyi dışarı çıkarttık. Kapı duvar tertemiz boyadık. Her yeri pırıl pırıl temizledik. Sonra bir kamyon tuttum,

Jacques Kapon, eşi Franka ve Sara Yanarocak

eşyalarımızı ve ailemi alarak yeni evimize yerleştirdim. Evin tapusu da adıma çıkartıldı. Hepimiz bayram ediyorduk. Annemin bile artık yüzü gülüyordu.

Ben yine kışlama döndüm. Bir gün bizim evin zili çalmış. Kapıyı açan babama adının Moshe Kapon olup olmadığını soran delikanlıya babam

kim olduğunu sorunca, Edirne'de kalan kız kardeşinin oğlu olduğunu söylemiş. Babam o kadar heyecanlandı ki yere düştü ve bayıldı. Meğer halamın kocası her gün göçmen bürosuna gidip, Fransa'dan göç edenlerin listelerine bakarmış. Babamın adını görünce izini sürmüş ve oğlunu Ramle'ye göndermiş. Savaşın başlaması ile birlikte kardeşlerin bütün irtibatı kesilmiş. Babamla kardeşinin İsrail'de buluşmalarının ne kadar duygusal olduğunu

“Bir gün babam kampın bahçesinde dolanırken, bir Nazi subayı hepsine seslendi. Gücü kuvveti yerinde olanların, hemen kapıdan çabucak çıkıp gitmelerini söyledi.”

sözlerle anlatamam.

Artık ailemizde yeniden mutluluk rüzgârları esmeye başlamıştı. Halamlar o sırada Beer Yaakov'da bir 'beyt olim'de (göçmen yurdu) yaşıyorlardı. Komutanım bana arabasını verdi, ailemi içine doldurdum ve onları görmeye gittik. Kampa girdik, ileride yağmurların içinde birikmesi için bir su çukuru varmış.

Ben heyecandan bunu görmeyince, araba çukurun içine düştü. Kamp idarecilerinin yardımıyla güç bela arabayı çukurdan çıkardık. Etraftaki herkes bana gülüyordu.

Halam babamla sarmaş dolaş, ağlaşırken gülenler arasında çok güzel bir kız gördüm. Birbirimizi görür görmez âşık olduk galiba. Meğer bu kız benim halamın kızı, yani kuzinim Franka imiş. Kuzendik ama âşık olmuştuk. Gizlice görüşüyorduk, sevgimizi

henüz kimse bilmiyordu. Bir kaç ay sonra kız kardeşimin düğün gecesi, sofrada seviştiğimizi ve nişanlanmak istediğimizi açıkladık. Herkes şaşkınlık içindeydi. Franka'nın babası kızdı, köpürdü. Ondan gizli işler çevirdiği için kızına kızdı. Neyse zamanla yatıştı ve biz nişanlandık. Askerliğimi bitirince evlendik. O sırada ben 21 yaşındayım, Franka ise 17'ydi. Zor bir hayatımız vardı ama çok mutluyduk. 1951 yılıydı...

Franka gömlek terziydi. Onun mesleği o dönemde çok değerliydi, kazancı yerindeydi. Avukatlar, doktorlar, memurlar gömlek ısmarlıyorlardı. Çalıştığı atölyedeki terzi kadınlar hep birlikte servise binip işe giderlerdi. Çalışma koşulları çok rahattı. Annesi henüz küçük bir kızken onun ve ablasının terzilik öğrenmelerini sağlamıştı. Çünkü öylesine fakir bir ailenin kızının meslek sahibi olması çok önemli bir şeydi. Evlendikten sonra ben de inşaatlarda çalışmaya başladım. 1952 yılında ilk çocuğumuz doğdu. Kızımız çok güzel ve sağlıklı bir çocuktur. Daha sonra dünyaya gelen iki oğlumuzu da peşe peşe kaybettik. Her ikisi de 5 aylarını doldurdularında öldüler. Kalpleri delik doğuyorlardı. Akriba evliliği yüzünden peşe peşe iki felaket yaşadık. Bir daha da çocuk istemedik. Tek kızımıza bütün sevgimizi verdik. Bu kız büyüdü, askerliğini yaptı, evlendi. Bir oğlu ve bir kızı oldu. Erkek torunumuz evli, iki çocuğu var. Kız torun henüz evlenmedi. Anlayacağın bir kız, bize iki torun ve iki torun çocuğu verdi. Tanrı'ya çok şükürler olsun.

KATILDIĞINIZ 1956 VE 1967 SAVAŞLARINDAN BAHSEDER MİSİNİZ?

1956 Sina Savaşı'nda bir ay boyunca Sina Çölü'nde imkânsızlıklar, açlık, susuzluk ve pislik içinde savaştık. Bir gün bir su kuyusu bulduk. İçi Arapların attığı çöplerle dolu. Tabur susuzluktan kırılıyor. Çöpleri sudan çıkardık. Suyu çekip, dezenfekte edip içtik. İçi geçenler, kusarlar... Bir ay boyunca aynı kıyafet, banyo yok, tıraş olmak yok. Yemek desen yarı aç yarı tok... Hatırlayınca hala ürperirim. Böbreklerimde taşlar vardı, acı çekerdim. Savaştan sonra röntgen çektirdim. Taşlar yok! Doktor gülererek; “İçtiğin çamurlu sularla birlikte taşlarını da dökmüşsün” dedi ve ilave etti; “Gördün mü bak, savaş ve pislik işe yaradı” dedi. Bunun sebebi bu gün bile, hala anlayabilmiş değilim.

1967 yılı 6 Gün Savaşı'nda beni geri hizmete aldılar. Orduda aşçı yardımcısı oldum. Yemek pişirmekten anlamazdım ama mutfakta hizmet verdim. Savaştan sonra inşaat işinde uzun yıllar çalıştım. Bir gün şantiye şefi, yemek arasında her gün kitap okuduğuma dikkat etti. Paris'te büyüdüğümü ve liseden ayrıldığımı anlattım. Okumayı çok severdim, hala da çok okurum... Beni hemen inşaatın demir işleri bölümüne geçirdi. Mühendisin yardımcısı oldum. Böylece hayatım kolaylaştı, maaşım arttı. Tel Aviv'in göbeğindeki bu evi satın aldım. Oturduğumuz bu sokak günümüzde Tel Aviv'in en değerli sokaklarından biridir.

Velhasıl yavaş yavaş rahata kavuştuk. Kızımızı büyüttük, okuttuk. Tanrı'ya şükür güzel bir ailemiz oldu. Sevgimiz hiç eksilmedi. Mutlu yıllarımız oldu. Yaşam dediğin bir roman. Herkesin kendi hikâyesi var. Bazılarımızın hayatı daha zor. Nazilere kurban giden tanıdıkları düşününce, yine de kendimi şanslı hissediyorum.

İşte acısıyla, tatlısıyla bir yaşam öyküsü. Yaşam deyip de geçmeyin. Aslında Tanrı'nın, insana nasıl bir yaşama gücü ve umudu verebildiğinin öyküsü bu... Küçük bir çocukken doğduğu kent Paris'te, ailesiyle birlikte Nazilerin elinden canlı olarak çıkabilmek için verilen yaşam mücadelesi. Henüz 19 yaşındayken, yeni kurulmuş, etrafı düşmanlarla sarılmış, yokluk içindeki İsrail'e yapılan göç macerası. Yeni bir dil öğrenme çabaları ile birlikte ağır bir askerlik süreci. Ailesinin ülkeye gelmesiyle birlikte sırtına yüklenen büyük sorumluluk. Tam aşkı, sevinci yaşarken, peşkeşe yaşanan evlat acıları. Yeni savaşlarda, yeni mücadeleler. Parisli delikanlının, inşaatlarda taşıdığı ağır çimento torbaları.

Ve kaya gibi güçlü, Tanrı'ya şükreden, gözlerinin içi gülen, mutlu bir ihtiyar delikanlı. Bir Holokost kurtulanı:

Jacques Kapon. ■

GİRİT MUTFAĞI'NIN TADINA **Göktürk'te** VARACAKSINIZ

*Sıcak Ege Atmosferinde
leziz tencere yemekleri,
balık çeşitleri ve meze çeşitleri,
zengin haftasonu kahvaltısı
ile siz değerli Göktürk sakinlerinin
hizmetinde...*

İstanbul Cad. Nazlı Sok. No:3/D
Neo Studio Sitesi Göktürk-İstanbul

Tel: 0212 322 12 04
0212 322 12 06

www.giritlokantasi.com

“Anı yaşamak, sonsuzluğu yaşamaktır.” J. W. Goethe

Bir Daha ASTA!

“Zaman(lar)ın Sonu”

Hitler, 22 Haziran 1940 tarihinde müthiş bir manevrayla Fransız hükümetini temsilen, Mareşal Pétain ile, Paris’in kuzeydoğusunda bir tren vagonunda, ateşkes imzaladı. Bu esnada Fransız birlikleri, Belçika sınırından hızla hareket eden Almanlar tarafından esir alınıyordu. Esirler arasında yuvarlak yüzlü, gözlüklü, tıbbi destek kuvveti olarak askeriyede görev alan bir besteci de vardı. Besteci, diğer savaş tutukluları ile birlikte uzun ve zorlu bir yolculuktan sonra Dresden’in doğusundaki, Silesia’da küçük bir kasaba olan Görlitz’deki Stalag VIIIA toplama kampına ulaştı. Almanlar üniforması dahil her şeyini almalarına rağmen, besteci anlaşılması imkânsız bir şekilde sırt çantasındaki, Bach’ın Brandenburg konçertolarından Berg’in Lirik Süiti’ne uzanan eklektik bir partiyon kütüphanesini saklamayı başardı. Bu kütüphane, kendisinin sonra belirttiği üzere “açlık ve soğukla savaşaacağı zamanlarda tesellisi” olacaktı. Söz konusu besteci, kendine has tını dünyası ile 20. yüzyıla damgasını vuracak, 31 yaşındaki Olivier Messiaen’di.

Messiaen dışında kampta üç müzisyen esir daha vardı: klarinetist Henri Akoka, çellist Etienne Pasquier ve

kemancı Jean le Boulaire. Messiaen toplama kampına yolculukları esnasında, daha önce yazdığı eskizi klarinetist Akoka’ya gösterdi. Bu eskiz Messiaen’in Stalag kampında yazacağı *Quatuor pour la Fin du Temps/ Zamanın Sonu İçin Dörtlü* başlıklı ilk başyapıtının içinde yer alan ve solo klarnet repertuarının en zor eserlerinden biri olan *Abîme des Oiseaux/Kuşların Çöküşü*

bölümü için bir çıkış noktası olacaktı. Kamptaki sanatsever bir gardiyanın-Carl Abert Brüll- Messiaen’a kalem ve nota kâğıdı sağlamasının ardından, Messiaen klarinetini saklamayı başaran Akiko, bir şekilde üç telli bir çello sahibi olan Pasquier ve kemancı le Boulaire için *Intermède* başlığını vereceği kısa ve basit bir trio besteledi. Bu ilk bölümün provaları tuvaletlerde gerçekleşti. Brüll, zaman içerisinde onlara kırık dökük ve akortsuz olsa da bir piyano, provalarını yapabilecekleri sakin bir köşe, Messiaen’a da rahat çalışabilmesi için sessizliğin ve “huzurun” hâkim olduğu ufacak bir baraka, kalem, silgi ve istediği kadar nota kâğıdı sağladı. Messiaen’ın *Intermède* etrafında öreceği, 8 bölümlü *Quatuor pour la Fin du Temps/ Zamanın Sonu İçin Dörtlü* süünün

Olivier
Messiaen

ilk seslendirilişi 15 Ocak 1941 tarihinde esirler ve gardiyanlardan oluşan 400 kişilik bir dinleyici kitlesinin karşısında gerçekleşti. 20 yıl sonra Messiaen bu konser için “hayatımda hiç bu kadar saygı ve anlayışla dinlenmedim” diyecekti.

“Ruhun Gıdası”

Tüm savaş boyunca kültür etkinlikleri, spesifik olarak da müzik, her ne kadar düşüncesi kulaklarda absürt bir tını oluştursa da, konsantrasyon kamplarının vazgeçilmezlerinden biriydi. Bu kamplar arasında Terezin’in yeri ayrıydı. 1941-45 yılları arasında, “Son Çözüm”den bir önceki durak Terezin’den 139,654 kişi geçti. Kampa ilk gelenler sonra geleceklerin fiziksel ihtiyaçlarını gidermek için planlama yapmakla kalmayıp, ruhsal ihtiyaçları gidermek için de kafa yordular. Bu kampa gelen, aralarında besteci, tiyatrocu, müzisyen bulunan birçok önemli sanatçı da hayatını yitirdi. 50 kg’a kadar giysi, örtü, yiyecek gibi birincil ihtiyaç maddelerini beraberlerinde getirmelerine izin verilen esirlerden, müzisyenler, ne yapıp edip enstrümanlarını da gizlice kampa soktular. Bir müzisyenin en birincil ihtiyacı enstrümanından başka ne olabilir ki? Akşamları yapacak bir şey olmadığından önceleri halk şarkıları söylenmeye başlandı. Gelen müzisyenlerin artmasıyla birlikte barakalardaki ilk konser 5 Aralık 1940’da verildi. Bir süre sonra tabii ki Naziler durumun farkında vardı. Ancak bu etkinlikleri yasaklamak yerine, resmileştirdiler. Bu şekilde esirler boş kalmayıp, başlarına iş açmayacaktı. Zamanla farklı korolar kuruldu. Kasım 1942’de Smetana’nun *Satılmış Nişanlı* operası, inanılmaz bir başarı ile sahnelendi. Bir yandan keyif aldıkları için suçluluk duygusu taşırken, tüm dinleyicilerin gözleri mutluluktan dolmuştu. *Serva Padrona*, *Carmen*, *Cavallieria Rusticana* sahnelenen diğer operalar arasında yer aldı.

“Entartete Musik” -Yozlaşmış Müzik

Konsantrasyon kampında bulunan çocuk sayısının artması ile birlikte Hans Krasa’nın, 1933’te bestelemeye başladığı çocuk operası *Brundibar*, kendisi tarafından sahneye koyuldu. Oda müziği konserleri ve resitallerinin kalitesi inanılmaz bir seviyedeydi. İşin en ilginç tarafı ise “Neue Musik Studio” başlığı altında verilen konserlerdi. Hitler Almanya’sında 1930’lardan itibaren atonal ve Yahudi bestecilerin eserlerine “Entartete Musik/Yozlaşmış Müzik” damgası vurularak önce gizli bir sansür, sonrasında ise tamamen yasak uygulandı. Gelin görün ki “Neue Musik Studio” konserlerinin programları neredeyse tamamen “Entartete Musik” eserleri içeriyordu: Zemlinsky, Schönberg, Mahler. O zamanlar veya şimdi dışarıdan herhangi bir kimsenin Terezin’de yaşanan kültürel etkinliklerin gerek entelektüel gerekse ruhsal açıdan karmaşıklığını anlamasına imkân olduğunu sanmıyorum. Oradakiler için bir şekilde “normalmiş” gibi yapabilmek, eğitime devam etmek, durmamak, hatta eğlenmek ile eş anlamlıydı bu etkinlikler. Sanatçılar içinse her birinin farklı kişiliğine göre farklı anlamlar taşıyordu. Kimisi için boş durmamak ve paslanmamak, kimisi için ne olursa olsun sanatsal bir dışavurum sergileyebilmek amacını taşıyordu. Ancak, *Brundibar* operasının başrol sanatçısı Greta Hofmeister’in sözleri, sanırım durumu en iyi şekilde özetliyor: “Müzik! Müzik hayattı!” Ve buna rağmen... ■

11 milyon insanın öldüğü, daha doğrusu “bu hayatların yaşam değeri olmadığı” kararıyla bilinçli, sistematik ve organize bir şekilde sonlandırıldığı bir savaş.

Bir daha ASLA!

İlginç bir gezi – ve nitelikli bir Gazete...

Kasım ayının sonlarına doğru Avusturya Lisesi eski müdürü, halen İstanbul St.Georg Katolik Kilisesi'nin başrahipliğini yürüten Franz Kangler'den bir mesaj aldım. Meraklı Şalom okurları bu değerli kültür ve din adamını anımsayacaklardır – bundan dört yıl önce Aşkenaz Sinagogu'ndaki Yom haShoah töreninde coşkuyla alkışlanan konuşmasının metni daha sonra gazetenin 4 Mayıs 2011 sayısında basılmış, ondan birkaç ay geçmeden de Tuna Saylağ kardeşimin kendisiyle yapmış olduğu ayrıntılı bir söyleşi dergimizde yayımlanmıştı.

Ne mi öneriyordu bu değerli dostum? Efendim, Kudüs'e yapacakları ortak bir gezinin ilk ayağında 6/7 Aralık günleri İstanbul'a da uğrayacak olan Avusturya Hükümeti'nin iki konuğu ile acaba bir araya gelebilir miydim? Ülkenin önde gelen hahamlarından Rav Schlomo Hofmeister, yerel İslam Birliği'nin imamı Ramazan Özdemir ile birlikte, resmi adında "Bütünleşme ve Dışişleri" tanımları bulunan bakanlığın düzenlediği bir "dinler arası diyalog" girişimiyle Türkiye, İsrail ve Filistin bölgelerine bir seyahate çıkıyordu ve gayri resmi bir sohbette bulunmak istiyorlardı... Böyle bir görüşmeye kesinlikle her hangi bir kurumun adına katılmayacağımın bilinmesinin de altını

çizerek, somut başarı olasılığını hep sorguladığım bu türden bir girişime yakından tanık olmak üzere, yani en başta kişisel merakımdan dolayı bu sohbete severek katıldım. Sayfayı çevirdiğinizde fotoğraflarını da görebileceğiniz bu ilginç kişileri önce Schneidertempel'de ağırladım, ardından da kalmakta oldukları St.Georg Kilisesi'nin toplantı odasında bir araya geldik. Kendilerine Türkiye'deki Yahudi yaşamı hakkında kişisel bilgi ve görüşlerimi aktarmaya çalıştım, onların da bu ilginç seyahatlerinden beklentilerini sorguladım. Hemen şunu belirtmek isterim ki, haham ve imamın gerek sohbetimiz sırasında bilgileri ve zeki mizah anlayışlarıyla parladıklarını, gerekse daha sonra kısa bir internet araştırmasında gördüğüm kadarıyla, mesleklerinde önemli birer şahsiyet olduklarını algıladım... Üstüne üstlük, aynı seyahate katılmış olan "Die Presse" yazarı Christian Ultsch'un da –sergilemiş olduğu alçak gönüllülüğe karşın– Avusturya'nın bence en saygın basın organının dış haberler müdürü ve başyazarlarından olduğunu öğrenince, imam/haham birlikteliğine biraz daha "ciddi" gözlerle bakmaya başladım!

Kaldı ki, Dr.Ultsch'un aynı zamanda editörü olduğu haftalık "Die Presse am Sonntag" gazetesinde bir hafta sonra yayımlanmış olduğu izlenimlerini okuyunca, Avusturya Kültür Ofisi'nin Müdürü, bazı ortak projelerde güzel işbirliklerde bulunduğumuz sevgili dostum Doris Danler'in aracılığı ile bu yazıyı "Şalom Dergi"de yayımlama iznini aldık, seyahate eşlik eden fotoğrafçı Florian Rainer'in bazı ilginç kareleriyle... Siyasi olarak muhafazakâr, ekonomik açıdan ise liberal bir çizgi savunan "Die Presse", bildiğim kadarıyla Avusturya'nın ikinci eski gazetesi olup, 1848 Devrimi sırasında yayımlanmaya başladı. 1864 yılındaki bir yönetim değişikliği sonucu "Neue Freie Presse" adını alarak, Habsburg İmparatorluğu'nun en önde gelen basın organı konumuna erişti. Sürekli yazarları arasında Stefan Zweig, Arthur Schnitzler, Hugo von Hofmannsthal gibi kalemler, Noel/Yılbaşı sayılarında ise Ibsen, Zola, Strindberg ve Shaw gibi önemli isimler bulunurken, Karl Marx'ın dahi Londra'dan gönderdiği kimi haberler de zaman zaman sayfalarından yayımlanırdı... Stefan Zweig'ın "Dünyün Dünyası" başlıklı anılarında bu gazete hakkında kaleme aldığı "... ağırbaşlı tutumu, kültür yolunda çabaları ve politika alanında prestiji ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda kazandığı önem, 'Times'in İngiliz ve 'Temps'in Fransız dünyası için yerini andırıyordu." yorumunda ne denli haklı olduğunu, 1973 yılında "Washington Post" ile birlikte "Yılın Gazetesi" seçilmesiyle bir kez daha kanıtlandı! Aynı anı kitabında, 1902 yılında gazetenin edebiyat sayfaları editörü olan Theodor Herzl'e bir kısa hikâyesini bizzat sunduğunu nakleden Zweig, "Gezinti" başlıklı bu öykünün kabul edilmesinin ardından duyumsadıklarını "Feuilleton'da sıkça, hatta aralıksız yazı yayınladığımdan, çok geçmeden küçük çapta bir ünlü kişi olmak tehlikesiyle karşılaştım..." şeklinde dile getiriyor. Ne var ki, Avusturya'nın 12 Mart 1938'de Nazi Almanyası tarafınca ilhak edilmesinden hemen bir gün sonra, o sırada görev başındaki 37 editör arasında bulunan 22 Avusturya Yahudisi'nin işlerine anında son verilmesi de, Avusturya basını tarihinin en kara sayfasını oluşturuyor... "Die Presse" hakkındaki kısa bilgileri noktalarla, bu gazete ile aramda değişik duygusal bağların bulunduğunu da sizlerle paylaşmadan edemiyorum, değerli "nitelik..." severler. 1975/76 yıllarında kısa bir süre boyunca en genç yazarları arasında yer almış olmamdan yirmi yıl sonra, 8 Şubat 1997 tarihli Pazar ilavesinde okuduğum, Viyana'daki "Judenplatz" mekânı hakkındaki bir makalesinden esinlenerek "Şalom" gazetesine bir yazı göndermem ile şu anda okumakta olduğunuz bu satırlar için bir çeşit "temel" atılmış oldu..! ■

ken, Karl Marx'ın dahi Londra'dan gönderdiği kimi haberler de zaman zaman sayfalarından yayımlanırdı... Stefan Zweig'ın "Dünyün Dünyası" başlıklı anılarında bu gazete hakkında kaleme aldığı "... ağırbaşlı tutumu, kültür yolunda çabaları ve politika alanında prestiji ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nda kazandığı önem, 'Times'in İngiliz ve 'Temps'in Fransız dünyası için yerini andırıyordu." yorumunda ne denli haklı olduğunu, 1973 yılında "Washington Post" ile birlikte "Yılın Gazetesi" seçilmesiyle bir kez daha kanıtlandı! Aynı anı kitabında, 1902 yılında gazetenin edebiyat sayfaları editörü olan Theodor Herzl'e bir kısa hikâyesini bizzat sunduğunu nakleden Zweig, "Gezinti" başlıklı bu öykünün kabul edilmesinin ardından duyumsadıklarını "Feuilleton'da sıkça, hatta aralıksız yazı yayınladığımdan, çok geçmeden küçük çapta bir ünlü kişi olmak tehlikesiyle karşılaştım..." şeklinde dile getiriyor. Ne var ki, Avusturya'nın 12 Mart 1938'de Nazi Almanyası tarafınca ilhak edilmesinden hemen bir gün sonra, o sırada görev başındaki 37 editör arasında bulunan 22 Avusturya Yahudisi'nin işlerine anında son verilmesi de, Avusturya basını tarihinin en kara sayfasını oluşturuyor... "Die Presse" hakkındaki kısa bilgileri noktalarla, bu gazete ile aramda değişik duygusal bağların bulunduğunu da sizlerle paylaşmadan edemiyorum, değerli "nitelik..." severler. 1975/76 yıllarında kısa bir süre boyunca en genç yazarları arasında yer almış olmamdan yirmi yıl sonra, 8 Şubat 1997 tarihli Pazar ilavesinde okuduğum, Viyana'daki "Judenplatz" mekânı hakkındaki bir makalesinden esinlenerek "Şalom" gazetesine bir yazı göndermem ile şu anda okumakta olduğunuz bu satırlar için bir çeşit "temel" atılmış oldu..! ■

» D.Kidder & N.Oppenheim: *Entelektüelin Kutsal Kitabı / Biyografiler; çev: E.Yılğır – Maya Kitap, 2013; 376 sayfa*

Son derece ilginç çalışmaları olan bu yenilikçi yayınevinin "*Entelektüelin Kutsal Kitabı*" dizisinin ikinci kitabından, yılın her günü okunabilecek tek bir sayfaya sığdırdığı yaşamöyküsel notlarda, dünya üzerinde kalıcı bir iz bırakmış 365 kişinin yaşamları hakkında hem yararlı, hem de başka yerlerde pek bulamadığımız çarpıcı bilgiler edinebiliyoruz. Örneğin, tiyatronun babalarından sayılan *Aiskhylos*'un (İ.Ö 455-525) ölümüne, yurtçı bir kuşun gagasında taşıdığı büyük bir kaplumbağayı başına düşürmesinin neden olduğunu; Ortaçağ İspanya'sının "Büyük Engizisyoncu"su olarak bilinen *Tomas de Torquemada*'nın (1420-1498), yaşamının son yıllarında silahlı korumalar ile dolaşmak zorunda kaldığını; hastalarına aşık olan hekim ve hemşireler için kullanılan psikolojik terim "*Florence Nightingale Etkisi*"nin adını, Kırım Savaşı sırasında bir müddet Üsküdar Selimiye Kışlası Hastanesi'nde çalışmış olan, tıp tarihine geçmiş ünlü hemşireden aldığını; Oxford Üniversitesi "All Souls College"inin ilk Yahudi akademisyeni olan *İsaiah Berlin*'in (1909-1997) Komünizm gibi ütopya temelli düşüncelerin halka zorla dayatılmasının mümkün olamayacağını, bu tür sistemlerin er veya geç çökeceğini geçtiğimiz yüzyılın daha ellili yıllarında öne sürdüğünü bu kitaptan öğrendim!..

» Erdoğan Bilenser (ed.): "*Prusia'dan Bursa'ya*" – Yapı Kredi Yayınları, 2013; 384 sayfa

1999-2004 yıllarında Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapmış, Tarihi Kentler Birliği Kurucu Başkanı Erdoğan Bilenser tarafından hazırlanan, alt başlığı "*8500 Yıldır Üreten Kent*" olan ve değerli bir akademisyen grubunun kaleminden gelme bu kolektif çalışma, kentin kuruluş öyküsüyle birlikte iktisadi, sosyal ve kültürel tarihini gözlerimizin önüne seriyor. İlk yerleşim izleri erken antik çağlara tarihlenebilen Bursa, 16. ve 17. yüzyıllarda küresel anlamda dünya ekonomi tarihi açısından en önemli kentler arasında görülebiliyor ve bu bağlamda ekonomisi Antikçağ, Roma, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde temelde benzer, ama ayrıntıda farklı binlerce öykü barındırmakta. İşte, Bursa'nın ekonomik tarihini bir bütün içinde görme amacı taşıyan bu ortak çalışma,

kurumsal ve aile arşivlerinden de yararlanılarak sağlanan zengin görsel malzemesiyle tekstil, otomotiv ve gıda gibi sektörlerin geçmişteki biçimlerinin oluşturduğu temellerin, bugün de kent ekonomisinde ne denli belirleyici olduğunun izlerini sürüyor. Türkiye'nin dördüncü büyük kentini bu konumuna getirmiş altyapının ayrıntılı ve ilginç bir incelemesi...

» Renan Koen: "*Kayıp İzler, Gizli Anılar*" CD albüm; Kalan Müzik, 2014

Besteci, piyano sanatçısı ve soprano Renan Koen'in kendi ailesinin hikâyesi üzerine kurguladığı son çalışmasında İspanya'dan yola çıkarak Selanik, Rodos, İstanbul, İzmir, Anadolu, Mısır ve diğer Ortadoğu ülkelerine yaptığı müzikal yolculukta, Sefarad halk şarkılarını değişik oda müziği formasyonlarıyla birlikte sunuyor. Burada eşit derecede önemli olan, özgün müziği ile birlikte bu halk topluluğunun kültürel mirasını oluşturan Judeo-Espanyol dilinin şarkılarla birlikte seyahat etmesi ve Sefaradların gittiği her yörenin kültür birikimi ve birleşimleriyle oluşturduğu sentezin açığa vurulmasıdır. 20 şarkı içeren son derece zengin sözel ve görsel donanımlı bu albümden kemanda Sasha Rozhdestvensky, viyolada Elif Kantarcı, viyolonselde Sedef Erçeti ile birlikte, yerel sazlar olan kemençede Derya Türkan, yaylı/mızraplı tanburda Özer Özel, dudukta Ertan Tekin ve vurmali çalgılarda Mehmet Akatay'ın yanı sıra tenor Kemal Akdoğan ve hazan Şimon Asaya, "*Adonay yom lekha eerokh tehina*" parçasında ise şofarda Leon Esim, Koen'e eşlik ediyorlar. Bu dolu dolu çalışmanın hoş bir sürprizi, kayıtların bir bölümünün yapıldığı İstanbul İtalyan Sinagogu'nda daha önce atıl duran yaklaşık 200 yıllık armoniumun Koen tarafınca yeniden "canlandırılmış" olmasıdır!

AYIN ALBÜMÜ

» Şirin Pancaroğlu: "*Café Tango*" – CD albüm; Kalan Müzik, 2014

Ülkemizin en nitelikli müzik yapımcıları arasında bulunan Kalan Müzik'ten geçtiğimiz ay içinde çıkmış olan diğer ilginç bir albüm, "*nitelik...*" köşemizde daha önce değinmiş olduğumuz değerli arp sanatçımız Şirin Pancaroğlu'nun, batı sanat müziği çalışmalarından ayrı olarak yarattığı "*Café Tango*" projesine ayrılmış. Besteleri kısmen Astor Piazzolla, Carlos Gardel, Bora Uymaz ve Pancaroğlu'na ait olan toplam 17 adet tango içeren bu albüm, Arjantin ve Türkiye'den harmanladığı eski ve yeni müziklerin düzenlemeleriyle Türkiye'de tango geleneğini yeniden canlandırmayı hedefliyor. Nostaljik sesi ve kendine özgü tango üslubuyla Bora Uymaz, Arjantinli efsane gitarist Ricardo Moyano ve deneyimli bandoneoncu Carlos Gustavo Battistessa gibi müzisyenlerin sanki bir konser havasında kaydettiği bu çalışma, aynı zamanda eski taş plaklardan ve operetlerden küçük çağrışımlar da getirmiyor değil...

Uzun zamandır yeni tangoların bestelenmediği Türkiye'de, bu müzik türüne belki de yeni kapılar açabilecektir! Koen ve Pancaroğlu'nun bu iki albümü, mükemmel birer küçük armağan olabilir...

Avusturya Bütünleşme ve Dışişleri Bakanlığı, bir "Dinlerarası Diyalog" projesi çerçevesinde Viyana'da görevli Haham Schlomo Hofmeister ve İmam Ramazan Özdemir'e geçtiğimiz yıl içinde ortak bir İsrail yolculuğu teklifini getirmişti... Aralık ayında İstanbul üzerinden Kudüs'e gerçekleşen bu seyahate, ülkenin saygın gazetesi "Die Presse"nin Dış Haberler Müdürü Christian Ultsch ile serbest fotoğraf sanatçısı Florian Rainer de katıldı. Arkadaşımız Robert Schild'in önerisi ve İstanbul Avusturya Kültür Ofisi'nin değerli katkılarıyla, yazarından aldığımız özel izin sonucu bu seyahat notlarını sadece Şalom Dergi'de okuyabilirsiniz...

Viyanaalı İmam & Haham birlikte yollara düştü

Ramazan Demir bir an şüpheye düşüyor.. Belki de bu yolculuğa çıkmak o kadar da iyi bir fikir değildi. Viyanalı İmam'ın aklından 'Burada ne işim var?' sorusu geçiyor. Saat sabahın ikisi ve kendisi cübbe ve sarı-ğıyla, tam donanımlı bir İmam olarak Kudüs'teki Ağlama Duvarının karşısındaki mağarayı andıran mekânda oturuyor. Burası gecenin bu saatinde bile kalabalık. Başlarında Kipa veya siyah şapka taşıyan adamlar dualarının ritminde ileri geri sallanıyor. Ramazan Demir, bulunduğu ortamdaki ruhani enerjiyi hissediyor. Ancak zaman ilerledikçe, biraz da huzuru kaçıyor gibi - zira onu buraya getiren Haham dostu yanında değil.. Haham Ağlama Duvarının önünde duruyor ve kutsal Tora'dan dua okuyor. Etraftaki Yahudiler İmamı inceliyor ve aralarında işaretleşiyorlar. Akılların-

Viyana'lı bir imam ile bir haham İstanbul, İsrail ve Filistin'i birlikte gezdiler. İkilinin seyahat amacı, "Ötekini daha iyi anlayabilmek"ti...

dan geçen soru yüzlerinden okunuyor: 'Bu Müslümanın burada işi ne?' Bir polis memuru ona doğru ilerliyor. Ramazan Demir korkmaya başlıyor. Tam o sırada Yahudi arkadaşı duadan

dönüyor ve açıklamalarıyla herkesi sakinleştiriyor.

Viyana Yahudi Cemaati'nin hahamlarından Rav Schlomo Hofmeister ile Avusturya İslam Birliği'nin imamı Ramazan Özdemir Türkiye, İsrail ve Filistin'e doğru yola çıktılar... İkili henüz birkaç aydır tanışıyor, birlikte birkaç dinler arası konferansa katılmışlar. Ancak oralarda anlatılanlar çok havada kalmış. Daha somut bilgiler beklemişler. Geçen yaz her ikisi de Gazze savaşının, 2400 kilometre uzaklıktaki Viyana'daki cemaatlerini nasıl etkilediğini duymuşmuş, din unsurunun siyasi amaçlar doğrultusunda nasıl suiistimal edildiğinin farkına varmışlardı.

Şimdi ise durumları kendi gözleri ile görmek, 'Öteki'nin bakış açısını anlamak ve asırlardır süregelen Ortadoğu çatışmasına rağmen, bir Yahudi ve bir Müslüman'ın, dini ve dostluk bağları-

Sultanahmet Camii İmamı
İshak Kızılaslan ile sohbette

Sultanahmet Meydanı'nda

nın nasıl koruyabileceğini göstermek istiyorlardı. Proje Avusturya Dışişleri Bakanlığı'nun hoşuna gitti; onlara hem maddi, hem seyahatin organizasyonu ile ilgili destek sözü verildi. Haham ve İmam – bu tuhaf ikili bir Cumartesi akşamı Viyana Schwedlitz havalimanında check-in'lerini tamamlar. Biri Türkiye'den göç eden bir ailenin, 28 yıl önce Helmut Kohl'un şehri Ludwigshafen'de dünyaya gelen oğlu. 2006 yılından bu yana Viyana'da yaşıyor ve 5 yıldır imamlık yapıyor. Ne var ki bu neşeli din adamının esas uğraşısı, daha çok "sert adamlar"ıdır: İmam Ramazan Demir, Josefstadt Cezaevinde sosyal danışmanlık görevini yürütüyor. Ek olarak da bir lisede din dersleri vermekte. Schlomo Hofmeister'in iş yoğunluğu da ondan aşağı kalır değil; Münih doğumlu Haham 2008 yılından bu yana Viyana'daki cemaatin iki din görevlisinden biri olarak sürekli bir koşuşturma halinde. London School of Economics'de tarih öğrenimini tamamlayan 39 yaşındaki din adamı bundan önce ve sonrasında da Kudüs'deki Yeshiva'larda (Talmud okullarında) eğitim görmüş.

İstanbul'a varış

Bir Haham ve bir İmamı yan yana gören gümrük kapısı görevlisinin ilk tepkisi, şaşkınlıktan 'Heyhat – bunlar da kim?!' demek oluyor. Ramazan Demir cümleyi duyar duymaz

İmam Ramazan Demir
Sultanahmet Camii'nde namazda

kahkahayı basıyor. Gülmekten bütün vücudu sarsılıyor. Gülüşü bulaşıcı. O ve dostu Haham birlikteyken çok gülüyorlar zaten... Gülmedikleri zaman da tartışıyor, sohbet ediyor ve birbirlerine soru soruyorlar. İkili neredeyse aralıksız konuşuyor. Her konu ve düzlemde sürekli sohbet eder haldeler. Kimi zaman ciddi kimi zaman mizahi bir dille din, politika, özel hayat gibi değişik konuları ele alıyorlar. Gecenin geç vakti Avusturya Sen Jorj Lisesinin terasından Haliç'e bakarken de laflıyorlar. Haham ve İmam geceyi bu seçkin okulun misafirhanesinde geçiriyorlar. Sabah kahvaltısına oturduklarında uzun yıllardır okulun müdürlüğünü yürütmüş olan, cana yakın Lazarist rahip, Provinzial Franz Kangler; Türkiye'nin aşırı dinci bir

İslam devletine dönüştürülmesi ile ilgili artan kimi kaygılardan bahsediyor. 'Burada olaylar patlak verdiğinde kapı ve pencerelerimizi insanlara açık tutmaya çalışıyoruz'. Kangler'e göre İstanbul'daki Yahudi cemaati sessizliğe bürünmüş durumda. Orta-doğu çatışması, İsrail ile Türkiye'nin kötüleşen ilişkisi artık diyetini talep ediyor. Rahibin bu tespiti daha sonra ziyaret edilen Schneidertempel'de Robert Schild tarafından teyit edilecektir. Yılların çelik ihracatçısı olan Schild, yorumlarında Yahudi Cemaati adına konuşmadığını da vurguluyor. Kendisi, İstanbul doğumlu bir Yahudi olarak şahsını hiçbir zaman takip ve tehdit altında hissetmemiş. Avrupa'da olduğu türden bir Yahudi düşmanlığı Türkiye'de hiçbir zaman yaşanmamış. Yine de, birkaç hafta önce bir sinagogun duvarına asılan bir afişten bahsetmeden geçmiyor. Afişin üzerinde 'Yıkılacak Mekan' yazıyormuş. Bir sonraki uğrak yeri 'Mavi Camii' adıyla ünlenmiş olan Sultanahmet Camii. İkiliyi orada İmam İshak Kızılaslan beklemekte... Bakımlı sakallı ve güler yüzlü Kızılaslan, ayağındaki deri mestlerle misafirlerini karşılamaya gelirken kırmızı-mavi desenli halının üzerinde özenle yürüyor. 'Biz, Müslümanlar olarak tüm peygamberlere inanırız; İbrahim, Musa, Nuh ve İsa peygambere de' diyor. 'Allah, Yahudiler hakkında ne diyor peki?' diye soruyor Haham. 'Allah, kitap indirdiği toplulukların hiç birinden

Schneidertempel Sanat Merkezi
(Terziler Sinagogu) ziyaretinde

Kapalıçarşı'da

yakınlığını esirgememiştir' diyor Sultanahmet Camii'nin İmamu. 'Bizler Tevrat'a inanıyoruz'. Ancak, Hazret-i Muhammed Yahudilere gerçekleri saklamamaları konusunda uyarıda bulunmuştur. İşte, mutlak doğru'ya ulaşma isteği... Tek Tanrılı dinleri hem birleştiren hem de ayırışmalarına neden olan soru.

Buraya kadar dinler arası diyalog tamam. Ancak Kızılaslan'ın siyasi olaylarla ilgili konuşmaya başlamasıyla ortam biraz geriliyor. İsrail'in bir yoruma göre 'bir İslam ülkesi' olduğunu söylüyor. Ve konu İslami devletin aşırı dinci grubu İŞİD'e gelince, çok şaşırtıcı bir açıklama getiriyor. Buna göre İŞİD'in adamları Müslüman olamazmış. Çünkü bir Müslüman başka bir Müslüman'ı katletmezmiş. İŞİD'in arkasında da Avrupa ve Amerikalı 'ünlü aileler ve birtakım güçler' varmış. Anlaşıldı: İŞİD Batı'nın icadı.

Ramazan Demir başını sallıyor. 'Bu kişi İstanbul'da çalışan 3000 imamdandır sadece biri; kendi dünyasında yaşıyor'. Viyana'dan gelen İmam genelleme yapmanın ne kadar tehlikeli olduğuna dikkat çekiyor ve Kuran metinlerinin bağlamları dışında kullanılmaması gerektiğinin altını çiziyor. Eğitimsiz aşırı dinci kişilerin düştükleri hatanın tam da bu olduğunu söylüyor. Örneğin Hazreti Muhammed'in, inanmayanların öldürülmesi konusunda yaptığı çağrının,

ancak tarihsel bağlamı dâhilinde değerlendirildiğinde, müdafaaya bir çağrı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Kuran'da geçen merhamet ile ilgili sayısız tavsiyeyi de görüp dikkate almak gerekir.

İsrail'e hareket

İsrail'e ulaştıktan sonra, dolmuş ile Tel Aviv'den Kudüs'e, kutsal kabul edildiği kadar uğrunda savaşılan, üç büyük dinin merkezine gidiliyor. Yolcuların bir kısmı cep telefonundan Fransızca konuşuyor. Bir rastlantı mı? Aslında değil, zira çok sayıda Fransız Yahudisi, ülkelerinde süregelen antisemitik saldırılardan bezmiş ve buraya sığınmak zorunda kalmıştı. Takır tukur ses çıkaran bavullarımızı Kudüs'ün terk edilmiş tarihi kentinin merdivenlerinden kalacağımız hana kadar taşıyoruz. Duş ve tuvaletimiz koridorda. Dışışleri'ne pek pahalıya mal olduğumuz söylenemez. Haham ve İmam daha aynı gece Ağlama Duvarına gidiyor. Ertesi gün Schlomo Hofmeister bize yenilenen Yahudi bölgesini gezdiriyor ve Mezuzot tabir edilen, kapı pervazının sağ üst tarafına monte edilen dua muhafaza kutularını gösteriyor. Hurva sinagogunda bir oğlan kendisine 'Sen Haham mısın?' diye soruyor. Schlomo Hofmeister'in yanında bir İmam ile dolaştığına inanamıyor. İkili, sık sık meraklı bakışlarla ve gülen yüzlerle

karşılaşıyor.

Ramazan Demir'i gören bir Filistinli 'Sultan geliyor' diye bağıyor. Haham ve İmam birbirini kolluyor. İkisi birlikte başlarına kötü bir şey gelemez. Arap bölgesinde yolumuzu kaybediyoruz. Birden kendimizi şehrin sur duvarının dibinde, suni çimen kaplı bir sahada buluyoruz. Bir futbol antrenörü bize çıkışı gösteriyor ve Hahama bir tavsiyede bulunuyor: 'Buraya tek başına gelmemelisiniz. Buradaki insanlar siyah şapka takan adamların çocuklarımızı yaktığına inanıyor'.

Filistinlilerin, Kudüs'te son haftalarda yaşanan bıçaklı ve benzeri saldırılar sonrasında öfke, bezginlik ve düş kırıklıkları hissedilebiliyor. Tüm bunların ardından bir de Filistinli bir bakanın, Batı Şeria'da bir eylem sırasında belirlenemeyen şartlar altında hayatını kaybetmesi üzerine, diplomatlar halkı yeni saldırı olaylarına karşı uyarıyordu. Gerçekten de aynı hafta içinde Filistinli bir saldırgan, Beytüllahim'e çok uzak olmayan bir yerde İsraili bir aileye asitli saldırı düzenledi.

Yahudi yerleşim yerlerinde

Ramallah'daki Avusturya Temsilciliği'nin müdürüne ait zırhlı araçla Batı Şeria'daki Nokdim'e gidiyoruz. Filistin bölgelerinden geçerken, 'İsrail vatandaşlarının geçmesi tehlikelidir' yazan kırmızı levhalarla karşılaşmıyoruz. Susi Cohen-Weisz'ı ziyaret ediyoruz. Siyaset bilimci Weisz çocukluğunu ve lise yıllarını Viyana Waehring'de geçirmiş. Şimdi ailesiyle

"İmam ve Haham aralarında sık sık tartışmakla birlikte, mizah ve dini konular her daim bir araya gelmelerini sağlıyor. Birlikte Hebron (El Halil)'daki Hazreti İbrahim mezarına gidiyor, ayrı bölmelerde dualarını okuyorlar. "

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّمَا يَجْمَعُ مَسْجِدُ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
مَسْجِدُ الشَّرْقَاءِ

مطعم القدس القديم
JERUSALEM OLD RESTAURANT
מסעדת ירושלים העתיק

مدرسة دار الأيتام الإسلامية الأساسية ب
Dar Al-Aytam Islamic Basic School B

Akşam saatlerinde
Kudüs eski kent sokaklarında

RAMAZAN DEMİR

Bir Türk göçmen ailesinin 1986 Ludwigshafen doğumlu oğulları. İslam Akademisi'nde öğrenim görmek için 2006 yılında Viyana'ya geldi. Beş buçuk yıl önce İmamlık ve Cezaevi Danışmanlığı'na başladı.

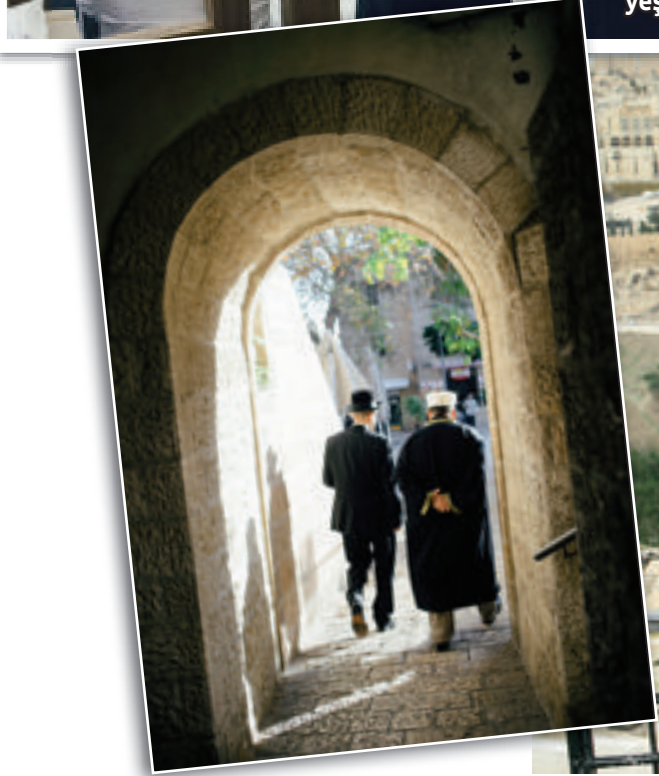

SCHLOMO HOFMEISTER

1975 Mnh doğumlu. Mnh'te ve London School of Economy'de Tarih ve Antropoloji ęrenimi grd. 2008 yılından bu yana Viyana'da bulunan iki Cemaat Haham'ndan biri.

Kudüs'te bir yeşiva ziyareti

Zeytin Dağı'ndan Kudüs manzarası

Nokdim yerleşiminde, bahçesinde güller yetiştirilen bir evde yaşıyor. Komşularının arasında Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman da var. Burada bir Filistin bayrağı dalgalansa rahatsız olur mu, diye soruyor İmam Ramazan Demir. 'Evet, olurum. Bu toprağın bizim olduğuna inanıyorum. Burada her yerde Yahudi tarihi var. Burada yaşamak hakkımız' diyor ve misafirlerine çay ikram ediyor. En son yaşanan Gazze çatışmasında ölenlere üzüldüğü soruluyor. 'Elbette insanların ölmesi çok üzücü ama bunun sorumlusu Hamas. Bizler de kendimizi savunmak zorundayız. İsrail ordusu hava saldırısından önce uyarı notları dağıttı, ancak Hamas insanları evlerinde kalmaya zorladı.' Susi Cohen Weisz çevresindeki Filistinlilerle iyi geçindiğini söylüyor. Bazen Arap tanıdıklar kocasını arayıp iş istemiş. Talip oldukları işler genellikle tamirat türü işlermiş. Bayan Cohen burada, Ölü Deniz'e bakan sitesinde mutlu olduğunu söylüyor, ancak on yıl önce bir saldırıda kaybettiği en yakın arkadaşının acısı hala taze. Yahudi

düşmanlığının Filistinli çocuklara henüz çok küçük yaşta aşılındığını söylüyor. 'Sesleri en yüksek çıkanlar, aşırı kesimdekilerdir; ılımlılar ise daha sessiz kalıyor.' İmam, Bayan Cohen'i Viyana'daki İslami Birliği'ne bir söyleşiye davet ediyor. Schlomo Hofmeister ise veda ederken 'Biz buraya sorunları çözmeye değil, diğer insanların yaşadıklarını anlamaya geldik' yorumunu getiriyor. "Yahudi Medya Forumu" Internet'te bir video paylaşıyor. Görüntüye gelen, Kudüs'teki El Aksa Camii'nde, düzinelence dinleyicinin karşısına geçerek insanları İsrail'e karşı kıskırtan Abu Omar Sara adında bir kişi... 'Yahudileri öldürün' diye sesleniyor. Ramazan Demir öfkeleniyor 'Bu ahmak adam İslam adına konuşmuyor' diyor. Mohammed Nusseibeh'in yanına gidiyoruz. Bu olgun, yaşlı seçkin kişi bizi sahibi olduğu Addar Oteli'nin zemin katındaki bürosunda bekliyor. Daha VII. yüzyılda Kudüs'e gelmiş olan saygın bir Filistinli ailenin soyundan gelmekte... Halife Ömer, Nusseibeh ailesine kutsal mezar

kilisesinin anahtarını emanet etmiş. Aile bu emaneti hala koruyor. Mühendis Nusseibeh aynı zamanda Mabet Tepesi'nde yer alan, Müslümanların kutsal mekânlarının bakım ve idaresini üstlenmiş vakfın da yönetim kurulunda görev alıyor. O da Abu Omar Sara adında biri ile hiç karşılaşmamış ve bu zat, kesinlikle El Aksa Camii'nin imamlarından biri olamazmış. Böyle bir kişinin vaazı kabul edilemezmiş, fakat böyle şeylere engel olmak da maalesef imkânsız görünüyor... Nusseibeh, Filistinlilere göre en önemli sorunun işgal durumu olduğunu sık sık tekrar ediyor. 'Ben Yahudilere karşı değilim, ben işgale karşıyım' diyor. Haham kendisiyle tartışıyor, vakfın Haham gibi tiplere karşı neden bir şey yapmadığını soruyor. Sonunda Nusseibeh 'Bizim bu konuda yetkimiz, yaptırım gücümüz yok' demek zorunda kalıyor. Vaktimiz daralıyor. Hahamın tarihi kentte bir sünnet törenine yetişmesi gerekiyor. Yeshiva'daki törene İmam da katılıyor. Beytullahim'e Noel öncesi atmosfer hakim. Noel ağaçları süslenmiş,

Ağlama Duvarı'nın altındaki tünelde

Christian Ultsh ile Kudüs yollarında

Kudüs'te bir manastırda

sokaklar ışıklandırılmış, Noel panayırında Arapça 'Jingle Bells' çalıyor. Burada, seküler bir Hristiyan olan Valid Shomaly ile randevumuz var. 57 yaşındaki bu aydın kişi, Filistin Araştırma ve Kültürel Diyalog Merkezi'ni yönetiyor. Filistinlilerin, İsrail'in barış istemediğine kanaat getirmiş bulduklarından söz ediyor. Görünen tek çözüm, İsrail'e uluslararası baskı uygulamakmış. Hristiyanların durumu her geçen gün kötüye gidiyormuş. 'İsraililerin gözünde bir Filistinliyim, Müslümanların gözünde ise bir Hristiyan...'. Filistin'deki Müslüman çoğunluk Hristiyanları inceden inceye köşeye sıkıştırıyormuş. Haham ona İsrail vatandaşı olmak istemez mi diye soruyor. 'İsrail'de dördüncü sınıf vatandaş olmaksızın bir Filistin devletinde birinci sınıf vatandaş olmayı yeğlerim' diye yanıtıyor Shomaly. İmam ve Haham aralarında sık sık tartışmakla birlikte, mizah ve dini konular her daim bir araya gelmelerini sağlıyor. Birlikte Hebron (El Halil)'daki Hazreti İbrahim mezarına gidiyor, ayrı bölmelerde dualarını okuyorlar.

Tapınak Tepesi'nde

Ramazan Demir seyahatin son gününde Kaya Kubbe (Kubbet-üs-Sahra) ve El Aksa Camii'ni ziyaret etmek için, Müslümanlarca Haram el Şerif olarak bilinen Mabet Tepesi'ne tekrar tırmanıyor. Haham bu sefer yanında değil. Dediğine göre, dini bütün Yahudilerin yıkılan tapınağın bulunduğu yere ayak basmaları yasakmış. Onlar ancak tapınağın eski duvarının sınırına, Ağlama Duvarına kadar gelebilirler, daha ilerisine değil... Buna rağmen Tapınak Tepesi'ne çıkıp bir de üstelik duaya duran Yahudiler, ona göre kışkırtıcılar... Viyanalı imamımız Harem al-Şerif'teyken tesadüfen El Aksa Camii'nin Müdürü ile karşılaşılıyor. Şeyh Omara Awadallah Kiswani kutsal mekânlarda huzursuzluk çıkaran Yahudilerden yakınıyor. Yahudiler, Kaya Kubbe ve El Aksa Camii'ni yıkıp yeni bir tapınak inşa etmek istiyorlarmış. Bu hedefi güdenlerin sadece küçük ve radikal bir grubun üyeleri olduğunu anlatıyor.

Abu Omar Sara'ya gelince - öyle birini tanıyamıyormuş Şeyh. Ama videonun linkini kendisine iletebileceklerini söylüyor. Ramazan Demir için bu konu burada kapanmıştır. Artık kendisini İslamiyetin en kutsal mekânlarının birinde duaya teslim etmek istiyor. El Aksa Camii (Mescit-i Aksa) Kuran'da (özellikle İslam dini literatüründe) dahi anılmaktadır. Peygamber, bir gece yolculuğunun sonunda buraya varmış ve Kubbet-üs-Sahra'dan da göğe çıkmıştır. Ramazan Demir El Aksa Camii'nin önünden dedesine telefon açıyor. Kendisi de imam olan yaşlı adam, mutluluktan gözyaşlarına boğuluyor... Haham tarihi kent merkezinde bizleri bekliyor. Artık havaalanına gitmemiz gerek, vakit iyice daralmış. Güvenlik kontrolünden geçiyoruz. Bir subay bize sorular soruyor ve geçmemize izin veriyor. Birkaç dakika sonra Haham ve İmamın peşinden geliyor. 'Bir de özel bir sorum olacak: Burada ne yaptınız?' diye yöneliyor onlara. Haham kendisine geliş amacını açıklıyor. 'Çok iyi' diyor, 'İkiniz gibi daha çok insan lazım'.

(Die Presse, 14.12.2014)

Çeviri: Petek Gökçe ■

Nesilden Nesle Müzik

Şevket ve Can UĞURLUER

Size sadece iki kelime söyleyeceğim: **NOT RESPONSIBLE!** Aklınıza kim geldi? **Aferin, doğru cevap: Şevket Uğurluer!** Mırıldanmaya başladınız bile, öyle değil mi? Onu yıllarca TRT ekranlarında, büyük otellerin lobilerinde, roof'larında dinledik. Piyanosunun başına davet ettiği konuklarıyla yaptığı hoş sohbetleriyle tanıdık. Müzik nesilden nesle geçiyormuş meğer... Şevket Uğurluer'in oğlu **Can** da, uzun yıllar süren bir profesyonel iş yaşamının ardından, çocukluğundan beri gönül verdiği müziğe geri döndü. Baba oğulla, TV'nin ilk yıllarından başlayarak günümüze uzanan çok çok keyifli bir sohbet ettik; her ikisine de bana değerli zamanlarını ayırdıkları için çok teşekkür ediyorum... Ama teşekkürü hak eden biri daha var aralarında: Şevket Bey'in eşi Nada Hanım... Ona da konukseverliği ve muhteşem ikramları için gönülden teşekkür etmek istiyorum.

FOTOĞRAFLAR: TERİ ERBEŞ

İkiniz de farklı dallarda eğitim gördünüz ve ikiniz de profesyonel olarak müzikle uğraşıyorsunuz. Nasıl oldu bu iş?

Şevket Uğurluer: Doğrudur, ikimiz de İTÜ mezunuyuz ve ikimiz de alaylıyız. Ama ben Teknik Üniversite imtihanını kazandığım zaman, zaten faal olarak müzik yapıyordum – lise ikinci sınıfta başlamıştım. O zamanlar düğün salonlarında akordeon çalıyordum. Farklı orkestralarda çalarken, bir yandan da okulu devam ettirmeye gayret ediyordum, ama bazen sabahlara kadar çalışmak zorunda kaldığımızdan çok zor oluyordu. Bu yüzden öğrenimime bir süre ara verdim, beş senelik okulu on senede tamamlayabildim. Tembellikten değil de, işten güçten dolayı... Mimar olduktan sonra da, müziği daha çok sevdiğim, geliri de daha iyi olduğu için ve tabii güzel kızlar da etrafımızda olduğu için (*gültişmeler*) müziğe devam ettim.

Hiç mi mimarlık yapmadınız?

Ş.U: Bir süre yaptım. Evlendikten sonra, hayatımız daha muntazam olsun diye, mimarlığa başladım ve sekiz on sene kadar da mimarlık yaptım, fakat yine gönlüm müziğe kaydı. Dolayısıyla tekrar müziğe döndüm, ama bu kez gece yaralarına kadar süren işler almamayı tercih ettim. Daha çok beş yıldızlı otellerde, genellikle çay saatlerinde çaldım, bu şekilde geceleri evde olabiliyordum. Ve tabii televizyon programlarına ağırlık verdim.

Can Bey sizinkisi de benzer bir hikâye, değil mi?

Can Uğurluer: Ben İTÜ’de Makine okudum. Çok zor bir bölümdü. Üniversite hayatım boyunca, kısa bir dönem de olsa konservatuara da gittim, şan bölümüne devam ettim, ama nedense aradığımı bulamadım. Amacım da operacı olmak değildi zaten, o yüzden bir dönemin sonunda konservatuardan ayrıldım. Çocukluğumdan beri hem piya-

no dersleri, hem de Timur Selçuk ile armoni dersleri aldırılmışlardı bana. Yani müzik çocukluğumdan beri her zaman içimde ve etrafımdaydı.

Eurovision maceranızda birlikte çalışmıştınız, nasıl bir süreçti bu?

C.U: O dönem üniversitedeydim ve tek kelimeyle Eurovision aşığıydım. Babama sürekli Eurovision'a katılalım diye tutturuyordum, ta ki onu bıktırana kadar. O döneme kadar müzikle ilgili hiçbir profesyonel çalışmam olmamıştı oysa. İki sene elemelere katıldık. Birinci sene ikinci olduk, ikinci sene İzel ve Reyhan Karaca ile birlikte birinci olduk ve Türkiye'yi Roma'da temsil ettik. Çok keyifli bir deneyimdi.

Ş.U: O ısrar ettikçe, ben de sinirleniyordum, çünkü müzik hayatı, her ne kadar önden bakıldığında ihtişamlıymış gibi görünse de, çok nankördür ve Can'ın da, benim çektiğim sıkıntıları çekmesini istemi-

yordum. Bu yüzden öncelikle üniversiteden mezun olmasını istiyordum, benim için en önemlisi oydu. Ama o kadar ısrar edince sonunda dayanamadım, ilk sene katılıp da ikinci olunca, bu sefer bana da sinir bastı ve "kazanmamız lazım" diye resmen hırslandım. İkinci sene de, zaten bildiğiniz gibi, "İki Dakika" adlı bestemle (sözlerini de Aysel Gürel yazmıştı), Roma'da yarışmaya hak kazandık. Yalnız Can'dan bana söz vermesini, derslerini ihmal etmemesini istedim. O da bana kötü sürpriz olarak, tam ödülleri alacağımız sırada – kulisteyken daha – bir dersten çıktığını söyledi. Sahtekâr (güülüşmeler)...

C.U: Aslında iki dersten çıkmıştım. Bir tanesini önceden söylemiştim, benimle tam bir hafta konuşmamıştı. Ben de bundan daha güzel bir zamanlama olamaz diye, tam ödülünden önce, Bülend Özveren bizi sahneye çağırdığı sırada diğer dersten kaldığımı da söyledim (güülüşmeler).

Her şeye rağmen harika bir deneyim değil miydi?

Ş.U: İnanılmaz keyifliydi hem de... O bakımdan Can'a minnettarım. İyi ki bu kadar ısrar etmiş de katılmışız. Ailecek – eşim ve kızımız da bize eşlik etti – büyük bir heyecan, büyük bir mutluluktuk. O dönemdeki oylama sistemi şimdikinden farklıydı tabii, ona rağmen 22 ülke arasında 12. olmak güzel bir başarıydı.

C.U: Çok korkuyorduk aslında, düşünsenize Ajda gibi bir sanatçı bile böyle bir sonuçla dönmüştü... Bir de yurtdışında yaşayanlar da oy veremiyorlardı şimdiki gibi. Bir yandan koreografi endişelendiriyordu bizi, sürekli hareket halindeydik şarkıyı söylerken... Ama neyse ki alnımızın akıyla ve de çok keyifli bir sonuçla ülkemizi temsil etmeyi başardık.

Türkiye'nin artık Eurovision'a katılmama kararını nasıl karşıladınız?

Ş.U: Bana çok saçma geliyor. Müzik uluslararası bir şey, bu hem bir yarışma, hem de ülkeni tanıtmak, adını duyurmak için harika bir fir-

sat. İnsanlar böyle bir ortamda kaynaşıyor, yarışmadan ziyade tam bir şenlik havasında geçiyor. Kıskançlık yok, yeni dostluklar doğuyor. O yüzden nefis bir reklam fırsatını teptiğini düşünüyorum Türkiye'nin, Eurovision'a katılmayarak.

C.U: Üstelik Eurovision, bizim katıldığımız dönemden çok farklı şimdi. O zamanlar en büyük hayalim, seyircilerin oturdukları yerden değil de, ayakta izlemeleri ve ülkelerinin bayraklarını heyecanla sallamalarıydı. Neyse ki benden başka birilerinin daha aklına geldi de, 2000'li yıllardan itibaren böyle bir dönüşüm yaşandı. Biz de tutmuş, böyle bir fırsatı tepiyoruz. Güzel olmaz mıydı, onca ülke bayrağı arasında bir Türk bayrağının da dalgalanması?

Can Bey sizin profesyonel iş hayatına geçişiniz nasıl oldu?

C.U: Eurovision sonrası bir albüm çıkarttım, ama albüm çok tutmayınca açıkçası soğudum. Tam 90'lardı ve popüler müzik sanatçılarının – Tarkan, Sertap vs. – zirve yaptıkları bir dönemdi. Belki biraz daha istikrarlı olsaydım bu işe baş koyardım, ama o dönemde profesyonel iş hayatının benim için daha uygun olacağına karar verdim. O kadar okudum, hiç olmazsa bir işe yarasın mantığıyla... Ve yaklaşık on beş sene boyunca kurumsal hayatta, oldukça yoğun bir tempoda çalıştım. Bu süreçte İngiltere'ye gidip pazarlama üzerine mastırımı yaptım ve her ne kadar makine mühendisliği yapmasam da ilaç sektöründe çok faal bir iş hayatım oldu. On beş sene (bana otuz sene gibi geldi doğrusu) bu kadar farklı bölümlerde çok yoğun bir tempoda çalıştıktan ve hiç durmadan seyahat ettikten sonra, insan biraz kendine vakit ayırmak istiyor. O sıralarda hafta sonları Topağacı'ndaki "Mahalle"de şarkı söylemeye başladım. Bir anda, üstelik de iş yerimde her şey gayet yolunda giderken, bu kurumsal hayattan çekmek istediğime karar verdim ve ani bir kararla işimden istifa edip tekrar müziğe döndüm. İşin gerçeği, bundan 30 sene sonra, geriye bakıp da "keşke..." demek istemedim!

Can Uğurluer

İstanbul'da dünyaya gelen Can Uğurluer müzikle ilkokul öncesinde aldığı piyano dersleriyle ta-

nıştı. Piyano eğitimini, İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarındaki yarı zamanlı şan eğitimi ve Timur Selçuk Çağdaş Müzik Merkezindeki armoni dersleri takip etti. İTÜ Makina Mühendisliği Bölümü'nde okuduğu 90'lı yıllarda Kuşadası Altın Güvercin Şarkı Yarışması ve Türkiye Eurovision finallerine katıldı. 21 yaşındayken Türkiye'yi Eurovision Şarkı Yarışması'nda İzel ve Reyhan Karaca ile birlikte "İki Dakika" adlı parçayla temsil etti. Bestesi Şevket Uğurluer'e, sözleri Aysel Gürel'e ve düzenlemesi Turhan Yükseler'e ait olan "İki Dakika" adlı parça 1991 yılında Roma'da Türkiye'ye 12.lik getirdi. 1993 yılında bütün sözlerini Aysel Gürel'in yazdığı müzik direktörlüğünü Turhan Yükseler'in yaptığı "Kim Kim" adlı bir albüm yayınladı. Albümün çıkış parçası "Aşka grev yok"un bestesi kendisine sözleri Aysel Gürel'e aittir. Albümde Şevket Uğurluer, Metin Özülkü ve kendisinin besteleri yer aldı. 1997 yılında İngiltere'de pazarlama masterini tamamladıktan sonra 15 yıl boyunca ilaç sektöründe pazarlama, satış ve eğitim alanlarında çalıştı. İş hayatına atıldığı yıllarda söz ve müziği Nerhan Hepşen'e ait olan "Aşkım Sırrın Olsun" adlı bir single çıkardı. Bugünlerde yepyeni bir projeye imza atan Can Uğurluer, müzik direktörü Berkan Kaya yönetimindeki deneyimli ve dinamik orkestrası ile keyifli anlar vadediyor.

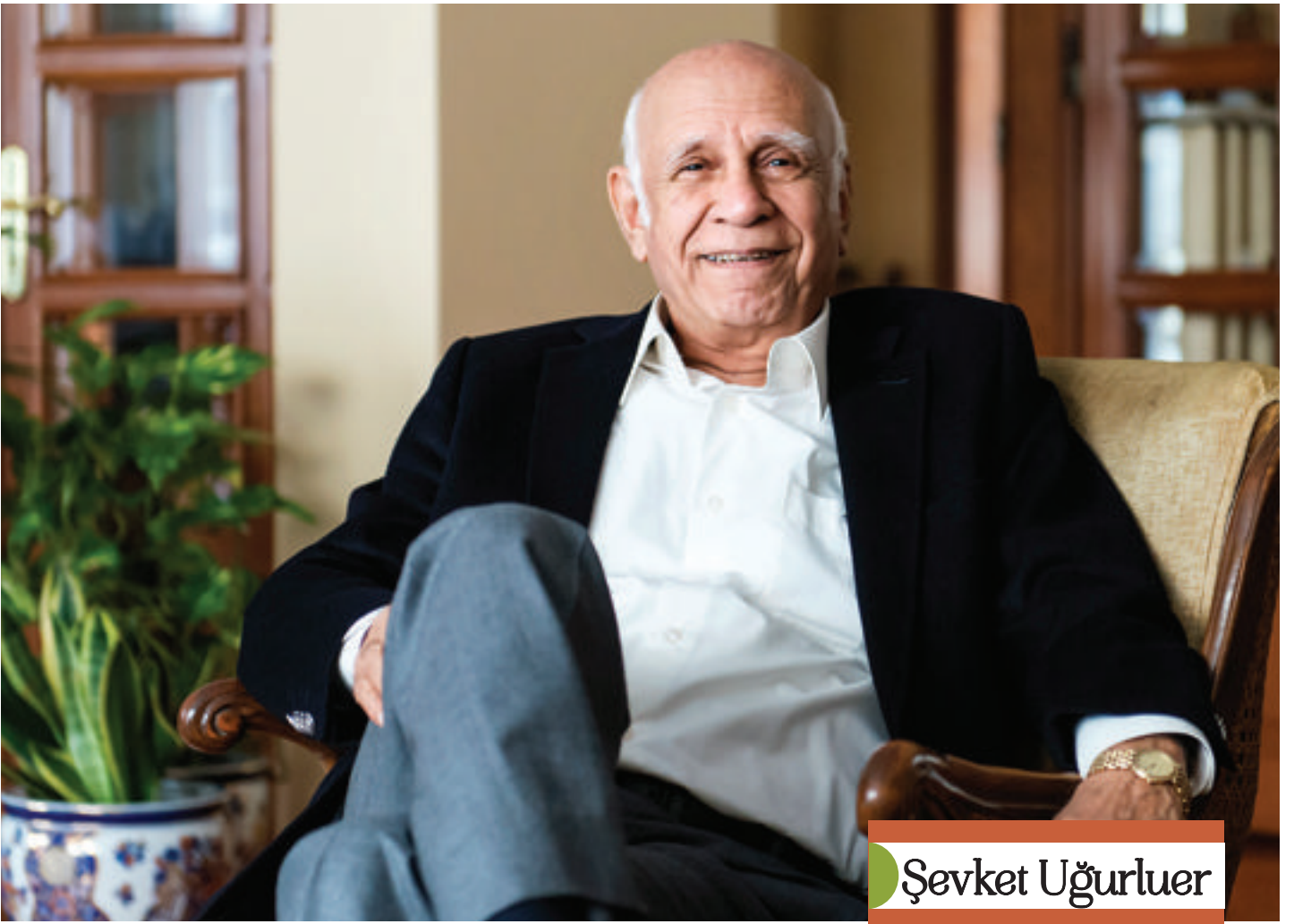
Bir yandan da eğitmenliğe devam ediyorsunuz sanırım.

C.U.: Şu anda terazinin her iki kefesini de dengede tutmaya gayret ediyorum: bir yandan müzik yaparken, bir yandan da gelirim dengelemek için eğitim veriyorum. Zamanla bu dengeyi bozup yüzde yüz müzik yapmayı hedefliyorum. Şu sıralar hem Mahalle'de çalmaya devam ediyoruz, hem de, Ocak 2015'ten itibaren Erenköy'de "Art 350" adlı bir lokalde program yapmaya başlayacağız.

Pek çok örneklerine rastlıyoruz da, merak ettim: müzik babadan oğula geçen bir sanat mı?

Ş.U.: Aslında annem ve babam da müzikle ilgilenirdi – annem ut çalardı mesela, ama bana daha çok ablalarından geçmiş olabilir. Her iki ablam da, Ankara Radyosu'nda 35-40 sene boyunca ses sanatçılığı yaptılar ve üstelik Emel Sayın gibi, Behiye Aksoy gibi devamlı kadroydular. Benim de içimde bir şeyler varmış demek ki, ilkokulda mandolin çalmaya başladım. Müziğin genetik bir özellik olduğunu sanmıyorum aslında, ama evde sürekli müzik dolu bir ortamda yetişince, insan ister istemez etkileniyor. Bizim evde, istisnasız her akşam Türk Sanat Müziği terennüm edilirdi. Ve diyebilirim ki, toplamda 15.000 eser varsa, ben bunun 10.000'ini makamlarıyla, sözleriyle bilirim. Ama işin ilginç yanı, salonda bu müziklerle büyürken, bir yandan da kendi odamda Mozart dinliyordum. Ve sonuç olarak da bu füzyonla Batı müziğine yönlendim.

C.U.: Ben de genetik olup olmadığı konusunda bir şey söyleyemeyeceğim, ama çok küçük yaşından beri evde sürekli müzik vardı. Babam bir yandan otellerde piyano çalıyordu, bir yandan TV programları vardı. Eve sürekli sanatçılar gelirdi. Düşünsenize, Ayten Alpman ailemizden biri gibiydi. Melodiler sürekli evin içinde dolanırdı, adeta ninni gibi. Bugün bile, sahnede babamın o dönemki şarkılarını söylediğim zaman, kendimi çok daha rahat hissediyorum. Daha kolay, daha hatasız söylüyorum hepsini – beynime nasıl kazınmışsa artık.

Şevket Uğurluer

“

Enrico Macias ilk kez 1963 senesinde Türkiye'ye geldiğinde, Kervansaray'da program yapmıştı ve benim orkestra ona eşlik etmişti. Çok güzel bir anıdır.

Birazcık gerilere gidelim... Şevket Bey İTÜ TV yıllarınızdan biraz söz eder misiniz?

Ş.U: 1960 senesinde – henüz 22 yaşındayım – , İTÜ'nün şimdiki yurt binasının olduğu yerde, basket sahasının hemen yanında bir bina vardı. Binanın içinde bir oda, ortasında bir piyano ve tek mikrofon, tabii bir de kamera. İTÜ'nün ilk televizyon stüdyosu böyle bir şeydi işte. Cuma günleri akşam beş ile sekiz saatleri arasında yayın yapılıyordu. Fecri

Ebcioğlu'nun ısrarı üzerine bizi de çağırdılar. Biz de o zamanlar orkestramızla Çayhane'de (eski Site sinemasının orası) çalışıyorduk. Kanat Gür, İlhan Feyman gibi isimler vardı orkestramızda. Orada bir programa çıktık. Düet yapılacak, tek mikrofon var, düşünün sırayla geçiyoruz mikrofonun başına, diğeri başını uzatıyor... Tek kamera var, içeri arada bir sinek giriyor, vız vız uçuşuyor bir yandan, her şey olduğu gibi ekrana yansıyor... Hiçbir izolasyon yok, camları açıp sokakta top oynayan çocuklara azıcık sessiz olmalarını söylüyoruz... O kadar iptidai şartlar yani! Ama bunları da yaşamak güzeldi. Hiç unutmam Kanat ile beraber "Tintarella di Luna"yı söylemiştik, ben de "You Mean Everything To Me"yi seslendirmiştim. Ne günlerdi...

Peki, o yıllarda kimlerde televizyon var ki? Kim izleyebiliyordu bu yayınları?

Ş.U: İstanbul'un belli başlı zengin ailelerinde televizyon vardı ancak. Zaten Türkiye'de falan satılmıyor, getirenler de yurt dışından temin ediyorlar. Sayıları iki elin parmaklarını geçmez. Zaten yayın kalitesi de çok düşük, ama her şeyin başlangıcı bu. Bir milat yani.

1938 doğumlu piyanist ve şarkıcı Şevket Uğurluer, Türk pop müziğinden rock'n roll'a, caz'dan blues'a kadar çok türde müziği başarıyla yorumladı. Müziğe ilkokul sıralarında mandolinle başladı. İlk profesyonel çalışmalarını 1955 yılında yaptı. 1961 yılına kadar çeşitli orkestralarda çalıştıktan sonra, kendi orkestrasını kurarak İstanbul gece kulüplerinde çalışmaya başladı. Aynı yıllarda İTÜ'den yüksek mimar olarak mezun oldu. 60'lı yıllarda Türkçe sözlü hafif batı müziği dalında plakları çıktı. İlk senelerinde müziği bırakıp mimarlık yaptı, ama daha sonra yeniden müziğe döndü. 1991 yılında, Türkiye'yi Eurovision Şarkı Yarışmasında temsil eden "İki Dakika" adlı şarkının bestecisidir. TRT'de 17 yıldır aralıksız devam etmiş olan "Anılarla Müzik" adlı programı hazırlayıp, sundu. Ardından da aynı programı 2,5 sene boyunca özel bir kanalda sürdürdü.

Bildiğiniz 10.000'i aşkın TSM bes-fesi ve onca Batı müziği arasında Şevket Uğurluer deyince, ilk akla gelen şarkı "Not Responsible". O kadar şarkı arasından neden bununla özdeşleştiniz?

Ş.U: Valla üzerime yapıştı kaldı (*gü-lüşmeler*)... Ama çok da sevildi, zaten benim programımın da jenerik müziği oldu. Helen Shapiro'nun bir şarkısıydı. Ama ben birazcık daha hızlı söyledim, bu haliyle sanırım daha fazla rağbet gördü. Tabii herkes benden bu şarkıyı isteyince, laf aramızda zaman zaman sıkılmadım desem yalan olur. Sonra Ajda, Türkçesini söyledi. Tam olarak hatırlamıyorum ama "Göz değdi bana" gibi sözleri vardı – Fecri Ebcioğlu'nun sözleriyle. O haliyle pek fazla tutmadı. Türkçe sözlü hafif müzik öyle doğdu zaten... Yabancı parçalara Türkçe sözler yazarak.

Sizi uzun yıllar TRT ekranında izledik, "Anılarla Müzik" programınıza davet ettiğiniz konuklarınızla çok kaliteli programlar yapıyordunuz. O güzel koleksiyonu bir DVD'de derlemeyi düşünmediniz mi?

Ş.U: Bunu çok kişi söyledi aslında, bir "best of" çıkartma düşüncesi oldu bir dönem, ancak böyle projeler arz-talep meselesi, biliyorsunuz. Birinden bir teklif gelmesi ve bu projeye hem maden, hem de manen kendini adaması

lazım. Zaten ne kadar satar, bilemiyorum. Bu yaşımdan sonra da kapı kapı dolaşma fikri bana ters geliyor.

C.U: Telif hakları TRT'de ve TV8'de, o da bir sorun teşkil edebilir, ama belki sadece ses kayıt olarak bir çift CD çıkartılabilir. İsmine de "Anılarda Canlı Müzik" diyebilir ve artık aramızda olmayanları rahmetle anabiliriz: Esin Engin gibi, Tanju Okan, Ferdi Özbeğen gibi ya da Ayten Alpman gibi. Neticede 700 küsur program var.

2015'te 60. Sanat yılınızı kutlayacaksınız, özel bir konser vermeyi düşünüyor musunuz?

Ş.U: Bu "jübile" mantığı bana biraz ters geliyor açıkçası. Yapanları kesinlikle eleştirmiyorum, yanlış anlaşılmasın. Ama bu tür kutlamalardan pek haz etmiyorum. Mesela 50. yıl plaketim verildiğinde de zoraki gitmişim törene, ama benimle birlikte çok sanatçı vardı, tek başıma değildim...

Evde ya da arabada, ne tür müzikler dinlemekten zevk alıyorsunuz?

Ş.U: Ben sadece klasik müzik dinlerim.

C.U: Benim bir tarzım yok aslında, sürekli rock dinlerim ya da pop dinlerim gibi... Ruh halime göre farklı müzikleri dinlemekten hoşlanırım. Gotham Project'ten keyif alıyorum, öte yandan araba kullanırken, trafikte sınırlarımı yatıştırmak için klasik müziği tercih

ediyorum. Türkçe Pop'u çok fazla dinlemiyorum. 90'ların müziğini çok severdim ama bugünkü şarkılardan çok hoşlanmıyorum. Türk gruplar arasında en beğendiğim Mor ve Ötesi; yaptıkları bütün albümleri çok kaliteli. Harun Tekin müthiş bir ses, erkek sanatçılar arasında en iyi seslerden biri bence.

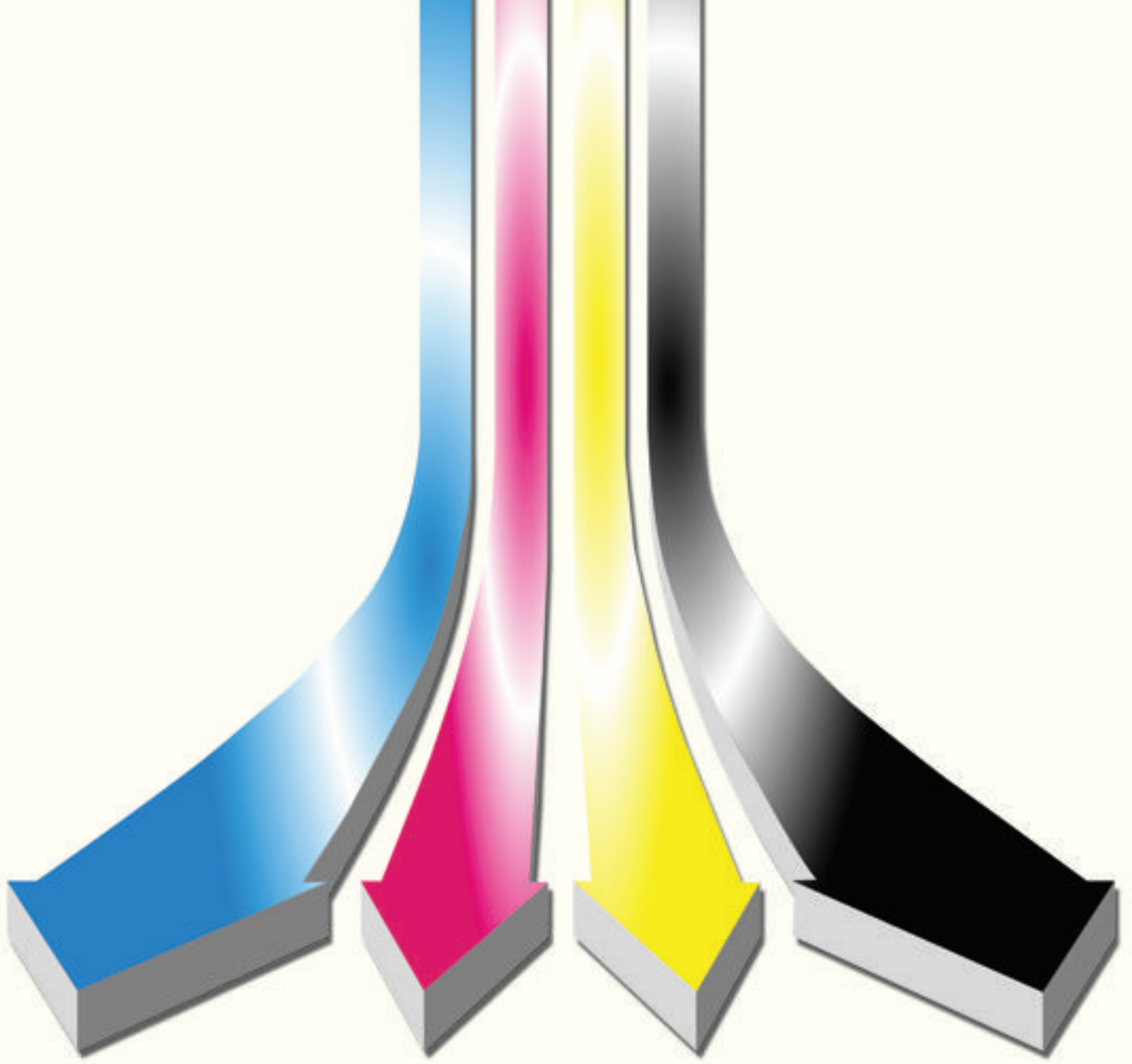
Ş.U: Zaten son dönemde müzik dünyasında ne çıkarsa çok kaliteli. Teknolojiyi son derece başarılı bir şekilde kullanıyorlar. İTÜ stüdyosu ile kıyasladığım zaman sanki üzerinden asırlar geçmiş gibi geliyor.

Türkiye'de pek fazla caz kulüp yok. Böyle bir girişimde bulunmayı düşünmez misiniz, baba oğul?

C.U: Açıkçası böyle bir proje şimdiye kadar hiç aklımıza gelmedi. Ama neden olmasın? Türkiye'de canlı müzik sektörü artık, sadece sanat yapmaktan ziyade, biraz "eğlence"ye doğru kaydı yani biz canlı müzik yapanlar, sadece müzisyen değiliz, aynı zamanda müşteriyi, izleyiciyi eğlendiren bir kimliğe de bürünmek zorundayız.

Ş.U: Az önce sözünü ettiğiniz CD projesi gibi, bence bu da bir arz talep meselesi... Herkesin o kadar farklı bir zevki var ki... Belki de Türkiye'de çok fazla caz kulübü olmamasının nedeni, talep olmamasından kaynaklanıyordu. ■

siz **SÜREKLİ** hayal edin
biz üretelim...

DATA FORM
BİLGİSAYAR VE
İLETİŞİM GEREÇLERİ
SANAYİ VE TİCARET
ANONİM ŞİRKETİ

Data Form®

Sanayi Mahallesi Eski Büyükdere Cad. Silahtaroğlu Sokak
No: 5 4. Levent Kağıthane 34416 İstanbul / TÜRKİYE
Tel.: (0212) 324 18 60 (5 Hat) Fax: (0212) 281 00 61
www.dataform.com.tr E-mail: dataform@dataform.com.tr

Sarayın Terzisi Paul Parma'nın evinden

Armada Pera'ya

“Zamanda Yolculuk”

İstanbul bir imparatorluk başkenti olarak 1700'lü yıllarda Batı'ya açılmaya başlarken, ülkelerindeki çalkantılardan kaçıp gelen Macarlar, Polonyalılar, Fransızlar ve İtalyanlar da İstanbul ve İzmir gibi liman

kentlerine göç edip, hayatlarını buralarda yeniden kurdular. Bu ailelerden İtalyan Parma Ailesi'nin bir üyesi; Paul Parma, yıllar içinde Osmanlı padişah ve şehzadelerinin terzisi hatta sarayın birçok konuda tedarikçisi olacaktı...

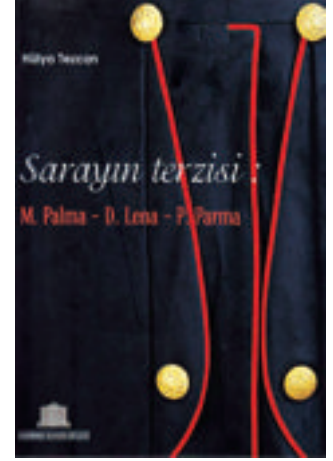
K

endisi de bir İstanbul aşığı olan **Kasım Zoto** daha önce Sultanahmet'te bulunan geçmişi 16. yüzyıla kadar giden, Barbaros Hayrettin Paşa'nın leventleri için yaptırılan ve büyük İstanbul yangınında önemli bir bölümü yanarak yok olan evleri, uzun uğraşılardan sonra tekrar hayata döndürmüştü. Bu mekân bugün Armada Otel olarak kentin sadece konaklama ihtiyacını karşılamıyor aynı zamanda birçok kültürel-sanatsal organizasyonuna da ev sahipliği yapıyor. İstanbul tarzı yaşamı koruyup sahiplenen, onu yaşatan bir kurum olarak varlığını sürdürüyor. Parma Ailesi'nin uzun yıllar

yaşayıp, 6-7 Eylül olaylarından sonra terk ettiği Parma Apartmanı da bir iş insanı; Mehmet Pir tarafından satın alınıp, 20 odalı bir butik otel olarak restore edilmiş, işletmesi de Armada Otel'e önerilmişti. Hamalbaşı Sokak, Galatasaray-Beyoğlu adresindeki bina Armada Pera Otel olarak geçtiğimiz yıl hizmete açıldı. Biz de Parma Apartmanı'nın hikâyesini merak ettik. Restorasyonu yapan mimar Nejat Yavaşoğulları'nın Parma Apartmanı hakkında yaptığı araştırma, **Doç. Dr. Hülya Tezcan**'ın

"Sarayın Terzisi: M. Palma - D. Lena - M. Parma"

Kitabı ve Parma Ailesinin varislerinden Mario Parma ile yaptığımız sohbetlerde, 1700'lerden bugünlere uzanan köklü bir aile hikâyesi ile karışlaştık.

İtalya'dan İstanbul'a gelen Parma Ailesi

İtalyan Parma ailesi 1700 yıllarında Cenova'ya 30 km uzaklıkta olan Chiavari kasabasından İstanbul'a gelir. Daha çok gıda ticaretiyle uğraşırlar. 1820'de Bomonti'de tereyağı ve peynir satan bir yer açarlar, evleri de buradadır. 1850 yılları civarında çıkan bir yangında fabrika ve evleri yanar.

Paul Parma kalabalık bir ailenin 11 çocuğundan biri olarak İstanbul'da doğar. Kardeşleri evlenir o ise bekâr kalmayı seçer. Kardeşlerinden biri olan Antonio Parma, bugünkü Beyoğlu, Hamalbaşı Caddesi, 28 numaralı Parma Apartmanı'na bitişik, aileye ait dükkânda, bak-kaliye ve gıda ürünleri ticareti yapar. Daha sonra Margherite Coressi'yle evlenir ve Emmanuel, Paul, Beatrice, Domenico Vincenzo ve Caterina adlarını verdiği altı çocukları olur. İlginçtir, kardeşlerden avukat Emmanuel de kardeşleri ile birlikte babadan kalan dükkânda gıda ticaretine başlamış. Derken, Almanya ve İtalya'daki önemli fabrikaların ve İtalyan Pirelli Grubunun acentesi olmuş, tekstil makineleri, motorlar, vinçler, otomobil yedek parçaları, motor kayışları, vapur için cankurtaran simitleri gibi malzemeler getirerek İstanbul'un ticari hayatında ailece önemli bir yer tutmuşlar.

Daha sonraki yıllarda kardeşlerden bazıları ölünce işlere Domenico devam etmiş, onun vefatından sonra da oğlu Antonio Parma, bu köklü şirketi 2001 yılına kadar sürdürmüştü.

Altıncı kardeş Vincenzo İsveç kökenli Caterina Lundgreen'le evlenmiş, bu evlilikten Margheritta, Antonio ve Mario Parma doğmuş. Aile hakkında tüm bu bilgileri de hem Hülya Tezcan'a hem bize anlatan da Mario Parma. Oldukça varlıklı olan ailenin Beyoğlu'nda

Apollon Fotoğrafçısının 1903'de çektiği bu resimdeki madalyalar: 1885 3. Derece Osmanlı Nişanı, 1881 5. Derece Mecidi Osmanlı Nişanı, 1862 Nişan-ı Osmani I. Rütbe Şemisesi ve Altın Sanayi Nişanı.

(Kaynak: "Sarayın Terzisi: M. Palma- D.Lena- M.Parma", Tezcan, H., Sadberk Hanım Müzesi Yayını s. 44)

Hamalbaşı Sokağı'ndaki apartmanı bugün Armada Pera olarak hizmet vermekle birlikte Parma Apartmanı adını taşıyor. Yine Beyoğlu'nda Avrupa Pasajının karşısındaki Büyük Parma Han ve Meşrutiyet Caddesi'ndeki 15 numaralı bina da aileye ait.

Parma Atölyesi...

Parma atölyesi ile ilgili ilk bilgilere 1868 tarihli meslekler yıllığının meslekler bölümünde "Terziler" başlığı altındaki listede rastlanır. Firmanın kuruluşu bundan birkaç yıl öncesi olabilir. Kayıta firmanın adı "Maison M. Parma & Fils" olarak geçer, adres "Grand Rue de Pera" (İstiklal Caddesi) 418 numaradır.

1881'deki yıllıkta Maison M.Parma & Fils firmasına Dominique Lena adı eklenmiş ve adının karşısında "S.M.S le Sultan", yani "majestelerinin terzisi" yazıyor. D. Lena ile Parma Terzihanesi'nin daha da büyüdüğü anlaşılıyor.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde sarayın bu firmayla ilişkisini gösteren en erken tarihli belge 1876 yılına ait. Yıldız Sarayından çıkan bu belgeler, terzibaşı Parma'dan padişah (II. Abdülhamid) ve şehzadeler için alınan elbise, eşya bedeli ve fatura suretleri. 1893-1894 yıllığında Paul Parma atölyede vekil olarak görülüyor.

Parma Ailesi uzun yıllar Parma Apartmanı'nda yaşıyor...

Parma Ailesi uzun yıllar Beyoğlu Hamalbaşı Sokaktaki evde yaşamış. Beyoğlu'nda Avrupa Pasajı'nın karşısında bugün de ayakta olan aileye ait "Büyük Parma Hanı"nı da onlar yaptırmış. Paul Parma da saraya verdiği başarılı hizmetlerden dolayı nişan ve iffihar madalyaları ile ödüllendirilmiş. Bunu da halen ailede olan portre fotoğraflarından biliyoruz. Yine bugüne ulaşan giysilerin etiketlerinde "Sultan'ın 1. Derece Terzisi" olduğu belirtiliyor. Sultanın özel izni ile yapılan bu açıklama doğal olarak atölyeye büyük prestij kazandıran bir durum. Ni-

1927 yılında Reşadiye Kışlası'nın arazisine kurduğu Toptaşı Bimarhanesi, yani bugünkü Bakırköy Akıl Hastanesi'nin, dayısı Wolfgang Lundgreen de Kadıköy'deki TMO silolarının mimarı...

Mario Palma'nın dayısı, büyükbabası ve babası Vincenzo Parma da Varlık Vergisi'ni ödeyemediği için Aşkale'ye gönderilirler olurlar. Ondan sonra, ailenin kadınları akrabalarının yanına yerleşip, terzilik yapmaya başlar. Erkekler dönüp, aile tam toparlanmaya başladığında ise 6-7 Eylül olayları baş gös-

tekim 1907'de başlayan bu ayrıcalık, Paul Parma'nın bir yıl önce de firmanın çeşitli ilan ve faturaları gibi diğerk basılı malzemeye Sultan tuğrasını koymasıyla başlamış bulunuyor.

Hâlâ sık sık İstanbul'a gelen Mario Parma da 1953 yılında Parma Apartmanı'nda doğmuş. Margharita ve Antonio adında iki kardeşi daha var. Babası, yukarıda da değindiğimiz gibi, Paul Parma'nın yeğenlerinden Vincenzo Parma. Annesi İsveç kökenli Catherina Lundsgreen. Catherina'nın babası 1910 yılında Türkiye'ye gelen Alman Cesar Lundgreen, Prof. Dr. Mazhar Osman'ın

Parma Ailesi Evlerinde... Solda Paul Parma, Emanuel Parma, Beatrice Parma, Margaritha Coressi, Catherina Parma.

Kaynak: "Sarayın Terzisi: M. Palma- D.Lena- M.Parma", Tezcan, H., Sadberk Hanım Müzesi Yayını

terir. Aile doğrudan zarar görmez ama ertesi gün Beyoğlu'nun halini gördüklerinde İstanbul'daki hayatlarının oraya kadar olduğuna karar verip İtalya'ya dönerler. Ama yılda en az birkaç kez İstanbul'a gelmeyi yıllardır sürdürüyorlar, Mario Parma ise her gelişinde Armada Pera'da kalıyor!

“ Parma Atölyesi'nin sivil ve askeri kıyafetler diken ve genellikle erkek eşyası tedarik eden bir tüccar terzi olduğunu anlıyoruz bu defterlerdeki kayıtlardan...

Parma Atölyesi Defterleri

Parma Atölyesi'nin 1868'den 1897'ye kadar geçen 30 yılının kayıtlı olduğu defterlere bugün ulaşılammış. Ancak müzayedelerde önce 1897-1902 yıllarını kapsayan Parma Atölyesine ait bir defter, daha sonra da 1902-1923 yılları kapsayan ikinci bir defter bugüne kadar gelmiş. Paul Parma ilk defterde firmanın direktörü olarak görülürken ikinci defterde firmayı devraldığını görüyoruz. Elbise etiketlerinde Parma markasının kullanılması ise 1907 yılında başlamış. Parma Atölyesi bir ara Tünel'e Sümbül Sokak 10 numaraya taşınmış. Parma Atölyesi'nin sivil ve askeri kıyafetler diken ve genellikle erkek eşyası tedarik eden bir tüccar terzi olduğunu anlıyoruz bu defterlerdeki kayıtlardan...

Müzayedelerde birinci defter Sevgi Gönül Hanım tarafından, ikinci defter Ömer Koç tarafından satın alınmış. 1903'den sonra firmanın hem müşterileri hem de verdiği hizmetler çeşitlenmiş. Sultan'ın ve hanedanın giyim kuşam ihtiyaçları yanında birçok diğerk ihtiyaçlarının da tedarikçisi olmuş Parmalar... Bunlar arasında kalemler, eldivenler, şapka, gömlek yanı sıra müzik notası, şerit film, resim çerçeveleri, puro için tabaka, kolonya, parfüm, sabun, kravat iğnesi, gözlük, valiz, vazo, gramofon tamirine kadar pek çok kalem var.

Bu "Terzi Defterleri" sayesinde Osmanlı Sultanına ve hanedana ilişkin birçok bilgiye ulaşılabilmekte, çünkü her şey çok ayrıntılı bir şekilde kayıt edilmiş. Defterlerden ülkede siyasi değişiklikler de takip edilebilmekte. Örneğin Sultan Abdülhamid'in tahttan indirildiği 27 Nisan 1909 gününden sonra siparişlerin altı ay kadar durduğu görülüyor. Selanik'te sürgüne gönderilen padişaha, şehzade Selim Efendi ihtiyaçlarını yine Parma'lardan hazırlatılıp göndermiş...

Parma atölyesine ait defterlerdeki kayıtların 1923 yılında kesilmesine karşın atölyenin ne zaman kapandığı kesin olarak bilinmiyor. Mario Parma, atölyenin Cumhuriyet devrinde de hizmet verdiğini ve geriye kalan malzemeler arasında bulunan, elde dikilmiş bir Türk bayrağının bunun kanıtı olduğunu söylüyor.

Zamanda Yolculuk etkinliğini gerçekleştirenler ve ev sahipleri bir arada; İtalyan Büyükelçisi'nin eşi Barbara Scarante, Mario Parma, İtalyan Büyükelçisi Gianpaolo Scarante, Zaman Yolcuğu Projesinin Koordinatörü Cecile Franchetti, İtalyan Koleji müdürü Francesco Boari (soldan sağa)

'Zamanda Yolculuk' etkinliğinin canlandırması

Ve bir güncel etkinlik: 1902 İstanbul'una Zaman Yolculuğu: Parma Apartmanı!

Uluslararası Bridging Ages kuruluşu, gençlerin tarihi daha iyi değerlendirebilmesi için "Time Travel" (Zaman Yolculuğu) projeleriyle dünyanın pek çok yerinde tarihten kesitleri canlandırıyor, geçmişle köprüler kuruyor. 2014 Kasım ayı sonunda Parma Apartmanı ve Venedik Sarayında gerçekleştirilen "1902 İstanbul'una Zaman Yolculuğu: Parma Apartmanı" başlıklı projenin konuklarından biri, hatta başrol oyuncusu ise Mario Parma'ydı. Asıl hedef kitlesi öğrenciler olan projenin bu seferki yolculuğuna ise İtalyan Koleji öğrencileri katıldı.

İki gün süren etkinliğin ilki 18 Kasım'da Parma Apartmanı'nda başladı. Burada Mario Parma, öğrencilere bina ve aile hakkında bilgi verdi. Armada Pera Müdürü Mira Zoto da, küçük çaplı bir terzilik müzesi gibi düzenlenmiş otel Giriş'indeki araç gereci gösterip, açıklamalar yaptı. Öğrenciler daha sonra "Pera, Beyoğlu ve Anılar" kitabının da yazarı, Fortunato Maresia rehberliğinde bir Pera-Beyoğlu turuna çıktılar.

Akşam aynı yerde verilen kokteylde ise projenin koordinatörü ve Bridging Ages Venedik temsilcisi Cecile Franchetti, etkinlikte rolü olan komite üyele-

Parma Apartmanının Yapım Hikâyesi

Parma Ailesi ile yapılan anlaşmalar ve ellerindeki bazı belgelerden anlaşıldığına göre Kemer Hatun Mahallesi, Hamalbaşı Sokağı'nda, 424 ada 15 parselde bulunan Parma Apartmanı, 1933

yılında, en büyük dedelerinin ilk yaptırdığı evin temelleri üzerinde yapılmış. Mimarı; Jan Tülbenççyan. Bürosu Pangaltı'da bulunan Tülbenççyan, projeyi 400 lira karşılığında çizmiş. Çizilen projeler belediyeden onaylatılarak ruhsat alınmış, inşaatı Galata, Ömer Abed Han'da yerleşik, "Kavafyan Bira-derler" üstlenmiş, mühendis Kavafyan Efendi de teknik uygulama sorumlusu olmuş. Sıva işleri de mimarın tercihi üzerine sıva ustası Foti Kolivas ve oğlu Dimitri tarafından yapılmış. Sadece sıva işleri için Foti Usta'ya 800 lira verilmiş. O zamanki belediyenin Betonarme Şubesi, Mimari Şubesi, Fenni Heyeti gibi ayrı birimleri olup bunlar da uygulamayı yakından takip etmişler.

Parma Apartmanı'nun betonarme teknikle yapılan inşaatı Hasköy veya Feriköy tuğlaları kullanılmış, merdivenleri mozaik, girişi

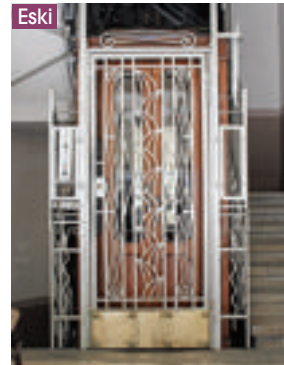
mermer ile kaplanmış, çoğu tavanda kartonpiyer göbekler yapılmış. Stigler marka Avusturya yapımı bir "Art Nouveau" asansör monte edilmiş, aynı stilde cephe süslemeleri, alçı

süslemeler, demir parmaklıklar kullanılmış, kalorifer kazanı ve döküm kalorifer panelleri tesis edilmiş, inşaat 26.000 liraya mal olmuş.

80'li yıllarda Tarlabası'na bir bulvar açılmasına karar verildiğinde Hamalbaşı Sokağı'nın kotu düşürülüyor, Ömer Hayyam yokuşuna bağlanıyor. Parma Apartmanı'nun da yol ile bağlantısı da iyice daralıyor.

2010 yılında özgün öge ve ayrıntılarını titizlikle koruyarak binayı restore eden Mimar Nejat Yava-

şoğulları, bu durumun çevredeki dokuya zarar verdiğini düşünüyor ve şayet bu yol bir tünel haline getirilip, üzeri de parke taş ile kaplanır ve yaya yoluna dönüştürülürse ancak o zaman Beyoğlu'na ait dokunun tamamlanacağı ve çevredeki yapılarla birlikte bir bütünlük oluşturacağı görüşünde...

rini tanıttı, öğrencilerin 6 aydır bilgilendirildiklerini ve bu yolculuğa hazırlandığını açıkladı.

19 Kasım'da ise yolculuğun en heyecanlı kısmı Venedik Sarayı'nda yapıldı. Paul Parma'nın hayatında çok önemli bir gün olan, 1902 yılının 6 Aralık günü, dönemin dekor ve kostümleri içinde canlandırıldı... O gün, Paul Parma'ya Sultan İkinci Abdülhamid tarafından verilecek madalya için düzenlenmiş bir tören vardı. Senaryo, madalya töreni öncesi Parma'nın atölyesindeki hazırlıkları ve aynı akşam Parma Apartmanı'nda verilecek davet için yapılan telaşlı hazırlıkları anlatıyordu. Öte yandan Parma'nın dostları ve akşamki davete katılacak olan dönemin yerli ve yabancı İstanbul elitleri de o sıralar İstanbul'un gündeminde olan, Hicaz Demiryolu, yeni açılan İstanbul Üniversitesi ve İtalya'dan gelen bazı haberler gibi konuları tartışıyorlardı. Paul Parma'yı torunu Mario Parma, yardımcılarını ise İtalyan Koleji öğrencileri canlandırdı. Ailenin kadınlarını oynayanlar arasında Cecile Franchetti, İtalyan Büyükelçisi'nin eşi Barbara Scarante, İtalyan Koleji öğretmen ve yöneticileri ve arkeolog Emine Çaykara da vardı. Projenin İtalyan, Türk bilim ve kültür çevrelerinden oluşan Bilimsel Komite üyeleri de Paul'ün dostlarını oynadılar.

Etkinlik aracılığıyla öğrencilere tarih, tarihi çevre, kültürel miras yaşatılarak öğretilirken Paul Parma'nın Sultan'dan madalya aldığı o önemli gün üzerinden 1902 İstanbul'unun çok kültürlülüğü, Levantenlerin kozmopolit Osmanlı toplumuna katkıları da vurgulanmış oluyordu.

Parma Apartmanı'ndan Armada Pera'ya

Parma Ailesi, İstanbul'dan ayrıldıktan sonra apartman daireleri onlar adına 30 yıl boyunca çeşitli kişi ve şirketlere kiralanıyor. Bu arada bina doğal olarak eskiyip bozulmaya başlıyor. Ta ki bir gün tarih tutkunu Mehmet Pir onu görüp restore ettirmeye karar verene dek. Mehmet Pir, apartmanı aldıktan sonra Mimar Nejat Yavaşoğulları ile işbirliği yapıyor ve Parma Apartmanı 2010 yılında yapılan titiz bir restorasyondan sonra 20 odalı bir butik otele dönüşüyor. Pir, bu oteli en iyi işletebilecek kimsenin Armada Otel'in de kurucusu Kasım Zoto olduğunu düşünerek ona teklifte bulunuyor. Kasım Zoto Ahırkapı'dan başka bir yerde yaşamak ve çalışmak niyetinde hiç değil iken, çocukluğunun geçtiği bu semtteki binayı görünce fikrini değiştiriyor.

Armada PERA'nın beş odası özgün Art Nouveau mobilyalar ile dekore ediliyor. Bütün odalar, aynı tarzdaki avize ve aplikleri, mermer banyoları ve oryantal döşemelikleriyle tam bir Avrupa-Osmanlı sentezi olan Beyoğlu-Pera ruhuna çok uyan bir atmosfer yaratıyor. Aslında Parma Apartmanı'nun sadece asansörü bile başlı başına bir kültür mirası artık. Avusturya'da Art Nouveau stilde yapılmış "Stigler" marka asansör, esaslı bir onarımdan geçirilerek ve tüm özellikleri korunarak bugün de yaşıyor. Eskiden dükkân olup, içinde bir çiçekçi barındıran bölüm şimdi Armada Pera'nın "Giriş"i... Burada dev bir antik terzi aynası, bir eski üniforma ve antik dikiş makineleri, danteller, terzi ütülerini konukları karşılıyor. (Bkz: www.armadapera.com)

Armada Pera bugün halen Parma ailesini konuk ediyor ve tıpkı eskiden olduğu gibi farklı kültürlerden, farklı ülkelerden gelen konuklarını İstanbul zarafeti ile karşılayıp, ağırlıyor. Oteli Kasım Zoto'nun bu alanda sıkı eğitim almış genç kızı Mira Zoto yönetiyor. Bu yazı sayesinde odalarını görme fırsatı bulduğumuz Armada Pera'yı ziyaret ediniz. Ya girişteki küçük kafesinde ya da terasında İstanbul'u izleyerek bir kahve için... İyiye, güzele dair umudumuzu hiç yitirmeyelim diye... ■

Armada Pera Butik Oteli

Bu konudaki araştırma bilgileri için, Doç. Dr. Hülya Tezcan'ın Sarayın Terzisi kitabı ile Parma Apartmanı'nı bugünkü otel işleviyle restore eden Mimar Nejat Yavaşoğulları'nın derlediği bilgilere ulaşmanı ve Mario Parma ile tanışmamız için Zamanda Yolculuk toplantısına katılmamı sağlayan Armada Pera Otel'e çok teşekkür ederim.

elif.aydogduoral@gmail.com

DAMAĞINIZI ÇÖPE ATIN

Bilgisayarda kişinin çene kemiğinin tomografi verileri kullanılarak yapılacak doğru bir planlama sayesinde daha hassas bir cerrahi uygulama yapmak mümkün. Bu yöntemle, tüm uygulama kişi için en üst düzeyde konforlu hale getirilebiliyor. 6 implantın uygulanabileceği bir dişsiz üst çene girişimi, 45 dakika gibi bir sürede tamamlanabiliyor. İmplant uygulamasında cerrahi kılavuz kullanıldığında, diş eti kesilmiyor, dikiş atılmıyor. Operasyon sonrası ağrı, şiş, kanama gibi sorunlar en düşük düzeye indiriliyor.

**TEK SEANSTA
İMLANTLARLA
DAMAKTAN KURTULUP
SABİT PROTEZE
GEÇEBİLİRSİNİZ**

ÖZEL COSMODENT AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI POLİKLİNİĞİ
İstanbul Cad. Başaran Plaza Kat:3 Göktürk/İstanbul
212 322 40 04

www.cosmodent.com.tr · infokemer@cosmodent.com.tr

Suzy Hug Levy ile

bir reklam
arası

Galeri Apel’de sonbaharda gerçekleştirilen Bir Reklam Arası sergisini yurtdışındaki projelerim nedeniyle izleyememiştim. Ancak bu sergi hakkında çıkan yazılara eşlik eden fotoğraflar arasında, çalışmalarını uzun süreden beri izlediğim **Suzy Hug Levy**’e ait ilginç bir heykel gördüm. Gerçekçi tarzda yapılmış bir buzdolabını ve içindekileri gösteren bu çalışma hakkında Suzy ile bir söyleşi yaptık

● **Projenin başlangıcı neydi? Diyet, diyet kaçamakları artık yaşamımızın bir parçası oldu. Bu konuya hangi açıdan yaklaşıyorsun?**

Reklam arası bir kaçamak. Olaylara bir ara verme. Arada teneffüse çıkmak gibi. Televizyonda en çok haber programı seyrediyoruz. Dünyanın her yerinde haber eşittir kötü haber. Hiç iyi birşey olmuyor mu şu dünyada!.. Savaşlar, doğal afetler, cinayetler (özellikle kadınlara, çocuklara yönelik şiddet), bir de trafik kazaları eklendi son zamanlarda, herhalde yurtdışı haberlerine yer verme zahmetinde bulunmamak için zamanlarını dolduruyorlar. Her neyse, sonuçta suratlar asık, keyifler kaçmış, moraller sıfır. Reklam arası olunca, moral depolama, atıştırma molasına gerek duyuyorum ben.

● **O zaman biraz kara mizah olmuyor mu?**

Evet, ben mizahla yaklaştım bu konuya. Reklam arası/Diyet arası, dert ve sıkıntılar arasında atıştırma kaçamakları için uygun bir zaman. Buzdolabı fikri böyle geldi aklıma. Ufak, tezgah altı, hurda buzdolabı aradım. Bir arkadaşımın yardımıyla aslında görünümü yepyeni ama motoru bozuk bir buzdolabı bulduk. Buzdolabını yarıdan kestim, arka bölümünü yine orijinalinde olduğu gibi monte ettim. Raflarını kendime göre tekrar yerleştirdim ve sensörlü elektrik tesisatının montajını yaptım. Üzerini metalik film ile kapladım. Buzdolabının kapağına, iyi beslenme üçgenindeki yiyecekleri yağlı boya ile resimledim.

● **Buna rağmen diyetin uzun zamandan beri bir tür yaşam modeli olarak pazarlandığını görüyoruz.**

Diyet yaşamımızın önemli bir parçası. Kimi estetik kaygılarla, kimi sıhhat problemleri yüzünden diyetle. Benim buzdolabımın kapağına resmini yaptığım da aslında doğru beslenme piramidi. Neyi hangi miktarda yiyerek sağlıklı olacağımızı gösteriyor. Bir kısıtlama var, yasak yok. Ama, buzdolabının kapağını açıp içindekileri gördüğüm anda herkesin aklına gelmesini istediğim, ‘şu an olsa da yesek’ fikriydi. Hani, haberlerde de hep iyi haberler olsa da biz diyeti bozmaya gerek duymasak türünden bir gereksinim. Benimki, Reklam Arası’nda, ufak bir kötü haber molası ve moral depolama.

● **Daha önce de farklı malzemelerle deneylere girdiğini biliyoruz. Bu kez de seramikle çalıştığını görüyoruz. Tuhaf bir malzeme değil mi seramik? Tecrübelerin nasıl oldu?**

Farkındaysan ben çalışmalarımı hep zıtlıklar üzerine kuruyorum. Bu aslında farkında olmadan kendiliğinden oluyor. Çivilerle kürk görüntüsü elde etmemden tut, kırılğan hamursuz ekmeğinden yaptığım taş duvar gibi. Dünya da zıtlıklar üzerine kurulu değil mi? Yeme alışkanlıklarımız da bu zıtlıklardan bir tanesi. En çok sevdiğimiz yiyecekler yemememiz gerekenler. Buradan da yasak her zaman çekicidir sonucuna varabiliriz tabii.

“Kullandığım malzemeler, düşüncemi ifade edebilmemde gerekli oldukları için, devamlı değişebiliyor. Değişmeyen, hemen hepsinin atık olması.”

● Benim takip ettiğim kadarıyla son yirmi yıldan beri sürekli olarak farklı malzemelerle denemelere girerek oldukça farklı çalışmalar yaptın. Bunun altında merak ve araştırma macerası olduğunu düşünüyorum. Hem resim, hem yerleştirme, hem de üç boyutlu denemeler gerçekleştirdin.

Kullandığım malzemeler, düşüncemi ifade edebilmem için gerekli olduklarından devamlı değişebiliyor. Değişmeyen, hemen hepsinin atık olması. Buzdolabı hurda, üzerine yağlıboya ile atıştırmalıkları çalıştığım mutfak seramikleri de inşaat hurdası. İki boyut, üç boyut bence bu çalışmada fark etmiyor. Çünkü yağlı boya resimler de sonuçta üç boyutlu değil mi? Reklam arası/Diyet arası, içinde yağlıboya iki boyutlu (üç boyut görünümlü) işlerin olduğu bütünü üç boyutlu bir yerleştirme.

● Buzdolabının içindeki üç boyutlu atıştırmalıkları nasıl şekillendirdin?

Atıştırmalıkları, yemek tarif kitaplarından araştırdım. Tatlı ağırlıklı diyet arası atıştırmalıkları önce magnet yapmayı denedim. Beğenmedim. Sonra 10 x 10 cm mutfak seramikleri üzerinde buzdolabı raflarında sergilemeyi tercih ettim ve yine hurda seramikler buldum. Üzerlerine kitaplardan seçmiş olduğum ve aslında diyet üçgeninde hiç olmayan ve ben dahil herkesin en çok yemekten hoşlanacağı atıştırmalı

Suratlar asık,
keyifler kaçmış,
moraller sıfır.
Reklam arası
olunca, moral
depolama,
atıştırmalı
molasına gerek
duyuyorum
ben.

kaçamaklarımla buzdolabını doldurdum.

● Benim dikkatimi çeken, buzdolabının içindeki nesnelere zenginliği.

Çok uzun zamandan beri (20 yıldan fazladır) yağlıboya ve figüratif resim yapmamıştım, özlemişim. Çok zevk aldım ve heykel çalışmalarında kuvvetim yetmediği için aklıma gelen her şeyi yapmakta zorlandığım için - herşeyi hala kendi ellerimle yapmayı sevdiğimi bilirsin - çok hoşuma gitti.

● Çalışman nasıl yanıtlar aldı?

Projeye ilk önce en yakınım kızımın gelen tepki; 'Bu da sanat mı oluyor şimdi?' oldu. Nuran sanırım 'yine satılmayacak bir iş yaptır' diye düşünmüşse de her zamanki heyecanı ile çok beğendiğini söyledi. CNN serginin çekimini yaparken Galeri Apel Direktörü Nuran Terzioğlu'nun ısrarla açık buzdolabının önünde durmasını istediğine, ve Milliyet Sanat'ın eylül sayısında da atıştırmalıkların bütün sayfa basıldığına dikkatini çekmek isterim!.. Şaka bir yana, direkt konu ile bağlantılı olduğu, çok göndermesi bulunduğu, günümüzde yaşanan dert ve sıkıntıya gösterdiğim reaksiyona mizah ile yaklaştığım, uzun yıllar sonra geleneksel yağlıboya yöntemini bu şekilde kullandığım için izleyiciler çok şaşırıyor. Malzemesini çözemiyor ve şaşırıyorlar. Nuran'a sordum. Der ki; 'bir kişi bile fiyat sormadı ama herkes çok beğeniyor'. ■

*Sanat Tarihçisi- Küratör- Radikal yazarı

**SEÇKİN
MARKALARIN
BULUŞMA NOKTASI**

VERDEBORGO

İSTANBUL CAD. BEGONYA SOK.
GÖKMAHAL NO: 21 GÖKTÜRK İSTANBUL

T: 0532 247 81 53

verdeborgo

Modern zamanın yeni trendi

TESPIH

Tespih eski zamanlardan bu yana modernleşerek hayatımıza tekrar giriyor. Farklı tasarım ve renk alternatifleri ile hem kadınların hem erkeklerin yeni takısı haline giriyor. Bu akımın öncülerinden Beki Baron bu modayı bize bilirkışı olarak anlattı...

Tespih tasarlamaya nasıl başladınız?

2013 ocak ayında bir gece evde sandığımın içinde kimden geldiğini bilmediğim unuttuğum bir dizi ipi kopmuş akik bir tespih buldum. İlgi alanım astroloji olduğu için o gece sabaha kadar taşları elimde döndüre döndüre, masada gezegenler gibi dizerken internette tespih araştırması yapmaya başladım... Sabah erkenden kendimi Kapalı Çarşı'da tespihleri, taşları, ipleri incelerken buldum... Uzun bir süre zevk için yapıp dostlarıma hediye ettim ve bu bana çok keyif veriyordu. Bir dostumun doğum günü gecesi bunu

marka yapmak konusunda teklif alınca bu işe daha profesyonel bakmaya karar verdim ve bir internet sitesi kurduk...

Bu markanın/tespihlerin hikayesi nedir?

Gezegen dizilimleri ve özelliklerini incelerken astroloji ile enerji taşları arasında bir bağ kurarak enerji, taş, dizilim ve uyum kavramlarını harmanlayıp eşime, dostuma ve danışanlarıma şifa vermesi adına kişiye özel tesbihler tasarlamaya başladım. Tesbih tasarımı konusunda derinleşerek, insanın özünün gerçek evi olduğunu anlatan Beth Dizayn'ı geliştirdim.

Böylece yaradılışın özündeki dişil enerjinin doğurgan, şifa veren, barışçıl ve sevgi yüklü özelliklerini temsil eden bir konsept ortaya çıktı: Aşkını Zikreden Kadın.

Aşkını Zikreden Kadını biraz açar mısınız?

Aşkını Zikreden Kadın, zamansız zikirler üretiyor... Size özel, ruhunuza hitap eden, zarif sürprizlere sahip, içsel yolculuklarınızı anlatan, hayallerinizle süslü, yaşamılarınızı dile getiren, deneyimlere dair, gerçeklerle bezeli konsept tesbihler... Zamansız zikirler...

Tesbih kullanan kişilere Türkiye'de ön yargı ile yaklaşıyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Ben bu önyargılı düşünceye katılmıyorum. Tesbih, kadim öğretilere dayanır. Geleneksel bir yanı vardır tesbihin ve insanlar onu şık bir aksesuar olarak da rahatlıkla kullanabilirler. Tabi bunun için zarif taşlarla bezeli tasarımlara ihtiyaç var. Ben bu ihtiyaca

yönelik hem şık tesbihler üretmeye çalışıyorum hem de insanlara şifa vermesini amaçlıyorum.

Aksesuar kullanımı olarak tesbih için kadınlara önerileriniz neler? Nasıl kullanabilirler?

Gözlem ve araştırmalarımı yaparken kadınların aslında erkeklerden daha çok tesbih meraklısı olduğunu gördüm ve özellikle ağır modeller, gramajı ağır gümüşleri seçiyor kadınlar... Bu yüzden kadınlar için hem ellerinde taşıyabilecekleri incelikte zarif tesbihler ürettim, hem bileklerinde, hem de boyunlarında taşıyabilecekler... Kadınlara özel.

Markanın hedefi neresidir? Modern şehirli erkek mi, doğulu erkek mi?

Bu markanın asıl hedefi tamamen modern şehirli insan... Onlara şehrin iş ve trafik kaosunda iken stresini atabilecekleri, taşlardaki enerji regülasyonları sayesinde de rahatlayacakları bir nesne yaratmaktı amacım.

Koleksiyonların oluşumunda ilham aldığınız olgular nelerdir?

Evet güzel bir soru bu. Teşekkür ederim. İlk başta gezegen dizilimlerinden gezegen karakterleri, renk ve galaksideki uyumlu hareketlerden de bir esinlenmedir aslında hikayenin başı.

Sonrasındaysa sokaklarda yürürken ellerde dolaşan tesbihlerden de, bir sanat eserinin üze-

Kadınların aslında erkeklerden daha çok tesbih meraklısı olduğunu gördüm.. Bu yüzden kadınlara özel hem ellerinde taşıyabilecekleri incelikte zarif tesbihler ürettim, hem bileklerinde, hem de boyunlarında taşıyabilecekler.."

rindeki şekillerden de esinlenebiliyorum. Ayrıca editörüm Kaan Demirdöven'in bana verdiği ilginç fikirler de motivasyon ve ilham kaynağı olmuştur.

Tesbihlerin malzemeleri midir değerini arttıran tasarımı mıdır?

Değeri arttıran şey sadece doğal taşlar değil, ama aynı zamanda onu hazırlayanın yapım sürecinde ona kattığı içsel enerjisi ve sevgisidir de. Hayalleridir tasarımı ortaya çıkaran ve değerini yükselten. Sonrasında da kullanıcının onda buldukları, keşfettikleridir en büyük değer de budur bence, kullanıcısının ona yüklediği anlam!

Tesbih koleksiyonlarından bu konuda tepkiler aldınız mı?

Evet, başlangıçta ilk dizilimlerimde, Türkiye'de tesbih dizen ilk kadın olmam konusunda çokça övgü ve teşekkür aldım. Malzemelerin kalitesi konusunda da aldığım çok olumlu tepkiler benim için inanılmaz bir motivasyon kaynağı oldu, tabii ki... ■

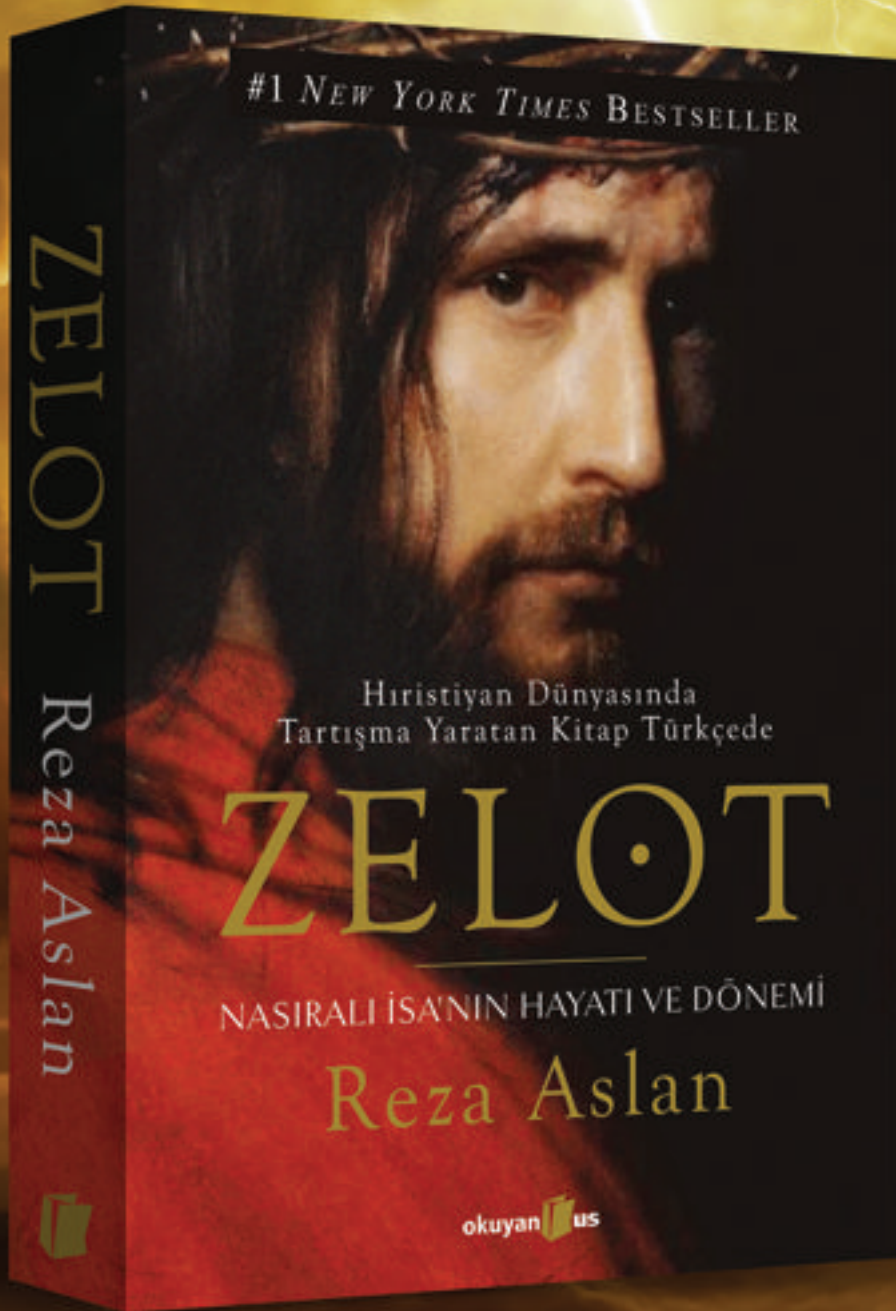

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLER

Çok Satanlar Listesi'nin 1 numarası, satış rekortmeni *Zelot* Türkçede!

HİRİSTİYAN DÜNYASINDA TARTIŞMA YARATAN KİTAP

İsa kim? Tanrı'nın Oğlu ya da Tanrı mı,
yoksa Roma İmparatorluğu'na başkaldıran bir direnişçi mi?
Barışçı bir maneviyat öğreticisi mi, politik bir devrimci mi?
Bunca yıl İsa hakkındaki gerçek gizlendi mi?

TÜM
KİTAPÇILARDA

Zelot, Nasıralı İsa'nın hayatı ve misyonu ile ilgili; radikal ve dönüştürücü yapısını doğrulamakla birlikte şu ana kadar anlatılmayan hikâyelere yeni bir bakış açısı getiriyor ve ezberleri bozuyor.

Sorgulatan ve akıcı anlatımıyla bir roman tadında olan *Zelot*, özenle yazılmış bir biyografi. Tarihin en etkin karakterlerinden birinin portresi; aynı zamanda bir dönemin ve bir dinin doğuşunun anlatıldığı bir inceleme.

"Sürükleyici... Aslan Kutsal Kitap'la bilimi sentezleyerek özgün bir hikâye yaratıyor."

— The New York Times

"Duru ve zekice yazılmış, sürükleyici bir kitap."

— Los Angeles Times

@okyanus

/okyanusyayinevi

/okyanusyayinevi

/dizustuedebiyat

/ucgunlukdunyaedebiyati

@okyanus

@dizustuedebiyat

@ucgunlukdunyaed

okuyan.us.COM.TR

DAĞ STİLLERİ

İçlerinde kışa dair romantik ve yalın bir dekorasyon anlayışını barındıran dağ stilleri, aynı kartpostallardaki gibi, şöminede yanan odunlar, ormandan toplanmış kozalaklar, kar manzarasıyla, yaşam alanlarının romantizmle birleşmiş halidir. Dağ stillerini oluşturan lodge yani kütük evlerse, ahşabın, sade mobilyaların, ekoseli battaniyelerin, yapay kürklerin, kar desenlerinin cennetidir.

Dağ evleri kışa dair bir dekorasyon stilidir; akla hemen Alplerin chalet stili dağ evlerini getirir. Oysa dağ evlerinin başlangıç yeri Almanya'dır ve tarihi 1800'lü yıllara dayanır. Daha sonra İsveç, Norveç, Danimarka gibi Kuzey Avrupa ülkelerine, oradan yeni dünya olan Amerika'nın kuzeydeki soğuk eyaletlerine yayılır.

Alp dağları, İsviçre, Kuzey İtalya ve Fransa'nın birçok yerinden görülür. Avusturya'nın büyük kısmını kaplar. Fransa ve İtalya'nın birleştiği yerde Avrupa'nın en yüksek tepesi Mont Blanc vardır. Kütük evler Alp vadilerine inen yolda, dik yamaçlardadır.

Doğal yaşamın bir parçası olan Lodge stili evler, dağların dışarıdaki yaşamını evlerin içine alır. Lodge, yani kütük evler, bir çeşit 'içeride' yaşama sanatını icra eder ve iç mekânda konforlu yaşayarak ısınabilme üzerine kuruludur. Dışarıdaki beyazlık, içeriden bakıldığında yumuşacık, sakın, peri masalı gibi

bir kış hissine dönüşür. Zaten kütük evlerin içinde yaşamak öyle bir şeydir; zira onlar yaşayan evlerdir. Bu yüzden daha huzurlu ve sağlıklı hissetmeye sebep olurlar, çünkü ahşap oksijeni içeri alarak dolaşmasına izin verir.

Kütük evlerin malzemesi olan ağaçlar fırınladığı için bilinen tüm malzemelerden sağlamdır. Kömürleşerek sıçramasını engelledikleri için yangına karşı avantajlıdır. Kütük evler çok güçlü bir izolasyonla inşa edilir ve iyi bakılırlarsa 200 yıl sağlam kalabilirler. Her ağaç böyle bir evi inşa etmek için uygun özelliklere sahip değildir. Örneğin, dış etkenlere karşı meşe son derece dayanıklıdır ancak sert olduğu için işlenmesi çok zordur. Kütük evler için sarıçam sert, sedir esnek seçeneklerdir. Kuzey Kanada ve Kuzey Amerika'da çam ve ladin tercih edilir.

Dağ evleri lüksün altını çizer; ama aslında yarattığı his kadar masraflı bir dekorasyon tarzı değildir. Aksine

yalın ve temiz çizgileri olan ham ahşap mobilyalar, yünlü ve kaşmir kalın tekstiller, deri, yapay kürk ve hayvan postları, ahşap ve taş, halı ve kilim başrollerdeki malzemeleridir.

İç mekânlar geniş ve açık planlıdır; yüksek tavanlar, kayak için gerekli araç ve gereçleri saklamaya elverişli dolaplar, taş şömineler ve etraflarını saran estetik korumalarla odunlar, mutlaka ahşap mobilyalar, özellikle meşe ve çam olanlar, deri kaplama koltuk ve yastıklar her coğrafyadaki dağ evlerinin tipik iç mekân çözümleridir.

Ahşap zeminler, üzerine atılmış yapay kürkler ya da koyun derisinden bir halı, el örgüsü battaniyeler, yastıklar, koltuk örtüleri, geyik boy-nuzu figürleri, kozalaklar, kızaklar, ahşap süt kovaları, kayakla ilgili aksesuarlar, yapraklarını dökmeyen ev bitkileri, orman yeşilleri, kahverengi ve bordo ile nötr renk seçenekleri lodge stili evlerin tamamlayıcılarıdır.

İsviçre stili

İsviçre Alpleri'nin kütük ev stili chalet, başlangıçta çiftlik olarak kullanılır; içinde yaşayanlar da mandıralarda süttan tereyağı ve peynir elde eden çobanlardır. Ne zaman Alp dağları dağcılar için bir seyahat rotası haline gelir, bu evler de birer tatil sığınacağına dönüşürler. Chalet mimarisinin kaçınılmaz doğallığı, sadeliği ve yalınlığı Alp dağlarına çok yakışır; karn ağırlığı nedeniyle çökmemesi için çatılar geleneksel olarak üçgen inşa edilir. Alp dağlarının bu kütük evlerinde geniş saçaklar, görünür bırakılmış kirişler, büyük pencereler, balkonlar ve dekoratif pervazlar, ahşap ya da taş zeminler tipik mimari özelliklerdir.

İskandinav stili

Kodları dağlardaki kayak bölgelerinden gelen stil, sıcak bir fincan çikolatayı ve yanan bir şömineyi hatırlatır. Mobilyalar ağaç kütüklerinden, el değmiş gibi durur, iç mekân da dış mekân da ahşaptır. İç mekânlarında duvarlarda ahşap, çoğunlukla çam ve karaçamdan panel yüzeyler vardır; İskandinav tasarımlı mobilyalar, berjerli oturma köşeleri, büyük şamdanlar, yaban hayvan öğeleri ve ekose desenleriyle tamamlanır. Tipik bir İskandinav yaklaşımı olarak ahşabın sıcaklığı ile mobilyalardaki sıra dışı kalite ve konfor kendini gösterir. Doğal renk paleti, yumuşak toprak tonları İskandinav kütük evlerinin tercihidir.

Amerikan stili

Amerika'nın kütük ev stili Aspen, adını, aynı adı taşıyan ünlü kayak merkezi gibi Aspen ağaçlarından alır. Kalburüstü olarak tanımlanabilecek bölge sakinlerinin evlerinde masif ceviz mobilyalar, antika kilimler, çok büyük deri kanepeler, kadife ve kaşmir tekstiller ve toprak renkleri hâkimdir. İçinde Amerika'nın kovboy kültüründen izler bulunan Aspen kütük evleri, Hollywood yıldızlarının kar tatili için seçtiği Colorado'da yer alır. Colorado nehrinin bulunduğu vadide, sarp kayalıklar ve birbirine bağlı olmayan dört dağ bulunur. Aspen gündüz kayak ve kızak, gece de gece kulüpleri ve eğlenceli gece hayatıyla ünlüdür.

Kanada stili

Lüksün rahatlıktan sonra geldiği Kanada kütük evleri, Tremblant dağı bölgesinde odunculuk ve ormancılığın sonucunda doğmuş, doğaya dönük yaşama alanlarıdır. Soğuk iklimiyle ünlü Kanada'nın, bu soğuk hava etkisiyle oluşan stili, ahşap ve ferforje malzeme ile kırmızı ve siyah geleneksel kareli tekstiller, geyik ve boynuz figürleri dekorasyon şifreleriyle oluşur. Kanada kütük evlerinin mimarisi kalın ahşap kirişler, yüksek tavanlar, taş duvarlarla güçlü ve sağlam olarak adlandırılacak bir etki yaratır. Fransız Kanadalı lüksünün hissedildiği bölge, dünyanın en önemli kayak merkezlerinden biri ve aynı zamanda Kanada'nın ilk kayak merkezi olma özelliğini taşır. ■

BI' TORBA DOLUSU MIS KOKU

Koroplast, kokulu çöp torbaları, çilek, vanilya ve limon kokulu çeşitleriyle mis gibi kokuyor. Banyonuzun ve mutfağınızın kokusunu değiştiriyor.

KOROPLAST
Hayatı Kolaylaştırır

GURME

Shirley KASTON

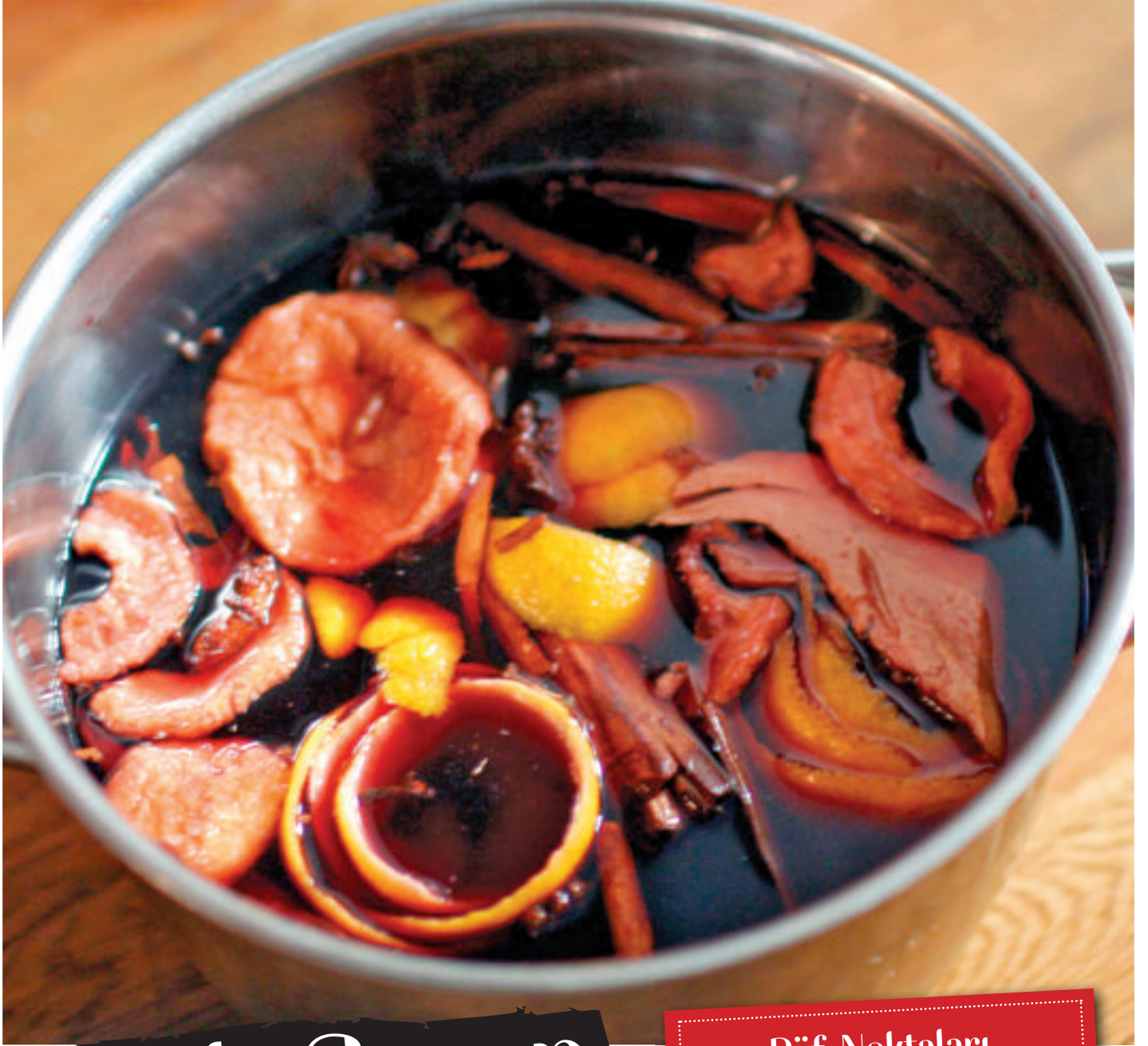

Bir kış klasigi

Ocak ayının bendeki yeri, doğum günü ayım olması sebebi ile ayrıdır. Şimdi siz “Gelsin hediyeler gitsin hediyeler” sanıyorsunuz... “Tabii ya da şaşaaalı doğum günü partileri...” Ama maalesef benim doğum günüm her zaman sömestre tatilinin ortasına gelmiştir, hep de gelecektir. Bir şekilde sömestre tatilinden önceki haftalarda kabakulak ve su çiçeği gibi büyük hastalıkları geçiren abimin bunu tam tatil başlangıcında bana bulaştırması ile bu tatiller, bende bir nevi çocukluk travmasıdır. Üniversiteye gidince durum değişti sanıyorsanız orada da Ocak ayının son haftası “Final Haftası” diye geçer. Şimdi size doğum günümün ne zaman olduğu ile ilgili bir kaç detay verdim, kutlamaları bekliyorum. Tabii zaman geçtikçe durum değişiyor ve ortamı güzelleştirmek için avantaj sizin elinize geçiyor. Kimlerle ve ne şekilde geçirmek istediğinize siz karar veriyorsunuz. En yeni açılan restoranlardan birine rezervasyon yaptırabilir ya da sevdiğinizi alıp bulunduğunuz şehirden minik bir kaçış planlayabilirsiniz. Ama lütfen ne yaparsanız yapın, hayal kurup daha sonra bunu gerçekleştirme için başkasının düşünmesini ve size sürpriz yapmasını beklemeyin. Hayat beklemek için çok kısa ve karşınızdaki kişi her zaman satır aralarını okuyup sizin ne istediğinizi aklına getiremeyebilir. Bekleyip durmak yerine harekete geçerek mutlu olmak size kalmış.

Yine de doğum günlerinin resmi izin sayıldığı bir dünya beni çok mutlu edebilirdi. Şimdi gelelim günümüzü tatil günüymüş gibi planlamaya. Sabah erken uyanıyorum. Köpeğim Pascal’ın 15 dakikalık yürüyüşünden sonra güzel bir kahvaltı sofrası hazırlıyorum. Ardından spora gideceğim ama yemeğin hemen ertesi gidemeyeceğim için dünyevi işler olan ev toplama işlerine girişiyorum. Eee hayalin de bir sınırı var değil mi?

Akşam için arkadaşlarımı doğum günü kutlamasına çağırıyorum. Şarap ve peynir teması düşündüm. Şöyle şömine karşısında çıtırdayan odunlarla sıcak şarap ve peynirin her türlü. Şömineniz yok diye hiç hayflanmayın. Bende de yok. Teknoloji çağında yaşıyoruz. Büyük televizyon, internetten güzel bir şömine videosu ve kaloriferleri sonuna kadar açmak da benzer bir hissiyat yaratabilir.

Sıcak Şarap

(İskandinav tarzı - Glögg)

Malzemeler

- 1 şişe kırmızı şarap (orta kalite)
- ½ litre brandy veya vodka
- 10 adet kakule
- ½ adet portakal kabuğu
- 250 gr şeker

Hazırlanışı

Şarabı kapaklı bir tencerede düşük ateşte ısıtın. Brandy veya vodkayı ekleyin. Aslen brandy'i ateş ile yakarak flambe etmek ve sonrasında şekeri ilave etmek daha hoş olur ama bu kısmı geçebiliriz. Şekeri ilave edin. Eğer brandy'i flambe ettiyseniz kapağı kapatarak söndürün ve ateşten alın. 10 dakika kadar dinlensin. Daha sonra malzemeleri ekleyerek 1 saat kadar daha dinlendirin. Daha sonra süzerek bir karafa doldurabilirsiniz. Eğer saklamak istiyorsanız kesinlikle hava almayan bir şişede serin bir yerde saklayabilirsiniz.

Püf Noktaları

- Malzemeleri toz olarak kullanmayın, bütün olarak kullanın. Bu sayede daha berrak sonuçlar alacaksınız.
- Katı olan malzemeleri isterseniz en başta tülbent içine koyabilirsiniz bu sayede daha sonra süzmek zorunda kalmazsınız.
- Kesinlikle en düşük ocak ateşini seçin ve kaynamasına izin vermeyin. Bir diğer yöntem de bir kap içinde üzerini alüminyum folyo ile kaplayarak fırında 60 derecelerde ısıtmak.
- Şeker yerine bal kullanabilirsiniz ama miktarına deneyerek karar vermeniz gerekiyor.
- Ek olarak içine karanfil ekleyebilir, servis esnasında da mini yeşil elma parçaları, portakal dilimi ve çubuk tarçın ekleyerek servis edebilirsiniz.

Karamelize Armut

Malzemeler

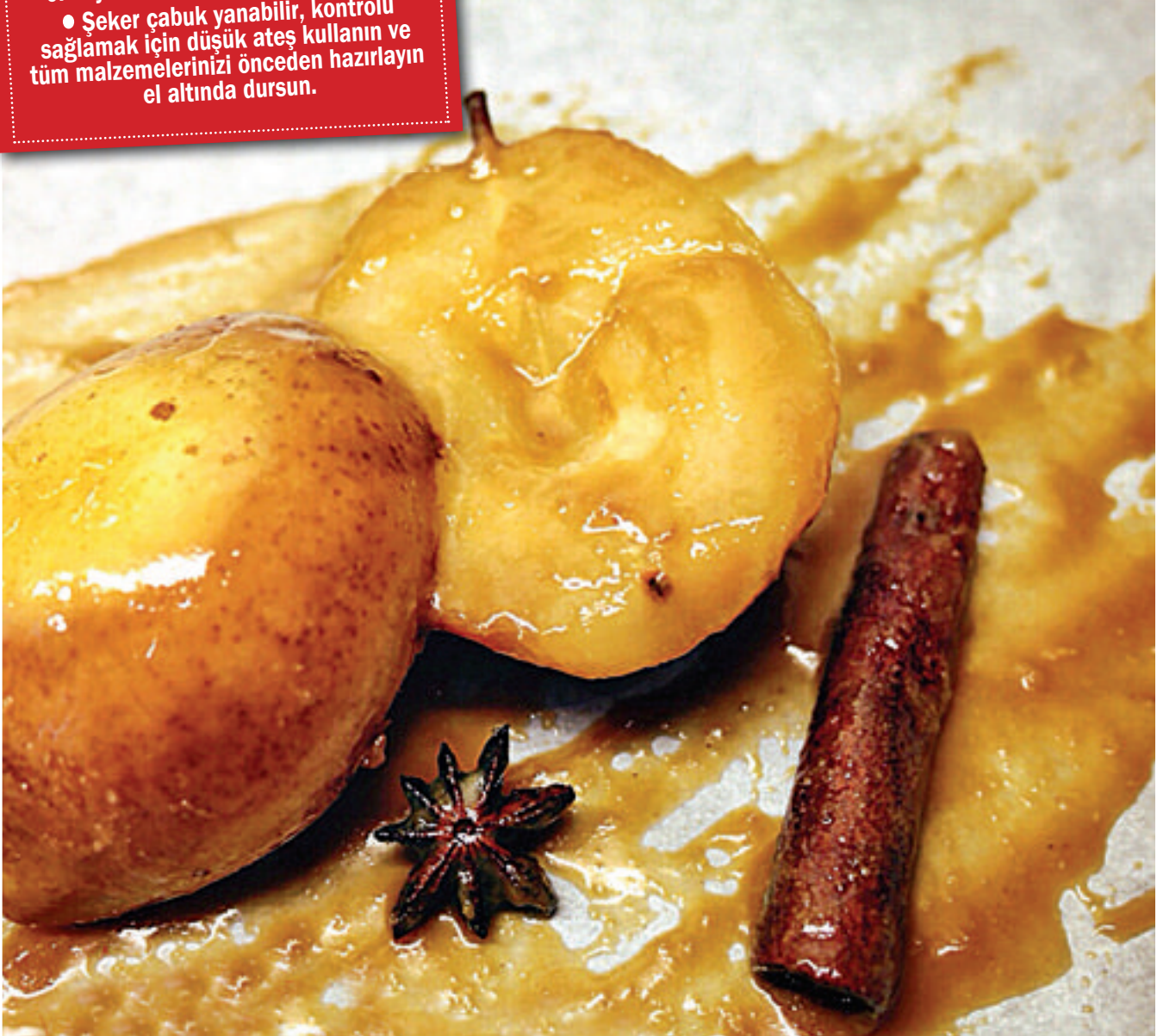
300 gr şeker, 2 adet deveci armut, 150 gr tereyağ,
0,1 lt beyaz şarap veya brandy

Püf Noktaları

- Şeker yanığı başka hiç bir yanığa benzemez. Kesinlikle kolları kapalı ve kalın kumaş bir kıyafet ile işe başlayın. Şekerin içine elinizi sokmayın.
- Her armutla yapabilirsiniz ama deveci armudun yapısı ısı görmesi halinde bile az su kaybederek daha şekilli armutlar yapmanızı sağlar.
- Şekeri tavanın tamamına eşit şekilde döküp ısıtmaya başlarsanız şeker daha çabuk eriyecektir.
- Yapışan tavayı temizlemek çok kolay olmayabilir. Sıcak su ve biraz sabır.
- Şeker çabuk yanabilir, kontrolü sağlamak için düşük ateş kullanın ve tüm malzemelerinizi önceden hazırlayın el altında dursun.

Hazırlanışı

Tavaya öncelikle şekeri yayın ve düşük ateşte erimesini sağlayın. Şeker karamelize olunca elma dilim kesilmiş armutları tavanın içine kesik tarafları tavaya değecek şekilde yerleştirin. Armutlar soğuk, şeker sıcak olduğundan armutları koyduğunuzda şeker donacak ve kristalize olacaktır. Korkmadan bekleyin. Isınan armutlarla beraber şeker de kendini bırakacaktır. Ara ara kontrol ederek şekerin armutlara yapıştığını ve renk aldığını gördüğünüzde armutların diğer tarafını çevirin. Her iki tarafı da karamelize olunca şarabı tavanın bir köşesinden ekleyin. Üstüne boca etmeyin ki, tüm şeker yeniden soğuk şarabın etkisi ile donmasın. Şarabın tavanın sıcaklığı ile uçtuğundan emin olduktan sonra tavayı ocaktan alın ve tereyağını ekleyin. Armutları bu sos içinde ters yüz ettikten sonra soğuması için armutları tepsi üzerine alın tavayı da yıkanmak üzere kenara alın.

Peynir Fondue

Malzemeler

200 gr İsviçre Peyniri rendelenmiş
200 gr Gravyer Peyniri rendelenmiş
2 çorba kaşığı mısır nişastası
1 diş sarımsak
0,25 lt sek beyaz şarap
1 çorba kaşığı limon suyu
1 çorba kaşığı brandy
Az muskat

Hazırlanışı

İlk olarak kestiğiniz sarımsak ile fondue'yu yapacağınız kabın içini ovalayın ve sarımsağı başka bir yemekte kullanmak üzere kenara ayırın. Şarabı limon suyu ile birlikte tencereye alın ve kısık ateşte ısıtın. Peynirleri mısır nişastası ile bir kabın içinde karıştırın. Ardından bu karışımı ısıttığınız şarabın içine ekleyin ve karıştırarak peynirlerin erimesini sağlayın.

Püf Noktaları

- Peynirin tamamını bir kerede şarabın içine atmak yerine azar azar ekleyin.
- Bizim kullandığımız peynirler soğudukça katılaştığından hızlıca tüketilmesinde veya altında mum ile sıcak tutulan tencerelerde tüketilmesinde yarar var.
- Eğer dip sos olarak kullanacaksanız yumuşak peynirler kullanmanızda yarar var.
- Fondü'yü istediğiniz peynirlerle yapabilirsiniz. Ancak çok sert peynirler kullanırsanız kolay erimeyecektir, çok yumuşak peynirler kullanırsanız da kıvam almayacaktır.
- Fondü'yü bagette ekmeğini dilimleyip servis edebilirsiniz. Alternatifler ise Alman Ekmeği gibi tok ekmeği küp şeklinde kesmek, yeşil Granny Smith elma parçaları ile servis etmek. Dip sos olarak düşünürseniz tako, panço veya krüдите ile birlikte tüketmek olabilir.

Son olarak önemli olan yemek pişirebilmek değil tamamen yaşamak istediğiniz ortamı hayal edebilmek. Siz hayal ettikten sonra internet ve ben sizin yanınızdayım. Keyifli bir Ocak ayı dilerim. Sevgiler... ■

ŞALOM TURKEY İNGİLİZCE YAYINDA

ŞALOM GAZETESİ WEB SİTESİNDE
İNGİLİZCE BÖLÜMÜNÜ HAYATA GEÇİRDİ

ŞALOM TURKEY,

www.salom.com.tr

adresinde farklı bir bölümde İngilizce olarak yayında. Özellikle Türkiye ve Türk Yahudileri ile ilgili haberlerin yer alacağı bu bölümde zaman zaman, özel röportajlar ve köşe yazıları da İngilizce olarak yayınlanacak.

Karlar düşer... Düşer düşer gülerim

Hiç anlamam karlar düşünce insanlar bir üzülür, duygusallaşır ağlaması gelir. Ama nedendir? Dünyanın en güzel şeyi... Özellikle yılbaşında kar olması hayalim! Tam yılbaşı ruhuna uygun...

Sizce bu ocak ayında kar görür müyüz?

Aldığım haberlere göre Kartalkaya'da kar başlamış bile. Ama artık Kartalkaya bir klasik. Kayak alternatifine yeni bir çözüm arıyorsanız iki önerim var. Biri NARKÖY diğeri ise KAZ DAĞLARI.

Kaz Dağları

Yeni trend organik yaşam Narköy'de

Yaz ve kış ayrı konseptlerde spiritual hayat öğretileri ile doğayı birleştireceğiniz, yemeğinzin tarladan toplanıp yanınıza geldiği, sütünüzü inekten sağıp elde ettiğiniz bir ortam düşünün. Bu ekolojik otel Narköy! Araba ile İstanbul'dan bir buçuk saat uzaklıkta olan bu yaşam alanında farklı deneyimlerin tadını çıkartabilirsiniz.

Dağ evinde samimi zamanlar

Yaz kış ismini çok duyduğumuz KAZ DAĞLARI'da bu ara trendler arasında. Dağ evinde şömine başında sıcak şarapla yapılan sohbetler insana keyif katıyor. Yanınızda mutlaka atkı, bere ve eldivenleriniz ile kışlık kürklü botlarınız olmalı. İşte görünüşünüzle alakalı size birkaç örnek de benden!

Neler giymeli?

Burada rahat olmanız için kadınlar tayt, erkekler spor bir eşofman ile takılmalı; lastik ayakkabının yanı sıra çamura karşı korunmaları için yağmur botlarından götürmeleri gerekir. Kapişonlu kazaklar ve kalın kaz tüyü montlar bütünleyici olacaktır. ■

Fotoğraflarla Latin Amerika günlüğü

Seyahatlerde fotoğraf çekmek en büyük tutkularımdan biridir. Bazen durumu abartıp fotoğraf çekmek için seyahat ettiğim bile olur. Çok sevdiğim fotoğraflar olduğunda yazı yazmaya bile gerek kalmaz. Fotoğraflar hikâyeleri anlatmaya yeterlidir çoğu zaman. 2,5 aylık Latin Amerika seyahatim de böyle bir seyahat oldu. İlk duraklar Peru'dan...

Peru yıllarca gitmek istediğim yerlerden biri oldu. Özellikle de Machu Pichu. Adını telafuz edemediğim günden beri gitmek isterim, Peru'da olduğunu bile bilmeden. Machu Pichu diye tutturarak başlayan seyahatim iki buçuk aylık sırt çantasıyla Latin Amerika'da dolaştığım bir yolculuğa dönüştü. Peru'da yaklaşık bir ay geçirdim. Fotoğraflarım Peru'dan...

LİMA, Peru'nun başkenti. Toplam nüfusu yaklaşık 8.5 milyon... 1535'te İspanyollar tarafından kurulmuş ve 300 yıl İspanyol egemenliğinde kalmış. Hem İnka tarihi hem de İspanyollardan kalan eserleri görmek adına çok zengin. Özellikle ülkenin zengin geçişini anlatan Museo Larco'yu mutlaka görün.

PACHACAMAC, Lima'nın yaklaşık 40 km dışında kalan arkeolojik kazı alanı. Çok geniş bir bölgeye yayılmış. Pachacamac dünyanın kurucusu tanrısı, ama aynı zamanda da ateş ve deprem tanrısıymış. İlk yapımı 200 yılında başlamış ve Wari'ler ve Ichma'lar zamanında önemini korumuş. 1450 yılında İnkaların gelmesiyle dini önemi artmış. Güneş Tapınağı (Templo del Sol) ve Seçilmiş Kadınlar Tapınağı (Mamacona) bu dönemde yapılmış. 1532 yılında İspanyolların gelmesiyle tamamen yerle bir edilmiş.

NAZCA, Nazca Çizgileri toprağa kazınmış geometrik şekiller. Bu şekiller Nazca ve Palpa şehirlerinin arasında 80 km'lik bir bölgeye yayılmış durumda. MS 400 ile 650 yılları arasında yapıldıklarına inanılıyor. Şekillerin arasında kuş, örümcek, maymun, balık, kertenkele gibi hayvan motiflerinin yansira geometrik şekiller ve ağaç ve çiçek desenleri de var. Desenler toprağın katmanları kaldırılarak yapılmış. Ancak tepeden bakıldığında görülebiliyor. Yürüyerek gezmek mümkün değil. Küçük uçaklarla yapılan turlara katılabiliyorsunuz.

AMAZONLAR VE IQITOS...

Amazonların Peru'nun neredeyse yarısını kaplamasına rağmen buralara ulaşacak yol olmadığından iç bölgeleri ziyaret etmek çok da kolay değil. Ben Peru'da Amazon bölgesini ziyaret edebilmek için Iquitos'a gitmeyi seçtim. Iquitos'a arabayla ulaşmak mümkün değil. Ya küçük pır pır uçaklarla ya da nehir yoluyla gelinebiliyor. Ben Lima'dan uçtum ve nehir yoluyla yaklaşık 3 saat uzaklıktaki bir bölgeye giderek orada kaldım. Kaldığım yerde elektrik yoktu. Yakındaki bir İnka köyünü ziyaret ettim. Amazonların içlerine doğru ilerledikçe ve nehir yoluyla daha uzun saatler gittikçe daha ilkel kabilelere rastlamak mümkün...

Esra Hekimoğlu

AREQUIPA:

Peru'nun ikinci büyük şehri. Aynı zamanda da turistik açıdan en popüler bölgelerden biri. Deniz seviyesinden 2380 metre yükseklikte ve etrafında 3 tane volkan var. Misti, Chachani ve PichuPichu. Şehir, 'Güney Peru Turist Koridoru' denen grubun parçası. Bu gruptaki diğer şehirler Nazca, Cuzco ve Puno. Bu diğer 3 şehrin aksine Arequipa'da İnkalardan kalmış kalıntılar ya da tapınaklar yok. İspanyol kolonisel mimarisini görmek adına çok zengin... Özellikle bayıldım dediklerim:

Colca Kanyonu: Arequipa'nın yaklaşık 160 km dışında. Ancak yol çok virajlı ve taşlı bir yol olduğundan varması 3-4 saati buluyor. Kesinlikle değer. Kanyonun derinliği 4160 metre. Kanyona inmek mümkün. Bölgedeki bir diğer atraksiyon Andean Condor denen yırtıcı bir kuş. Batı yarımkürenin en büyük uçan kuşu olarak da biliniyor. Bu kuşları kanyonda uçarken görmek mümkün. Convento de Santa

Catalina: İspanyol döneminden kalma en çok ziyaret edilen bina. Şehir içinde şehir. Daracık sokakları çiçeklerle bezeli.

Juanita Mummy - Museo

Santuarios Andinos: Hikâye ilginç. Juanita, İnkalarca dağ tanrılarına kurban edilen birçok çocuktan birisi. Mumyası 6380 kusur metre yükseklikteki Ampato yanardağının tepesinde bulunuyor. Biraz da şans eseri... O yükseklikte dağ buzullarla kaplı olduğu için, bu mumya ancak komşu yanardağ patlayıp Ampato'nun buzullarını eritince bulunabiliyor.

İnkalar dağlara tanrı gözüyle bakıyorlar ve tanrıların öfkesini dindirmek için de arada sırada 10-14 yaşları arasındaki kız ve oğlan çocuklarını dağın tepesinde kurban ediyorlar. Bu çocukların hepsi asil ailelerin çocukları ve özel bir okulda (kurban okulu denilebilir) yetiştiriliyor. Ve bu çocukların en iyileri kurban edilmek üzere seçiliyor. Kurban edilecek çocuk yolculuğuna İnkaların başkenti Cuzco'da başlıyor, İnka hükümdarının da katıldığı törenle. Ve yolculukları çeşitli yanardağların tepelerinde son buluyor. İnkalar bu çocuklara yarı tanrı gözüyle bakıyorlarmış ve kurban olmak çok onurlu bir şeymiş. Yükseklik sarhoşluğundan ve içirilen yüksek derece alkolden, çocukların ölmeden önce bir nevi trans, uyuşma halinde olduklarını düşünüyörlarmış bilim adamları. Çocukların hayatı başrahip tarafından kafalarının üstüne vurulan sivri bir aletle son buluyormuş.

Plaza de Armas: Arequipa'nın ana meydanı. Volkanik beyaz bir taş olan Sillar'dan yapılmış binalarla çevrili. ■

Grip aşısı hakkında bilmediğimiz...

Kış aylarının başladığı bugünlerde en sık karşılaştığımız sağlık sorunlarından biri grip tir. Grip salgını, en çok okul çağında görüldüğü için grip aşısı özellikle önerilmektedir. Gribin havaların soğuduğu dönemlerde daha sık rastlandığını göz önüne alırsak, aşı yaptırmak için şu an uygun dönem içerisindeyiz. Havalar soğuyup, grip etkisini göstermeye başlamadan aşı yaptırılmalıdır.

Kış aylarının başladığı bugünlerde en sık karşılaştığımız sağlık sorunlarından biri grip tir. Grip; ani başlayan ve çoğunlukla üşüme hissi, titreme ile birlikte ateş, baş ağrısı, halsizlik, yaygın kas ağrısı ve balgamsız öksürük gibi belirtilerle kendini gösterir. Daha sonra boğaz ağrısı, burunda tıkanıklık, akıntı ve öksürükle birlikte solunum sistemi bulguları ortaya çıkar. Grip, virüslerin neden olduğu insandan insana hızla yayılan bir enfeksiyon. Her yıl 500 milyon ile bir milyar arasında değişen sayıda kişi grip geçiriyor. Bunların yaklaşık 250 bin ile 500 bin kadarının da ölümüne neden oluyor. Bu durum her kış ve yüzlerce yıldan beri tekrarlıyor. Grip, daha çok hastalığa yakalanmış

Prof. Dr. Alp GÜRKAN

kişinin hapşırma, öksürme ve konuşma sırasında havaya saçtığı salgıların veya bunların bulaştığı tozların solunması ile bulaşır. Doğrudan salgılar ile kirlenmiş el veya eşya ile bulaşma da önemlidir. Bu nedenle salgı damlacıklarının ya da virüslü tozların bulunduğu kalabalık ortamlarda bulunmak, hastalarla tokalaşmak /öpüşmek hastalığa yakalanma açısından risk yaratır. Bol sıvı alınması, istirahat ve burun tıkanıklığını azaltacak serum fizyolojik kullanılması tedavide tek yararlı olan yöntemlerdir. Nezle, gripten daha hafif seyirlidir. Çoğu zaman koyu kıvamlı burun akıntısı vardır. Okul çağındaki çocuklarda boğaz enfeksiyonu ve bademcik iltihabı en çok görülen hastalıklardandır. Özellikle tedavi edilmeyen bazı çocuklarda kulak iltihabı ve sinüzit görülebilir. Bunlar da bazen boyun ve lenf bezlerinde iltihap gibi komplikasyonlara yol açabilir. En önemli tehlike de tedavi edilmediği zaman akut eklem, kalp romatizması ve böbrek hastalığının daha sonra ortaya çıkma olasılığıdır. Tanıda klinik bulgular yanında mutlaka boğaz kültürü yapılması gerekir. Boğaz kültüründe A grubu streptokok veya farenjide neden olan diğer bakteriler saptanmazsa antibiyotik tedavisi gereksizdir. Antibiyotik ancak bakteriye bağlı enfeksiyonlardan kuvvetle şüphelendiğinde veya kültürde saptandığında verilmelidir. Gripe karşı aşı yaptırmak etkili bir yöntemdir ancak tek başına yüzde 100 etkili olmaz. Bireysel temizlik önlemleri, bulaşıcı hastalıklar gibi birçok hastalığı engellemektedir. El temizliği, mikropların yol açtığı enfeksiyonları önlemede etkin yoldur. Bunun dışında kış aylarında öpüşmelerin nezle ve gribi artırdığı gözlemlenmiştir. Grip rahatsızlığının yayıl-

masını kolaylaştıran faktörlerden biri de havaların soğuduğu aylarda kapalı yerlerde daha fazla zaman geçirilmesidir. Bu nedenle mümkün olduğunda açık havada dolaşmak, yaşadığımız mekanları havalandırmak hastalığı önleme açısından çok önemlidir. Eğer bulunulan ortamda gripli bir kişi varsa, aynı eşyaları kullanmamaya özen gösterilmelidir. Grip ve nezlenin yayılmaması için öksürük ve hapşırık sırasında ağzın kağıt mendille iyice kapatılması ve ellerin sık sık yıkanması son derece önemli olan diğer bir korunma yöntemidir. Bunların hepsinden daha da önemlisi, sevdikleri-

Aşı Nasıl Uygulanır?

İnce bir iğne ile kolda kas içine uygulanır. Her yıl için bir doz yapılır. Dokuz yaşından küçük ve daha önce hiç aşılanmamış çocuklara bir ay ara ile iki doz uygulanır.

ortalama 10-15 gün sonra koruyucu antikor düzeyi oluşur, üçüncü haftada en yüksek düzeye ulaşır. Daha önce aşılananlarda koruyuculuk bir hafta sonra da başlayabilir.

Aşısının Koruyuculuğu Ne Kadardır?

Aşıların çoğunda olduğu gibi grip aşısı da %100 koruyucu değildir. Ayrıca grip virüsünün bazı özellikleri aşının koruyuculuğunu azaltmaktadır. Grip virüsünün antijenik yapısı sürekli değişim gösterdiği için her yıl yeniden aşılanmak gerekir. Dünya Sağlık Örgütü grip virüsündeki değişiklikleri izler. Uzmanlar bir önceki mevsimde etkili olan virüs tiplerini göz önüne alarak, o yıl hangi tip virüslerin grip etkeni olabileceğini tahmin edip, uygulanacak grip aşısının bileşimi için öneride bulunurlar. Aşı da buna göre hazırlanır. Bu nedenle aşının başarısı, aşı yapımında kullanılan grip virüsü antijenleriyle hastalık etkenleri arasındaki uyuma bağlı olarak her yıl farklı olabilir. Eğer o yıl aşıda parçacıkları kullanılan virüsler etkense aşının koruyuculuğu da artar. Grip aşısı sağlıklı genç erişkinlerde %70-90 arasında grip belirtilerini önleyebilir, hastalığın etkilerini azaltabilir, böylece iş-güç kaybını en aza indirir. Ama yaşlılarda ve belirli bazı hastalığı olanlarda koruyuculuk %30-40'a kadar düşebilir. Çünkü yaşlılarda koruyucu antikor oluşumu daha azdır. Bununla birlikte yaşlılarda ve kronik (sürekli) bir hastalığı olanlarda aşının; gribe yakalanmayı engellemese de başka olumsuz etkiler ortaya çıkmasını azalttığı, hastaneye yatış ve ölüm oranını düşürdüğü yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. ■

* Genel Cerrahi Uzmanı

rine ve dostlarına grip bulaştırmak istemeyen hiç kimse hasta iken hiç kimse ile tokalaşmamalı ve sarılıp öpüşmemelidir. Özurünü belirterek olabildiğince uzak durmalıdır.

Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi'ne göre; her yeni grip sezonu

beraber yeni bir grip aşısı olmanız gerekiyor. Normalde grip sezonu Ekim ayı içinde başlayıp Mart-Nisan'a kadar devam eder. Grip aşısı, yaklaşık iki hafta içinde etkisini gösterir ve iki ay içinde istenilen koruma düzeyine ulaşır. Aşı, vücudunuzu korumaya başlayana kadar grip virüsü aldığınızda aşıya rağmen yine de grip olabilirsiniz. Bu nedenle grip sezonun başladığı bugünlerde aşı olmanızda fayda var. Özellikle 50 yaş ve üzerindeki, astım ve şeker hastalığı gibi kronik sağlık sorunları yaşayanların, bağışıklık sistemini zayıflatan hastalığı olanların veya ilaç kullananların, hastane ve bakım evleri çalışanlarının mutlaka grip aşısı olması gerekiyor. Grip kendi kendine geçebilen bir hastalık olsa da zatürree, sinüzit, orta kulak iltihabı, hatta nadiren menenjit gibi hayatı tehdit eden sorunlara yol açabiliyor.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) her yıl bir önceki yılda en çok karşılaşılan virüsleri inceleyerek grip aşısının içeriğini yenilemektedir. Gribin havalarda soğuduğu dönemlerde daha sık rastlandığını göz önüne alırsak, aşı yaptırmak için şu an uygun dönem içerisindeyiz. Havalarda soğuyup, grip etkisini göstermeye başlamadan aşı yaptırılmalıdır.

Aşının Koruyuculuğu Ne Zaman Başlar?

Grip aşısı uygulamasından

Aşı kimlere yapılmalı?

- 50 yaş ve üzerindeki,
- Bakımevlerinde kalan ve sürekli hastalığı olanlar,
- Sürekli akciğer ve kalp hastalığı olanlar (astım ve böbrek hastaları dahil),
- Diyabet (şeker) hastaları,
- Kalıtsal hemoglobin bozukluğu olanlar,
- İmmünolojik (bağışıklık sistemi ile ilgili) hastalığı olanlar,
- Kanser, HIV=AIDS gibi bağışıklık sistemi baskılanan hastalar ile organ nakli, steroid ilaç, kemoterapi ya da radyoterapi uygulananlar hastalar,
- Sağlık çalışanları,
- Risk grubu hastaların ev halkı, yakın temasta olduğu kişiler,
- 6 ay - 18 yaş arasında olup uzun süreli aspirin alanlar (Reye Sendromu gelişme riskini azaltmak için),
- Grip mevsiminde hamileliğinin dördüncü ve daha sonraki aylarında olanlar,
- Bu gruplarda olmasa da kişisel olarak kendisini aşı yoluyla korumak isteyenler.

Kimler aşılanmamalı?

Grip aşısı genelde güvenli aşılar arasında kabul edilmektedir. Ancak bazı koşullarda uygulanması sakıncalı olabilmektedir:

- Yumurta alerjisi olan kişiler (yumurta yiyince dilde şişme, solunum güçlüğü, kan basıncında düşme gibi reaksiyon gelişenler).
- Daha önce yapılan grip aşısında ciddi reaksiyon gelişen kişiler.
- Ani başlayan ateşli bir hastalığı olanlarda, iyileşinceye dek aşı uygulamasının ertelenmesi gereklidir.
- Her ülkenin kendi ulusal sağlık otoritesi o yıl için özgül aşı virüslerini ve aşı uygulama önerileri belirleyerek kamuoyuna bildirmelidir.

OĞLAK

Hırslı ve
çalışkan

Oğlak insanının hayatta bir amacı vardır, ayaklarını yere sağlam basar ve ne yöne gittiğini iyi bilir. Amaçlarını planlı bir şekilde uygulamaya başlar, düşünerek hareket eder ve asla acele etmez.

Oğlak burcu, 22 Aralık ve 20 Ocak tarihleri arasında etkisini gösterir. Yönetici gezegeni Satürn'dür. Satürn, Yunan Mitolojisinde Zeus'un babası olan Kronos'u simgeler. Kronos, kendinden türeyen soyunu yiyen Tanrı olarak bilinir. Bu şekilde davranmasının tek sebebi, kendinden türeyen soyunun ona karşı güçleneceğini ve baskın olacağını düşünmesidir. İşte burada bahsedilen şeyi kendi hayatımızda değerlendirsek şunu görürüz; bizi en çok korkutan şeyi ne kadar çok bastırmaya çalışırsak, sonunda o şey bizi o kadar yıpratır. Satürn konsantrasyon, kalıcılık, somut sonuçlar, kararlılık, hırs ve verimlilik gezegenidir. Satürn, değerli şeylerin ancak detaylara çok dikkat ederek, azim, bağlılık ve kararlılıkla elde edildiğini öğretir. Bu gezegen ayrıca tedbirli olmayı, gecikmemeyi, sorumluluk almayı, kural ve uygulamaları, acıyı, korkuyu, otoriteyi, disiplini, kontrolü ve yadsımayı da yönetir. Satürn hata arar, hatayı bulduktan sonra problemi çözmek için yerimizden kalkıp harekete geçene kadar o alanlarda baskı uygular. Çare bulmamız için acının kaynağına konsantre olmamızı sağlar. Onun derslerini asla görmezlikten gelemezsiniz. Satürn ciddi, pratik ve gerçekçi olmanın yanı sıra ekonomik, tutumlu ve tutucu olmanın değerini öğretir. Satürn bizi ensemezden yakalar ve en korktuğumuz şeyle yüzleşmeye zorlar. Öğretici gezegendir ve olgunlaşmamıza yardımcı olur; sabır ve fedakârlığın değerini, aynı zamanda sorumluluk almanın ve güvenilir olmanın gerekliliğini öğretir. Satürn insan vücudundaki diş ve kemiklerden, bir şirketin hiyerarşik düzenine, bir gökdelenin çelik konstrüksiyonuna kadar

yaşamda hemen hemen her şeyin temel yapısını ve kaynağını yönetir. Oğlak burcunun temel özellikleri olarak şunları sayabiliriz; sorumluluk sahibi, pratik, disiplinli, organize, görev duygusu gelişmiş, sistematik, olgun, güvenilir, çalışkan, üretken, gerçekçi, yönetici, planlı, sabırlı, düzenli, metodik, verimli, dikkatli, kontrollü, tutumlu, mücadeleci, başarılı, hırslı, tutucu, katı, materyalist, cimri, karamsar, korkak, katı, duygusuz, soğuk, melankolik, hesaplı. Oğlak toprak elementi ve öncü nitelik taşıyan bir burçtur. Gördüğümüz gibi Oğlak burcunun en temel özellikleriyle Satürn gezegeninin özellikleri birbiriyle büyük bir çoğunlukla örtüşmektedir. Oğlak insanının hayatta bir amacı vardır, ayaklarını yere sağlam basar ve ne yöne gittiğini iyi bilir. Amaçlarını planlı bir şekilde uygulamaya başlar, düşünerek hareket eder ve asla acele etmez. Burcunun simgesi olan dağ keçisi gibi; azimli, inatçı ve sabırlı bir şekilde dağın zirvesine tırmanır. Hiçbir burç, hedefine ulaşmakta bu kadar kararlı değildir. Öncü niteliğine sabır, inat ve diğer özellikleri de eklenince Oğlak insanları eninde sonunda en tepeye çıkar. Oğlak burcu insanı çok hırslıdır. Olayları başlattığı an sonuçları zaten kafasının içinde hazırdır. Hangi işi, mesleği ya da konuyu seçerse seçsin, daha başladığı anda yönetimi eline almayı düşünmektedir. Oğlak, en çalışkan burçlardan biridir. Yöneticisi Satürn ona nefes aldirmeden yapması gereken işleri ve sorumlulukları hatırlatır. İyi plan yapmasını, ayrıntılara dikkat etmesini, genç yaşta olgunlaşmasını sağlar. Oğlak burçları hayatı fazla ciddiye alır ve bu ciddiyet onları çocukken bile olduğundan

daha büyük gösterir. Oğlak burcu kendinden büyük kimselerin dostluğunu tercih eder ve genç kuşaklarla pek anlaşamaz. Yaşlandıkça kendini bulur ve daha çekici olur. Genellikle fiziksel olarak çok sağlam sayılırlar. Oğlak burcu enerjisinin büyük bölümünü işine harcadığından manevi bazı şeyleri yaşayamaz. Karamsardır. Herkese güvenmez, sadece kendisine güvenir. Zıt burcu olan Yengeç'in yuvasında aradığı güveni; Oğlak, meslek ve statüyle bulmak ister. Çok zor dost olur ama dost olduğu kişiye ömür boyu güvenir. Geçmişe, geleneklerine bağlı ve tutucudur. Ailesine karşı sorumluluk duyduğu için aile bağları kuvvetlidir. İlk bakışta soğuk görünen Oğlak, üstün bir eş ister. Böyle birini bulunca da onun maddi manevi her istediğini vermeye çalışır ve ona hayat boyu bağlı kalır. Nefesinizi kesecek ateşli bir sevgili değildir belki ama sadık ve güveniliridir. Oğlak burcu işi sayesinde saygın olmak ister ve statüye çok önem verir. İyi bir semtte iyi bir ev, iyi bir araba ve seçkin kulüplere üye olmak ister. Para konularında dikkatli, tutumlu hatta cimridir. Fazla maddeci görünebilir ama onu asıl motive eden şey para kazanmaktan çok toplum içinde saygın olmaktır. Yükselmesine engel olacak her şeyi bir kenara atabilir ve harekete geçtikten sonra bir adım bile gerilemez. Oğlak burcu hiyerarşik düzenin olmadığı yerlerde karmaşa olacağını bilincindedir. Emir-komuta zincirini iyi anlar ve hiyerarşiye saygı gösterir. Bu yüzden devlet içinde, büyük kuruluş ya da şirketlerde yönetici ve yetki sahibi bir kişi olur. ■

JINGLE BELLS

Bir yıldan çıkıp diğerine girmek bizi her zaman mutlu etmiştir. Sahte bir mutluluk halidir ve geçicidir. Yine de bizi rahatlatır, tuhaf bir güven verir. Eski yıl masumiyetini kaybetmiştir çoktan. Eski yıl bizimle kirlenmiştir. Yeni yıl ise henüz bizimle tanışmadığından dolayı tertemizdir. Bu nedenle severiz yeni yılı, bu yüzden eskisini çabuk unuturuz.

İşte yeni bir yıla daha giriyoruz. 2015... 2020, 2050, 2150 fark etmiyor, zaman gittiği yerden dönmüyor geri. İnsan hep ilerlemek istiyor, yenilenmek, arınmak. İnsan hep istiyor aslında. İstemelere doymuyor. Durum böyle olunca tadına varamıyor hayatın. Her an başka anların bekleticisi sanılıyor. Doymalara doyamıyoruz. Bilimin insanlık için geldiği noktayı düşünün ve bu noktadan hayatı gördüğünüz açıyı belirleyin. İstedığımız her şeyin elimize geçtiğini varsayın. Bu bizi bir dakika bile durdurmaz. İstememize durak olmaz. Yine de isteriz; bir yolunu bulur, bulunmayan başka bir yol isteriz. İstemeyi severiz! Verileni, verilmeyeni ne görsek-duysak isteriz. Anneden isteriz, babadan, kardeşten, komşudan, patrandan, yoldan geçenden, Tanrıdan. Kim verirse ondan! Vereni severiz, sürekli vereni daha çok severiz. Eee ne demişler isteyen bir yüzü kara vermeyen Karaoğlan...

Her sene merak ederiz acaba yeni yıla kim nerede girdi?! Bu sene yeni yıla

kim nerede girdi diye sizler için araştırdım. İşte araştırma sonuçları:

İşçi mesaide, *memur* evde, *Atatürk* zihinlerde, *Lady Gaga* Venüste, *Kemal Sunal* gülüşlerde, *Acun* firarda, *vatan-daş* cinnette, *Amy Winehouse* cennette, *tarafatar* tribünde, *yeni mezunlar* streste, *ergenler* internette, *asker* nöbette, *polis* telsizde, *âşıklar* telefonda, *Nazım Hikmet* şiirlerde, *Aziz Nesin* satırlarda, *Uğur Mumcu* gönüllerde, *Hrant Dink* vicdanlarda, *Z. Hirsch Kalisher* düşlerde, *Moses Hess* düşlerin arka bahçesinde, *Orhan Pamuk* masumiyet müzesinde, *Ara Güler* fotoğraflarda, *Nasreddin Hoca* fıkralarda, *Mevlana* rubailerde, *Ömer Hayyam* kadehlerde (aşk kadehi), *Fresco Romano* şarkılarda, *Dante* arafta, *şoför* trafikte, *anneler* mutfakta, *Şirinler Gargamel*'in evinde girdiler yeni yıla... Annem rüya görüyordu yeni yıla girdiğinde babam dua ediyordu. Karım kalbimde, kızım dizimin dibinde girdi yeni yıla. Geleceğim İstanbul'da, anılarım Gemlik'te, sevdiğim şarkılar zihnimin çekmecesinde girdiler yeni yıla. Ben de sevdiğimle beraber hasret gidererek girdim 2015'e.

Aslına bakarsanız önce yeni yıla girmeyip, bir arkadaşına bakıp çıkmayı düşündüm. Sonra baktım ki herkes giriyor hadi ben de gireyim dedim fakat yeni yıla neresinden gireceğimi bir türlü bilemedim. Tüm bu düşünceler beynimde yankılanırken zaman ilerlemiş kadehler el ele vermişti.

Kimse birbirini dinlemiyordu artık, gereksiz bir gürültü ve kimsesiz bir kalabalık sarmıştı İstanbul'u. Aradığım hiçbir şeyi masada bulamıyordum. Ve olan oldu, saatler 23:59'u gösterdiğinde kafam güzel, dünya güzel, rakıyı şaraba katmış içiyordum. Sarılmıştım sevdiğime 10'dan geriye doğru sayıyordum. 10 (sağlık), 9 (mutluluk), 8 (huzur), 7 (başarı), 6 (barış), 5 (sevgi), 4 (saygı), 3 (tahammül), 2 (uyku), 1 (patates kızartması-köfte)...

Peki, siz nerede girdiniz? Aileniz ile göz göze tek göz odada mı?! Sevginizle el ele bir parkta, balık tutarken mi girdiniz, ya da doğum yaparken. Belki de uykuda girdiniz yeni yıla. Maç yaparken, tıraş olurken, makyaj yaparken, dedikodu yaparken, kim bilir belki de gözyaşları içinde bir ayrılığa sarılırken girdiniz.

Hangi yıla nerede girdiğimizin hiçbir önemi yok. Nerede olduğumuz değil kiminle olduğumuz önemlidir hayatta. Ve hala hayattayken sevenlerimizin kıymetini bilelim. Bir yıldan çıkıp bir yıla girmek marifet değil, mühim olan girdiğin kalpten çıkmamak. Huzuru doldurup bir kadehe; el-ele, gönül-gönüle yudumlamak. Yeni yıla nasıl girerseniz öyle geçer derler; umarım herhangi bir şeyi severek girmişsinizdir... 2015 yılının sizlere başarı, mutluluk, huzur vb değil, sadece sağlıklı düşünceler getirmesini dilerim. ■

İSRAİLİN SINEMASI-1

İsrail’de sinema, devletin resmen kuruluşundan itibaren önem kazanmış olsa da, o zamanlar İngiliz Manda’sı altında olan bu topraklarda Yahudiler, sinemanın ilk yıllarından itibaren film çekmişlerdir

Tevrat’ta İsrail Diyarı (İbrance: *Eretz Yisra’el*) olarak adı geçen topraklarda, dönemlere göre nüfus farklılıklar gösterse de, Yahudiler binlerce yıl kesintisiz olarak yaşamışlardır. Bugünkü İsrail topraklarında, M.Ö. 1200’lerden beri Yahudi Kırallıklarının mevcut olduğu, Hz.Davut ve Hz. Süleyman’ın, din kitaplarında adı geçen efsanevi kişiler değil, bu krallıkları yönetmiş gerçek hükümdarlar oldukları, M.Ö. 1. yüzyıldan itibaren tamamen Roma’nın hâkimiyetine geçtiği, Romalıların *Judea / Yehuda Ülkesi* olarak adlandırdıkları bu topraklarda Simon Bar Kohba’nın M.S. 132’de Roma boyunduruğuna isyan edip Yahudi Devletini kurduğunu, üç yıl sonra Bar Kohba isyanını çok kanlı bir şekilde bastıran İmparator Hadrien tarafından *Yehuda*’nın Yahudilerden arındırılmaya başladığı, tarihçiler ve arkeologlar tarafından ispatlanmış gerçeklerdir.

İsrail’de sinema devletin resmen kuruluşundan itibaren önem kazanmış olsa da, Yahudiler o zamanlar İngiliz Manda’sı altında olan bu topraklarda sinemanın ilk yıllarından itibaren film çekmişlerdir. Bu ilk filmlerin çoğu Siyonist içeriklidir.

‘Siyonizm’, Yahudi milletinin, tarihteki Yahudi devletinin sınırları içinde, kendi kaderini tayin etme hakkını bir devlet kurarak gerçekleştirme ideolojisidir.

Tarihte topraklarından defalarca sürülmüş olan Yahudi halkının, toprağına dönme ve bağımsız olma gayretlerini, Tevrat’ta *“vadedilmiş topraklar”* dan söz edildiği için dinî inançlara bağlayan genel kanunun aksine, ‘Siyonizm’ 19. yüzyılda, çoğu Marx/Engels çizgisindeki komünizme yakın *laik* Yahudilerin öncülüğünde ivme kazanmıştır.

1894’de Fransız ordusunun üst ka-

deme komutanları, *Alfred Dreyfus* adlı Yahudi asıllı bir yüzbaşıyı Alman casusluğuyla suçlarlar, Paris sokakları ve bütün Fransa Yahudilere karşı kıskırtılır, ülkenin insanları bu davanın etrafında birbiriyle karşı karşıya getirilir. Tarihe *‘Dreyfus Olayı’* olarak geçen ve yüzbaşının mahkûm edilmesiyle sonuçlanan dava, *Emile Zola*’nın başlattığı, sanat ve siyaset dünyasından pek çok insanın katıldığı direniş sayesinde yeniden görülür, inişli çıkışlı uzun bir sürecin sonunda *Dreyfus*’un masum olduğu ispatlanır ve 1906’da *Dreyfus*, tamamen aklanarak, rütbesi de yükseltilecek orduya yeniden alınır.

‘Dreyfus Olayı’, aydınlanmanın getirmiş olduğu laik düşünceye büyük bir darbe vurmuş, batı dünyasının antisemit ve muhafazakârlarına Yahudiliğe dindar bağnazlığın ötesinde ırkçı bir saldırı fırsatı yaratmıştır. Avrupa’da, Yahudilerin, gelenek ve göreneklerinden vazgeçmeden Hıristiyan laiklikle kaynaşmalarının mümkün olduğunu düşünen Avusturyalı Yahudi asıllı bir gazeteci yazar, *Theodor Herzl*, Fransa’daki bu patlamadan çok ciddi endişe duymuş ve bir Yahudi devletinin, Yahudilerin kendi başlarına yaşayacakları bir ülke kurma fikrinin kaçınılmaz olduğunu söylemiştir. *Der Judenstaat / Yahudi Devleti* adlı eserinde ortaya koyduğu fikirler kimi Batı Avrupa Yahudilerince *‘bölücülük’* olarak karşılanmış, ancak Polonya, Avusturya-Macaristan ve tümüyle Rusya Yahudiliğinden büyük destek görmüştür. İlk kongresinin Basel’de toplanmasıyla bir siyasi ideolojiye evrilen Siyonizm, Soykırım’ın ardından Yahudi siyasi hareketleri arasında hâkim güç haline gelerek modern Yahudi milliyetçiliğinin temellerini oluşturmuştur.

İsrail’in kurulmasından bu yana, Siyonist hareket de şekil değiştirecek

Sallah Shabati

varlığını modern İsrail devletinin desteklenmesi amacı ile sürdürmektedir.

Siyonizm'le gelişmeye başlayan ulus kavramı 'ulusal dil' gereksinimini yanında getirmiş, 3. yüzyıldan beri konuşulan bir dil olmaktan çıkan İbranice, modern bir dil olarak tekrar ayağa kaldırılmaya başlanmıştır. İbranice, 1921 yılında İngiliz Mandası yönetimindeki Filistin'de ve 1948'de İsrail Devleti'nde, Arapça ile birlikte resmî dil olarak kabul edilmiştir.

Ephraim Kishon

Ephraim Kishon (1924-2005) İsrail'in ilk önemli yazar-yönetmenlerindedir. *Ferenc Hoffman* adıyla Budapeşte'de doğmuş olan bu gencin edebiyat yeteneği lise yıllarında keşfedilmiş, ancak II. Dünya Savaşı sırasında Macaristan'da geçerli olan Irk Ayrımı Kanunları üniversite eğitimini yarıda kesmesine sebep olmuştur. Naziler tarafından birçok toplama kampında tutuklu bu-

lunan, Sobibor Ölüm Kampı'na nakledilirken kaçmayı başaran ve savaşın sonuna kadar bir Slovak işçi kimliğiyle saklanan *Ferenc*, savaş sonrası dönüğü Budapeşte'de, ailesinin büyük bölümünün gaz odalarında katledildiğini ancak annesi babası ve kız kardeşinin sağ kaldığını öğrenir. Eğitimini tamamladıktan sonra bu kez 1949'da komünist rejimden kaçmak için İsrail'e göç eder ve mültecileri yönlendiren memurun önerisiyle *Ephraim Kishon* adını alır. Önce Hayfa yakınlarındaki Sha'ar Ha'Aliyah tranzit kampında, sonra da Kfar Hahoshan kibutzunda

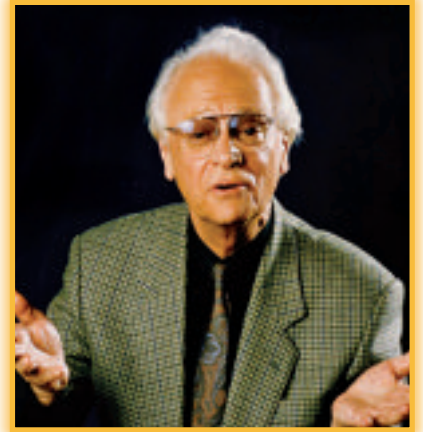
İsrail Sinemasını Destekleme Yasası

İsrail Devleti'nin kurulmasıyla ilk film stüdyoları açılmaya başlamış, 1954'de de İsrail Parlamentosu Knesset'de İsrail Filmlerini Desteklemek için bir kanun kabul edilmiştir.

İsrail Sineması, özellikle ilk dönemlerinde çok farklı akımlar ve türlerden oluşan heterojen bir sinemadır. İsrail Devleti'nin kurulmasıyla dünyanın her bir tarafından 'vaadedilmiş topraklar'a göç eden Yahudiler, ilk yıllarda homojen bir toplum oluşturmanın tam tersine, son derece karmaşık, çok dilli, çok uluslu, çok kültürlü yapı geliştirmişlerdir. Bu oluşumda Yahudilerin yaşadıkları ülkenin kanunlarına uyma zorunluğu büyük rol oynamış, göçmenler yeni ülkelerine farklı ülkelerde binlerce yıl boyunca edinmiş oldukları farklı gelenek ve görenekleri getirmişlerdir. Kökenlerine göre Aşkenaz (Orta Avrupa Kökenli Yahudi), Sefarad (İspanyol Kökenli Yahudi), ve Mizrahim (Arap Ülkelerinden ya da Kuzey Afrika'dan gelen, ibadet şekilleri Sefarad'larınkine çok benzeyen Yahudiler) olarak üç ana guruba ayrılırsalar da, her grup geldiği ülkeye göre kendi içinde de büyük farklılıklar göstermektedir.

1960'larda ve 1970'lerde, değişik kökenli göçmenlerin şive taklitlerinin bol bol yer aldığı, Aşkenaz, Sefarad ve Mizrahi'lerin arasındaki gerilimlerden, fakirlerle zenginlerin çatışmalarından beslenen ilk 'borekas filmleri' çekilmeye başlar. Bir söylentiye göre, Amerikan Western'lerinin İtalya'da doğan entelektüel ve stilize alt türü, ülkenin en ünlü yemeğine gönderme yapılarak nasıl 'spagetti western' olarak adlandırılmışsa, bu türde birçok film çeken Boaz Davidson, melodram komedi ve kaba güldürü karışımı bu filmleri de benzer bir kelime oyunu yaparak bildiğimiz 'borekitaş'lardan esinlenerek isimlendirmiştir.

Bu eğlenceliklere karşı olarak yine 1960'larda ve 1970'lerde Fransız Yeni Dalga'sının tarzında sanatsal ve estetik değerleri öne çıkarmaya çalışan 'Yeni Duyarlılık Filmleri' akımı gelişmiştir.

yaşayan, o zamana kadar Yidiş ya da İbranice bilmeyen *Kishon*, kendi evine taşınana kadar kısa zamanda İbranice'yi öğrenir. Yeni öğrendiği dilde edindiği sözel hâkimiyet ve karakter yaratmadaki sezgisel yeteneği, onun birkaç yıl içinde İsrail'in en ünlü mizah ve hiciv yazarları arasına girmesini sağlayacaktır.

Türkiye'de de ünlü bir oyun yazarı olarak tanınan *Kishon* 1960'larda sinemaya da el atmış, tümü komedi olan beş filmin, senaryosunu yazmış, yapımcılıklarını ve yönetmenliklerini de üstlenmiştir.

Ha-Shoter Azoulay /
Polis Memuru Azulay

Ervinka

Ani Ohev Otach Rosa /
Seni Seviyorum Roza

Ha-Bayit Berechov Chelouche /
Chelouche Sokağındaki Ev

'Borekas filmleri'nin de birincisi olan ilk filmi 'Sallah Shabati' (1964), yerleşecekleri daire hazır olana kadar civardaki bir barakaya yerleştirilen ve aylarca orada unutulmuş göçmen ailesinin yaşadıkları üzerinden İsrail'in mülteci ve yerleşim politikalarını hicveder. Bu toplumsal taşlama hem İsrail Sineması'na, hem yazar-yönetmenine hem de başoyuncusu Chaim Topol'a uluslararası ün getirecektir. Yine Topol'un başrolde olduğu 'Ervinka' (1967) bir kadın polise âşık olan üçkağıtçının eğlenceli maceralarının hikâyesidir.

'Te'alat Blaumilch / Blaumilch Kanalı' (1969), belediyenin, akıl hastanesinden kaçıp matkapla Tel Aviv sokaklarını delen bir deliye tepkisi üzerinden bürokrasinin çılgınlıklarını eleştirir.

'Ha-Shoter Azoulay / Polis Memuru Azulay' (1971), temiz kalpli ve beceriksiz bir polisin öyküsüdür. Kishon'un aynı adı taşıyan kendi kitabından uyarladığı 'Ha Shu'al B'Lool Hatarnegolot / Tavuk Kümesindeki Tilki' (1978) İsrail eski kuşak politikacılarına dalga geçen bir filmidir.

Menahem Golan

Polonya asıllı bir ana-babanın çocuğu olarak Menahem Globus adıyla İngiliz Mandası altındaki Filistin'de doğan Menahem Golan (1929-2014), İsrail Kurtuluş Savaşı'nda pilot olarak görev yaparken idealist nedenlerle soyadını Golan olarak değiştirmiştir. İngiltere'de Old Vic School ve London Academy of Music and Dramatic Art'da, ABD'de New York Üniversitesi'nde sinema eğitimi alan Golan, kırkın üzerinde film yönetmiştir. Golan, ticari başarılarının dışında sinema tarihinde önemli bir iz bırakmayacak olan bu filmlerden çok, bir süre Avrupa ve Amerika film pazarının yapım, dağıtım ve gösterimini tekeline almasıyla İsrail ve dünya sinemasının tarihine geçecektir. İsrail'e döndüğünde kuzeni Yoram Globus ile ulusal pazara

yönelik Noah Films şirketini kuran Golan ilk uluslararası ününü Ephraim Kishon'un 'Sallah Sabati' (1964) filmiyle edinmiş, ikili, 1979'da satın aldıkları yarı batık prodüksiyon şirketi The Cannon Group'u geliştirerek, uluslararası bağımsız bir sinema imparatorluğu kurmuştur. İşlerin zamanla

bozulmasının ve yapım şirketlerinin dağılmasından sonra İsrail'e dönen Menahem Golan, ömrünün sonuna kadar orta halli bir sinema yapmaya devam etmiştir.

Moshe Mizrahi

1931'de İskenderiye'de doğmuş olan Moshe Mizrahi, İsrail ve Fransa'da yaşamış, her iki ülkede de film çekmiştir.

15 filmlik kariyerinin ilk önemli çalışması olan 'Ani Ohev Otach Rosa / Seni Seviyorum Roza' (1972) Yahudilikte bekâr bir erkeğin ölen ağabeyinin dul eşiyle evlendirilmesi geleneğinden yola çıkarak, anlatılmış çok farklı ve duyarlı bir aşk öyküsüdür. 1880'lerin Filistin'inde geçen hikâyenin damat adayı 11 yaşında olduğundan evlilik henüz mümkün değildir ama yengesi-ne tutkuyla bağlı olan çocuk, ailesinin

Moments de la Vie d'une Femme /
Bir Kadının Yaşamından Anlar

La Vie Devant Soi /
Madame Rosa

karşı koymasına, komşularının ve arkadaşlarının sataşmalarına rağmen onunla yaşama fırsatının üzerine atılacaktır. Ana-oğul, abla-kardeş sevgisi olarak gelişen yakınlıkları çocuk büyüdükçe gerçek bir aşka ve ilişkiye dönüşecektir...

'Ha-Bayit Berechov Chelouche / Chelouche Sokağındaki Ev' (1973) Mısır'dan İngiliz yönetimindeki Filistin'e göç eden kocasız bir kadınla çocuklarının zorlu yaşam mücadelesinin ve yeni yetme oğulun büyüme sorunlarının üzerinden, siyasal dengesini henüz bulamamış bir ülkenin karmakarışık sosyo-politik durumuna eğilmektedir. Yakın Doğu'nun erkek egemen geleneklerini hicveden 'Abu el Banat' (1974), Tel Aviv'de kocaman bir evi, eşi ve sekiz kızı olan varlıklı bir adamın bir erkek çocuk sahibi olabilmek için her türlü saçma yöntem başvurusunun ve sonunda dokuzuncu kızın babası olmasının hikâyesidir.

Fransa'da çektiği En İyi Yabancı Film Oscar'ını kazanan 'La Vie Devant Soi / Madame Rosa' (1977), 'estetik' nedenlerle mesleğini bırakarak diğer meslektaşlarının çocuklarına bakıcılık yapan eski bir fahişenin son yıllarını anlatmaktadır. İyice yaşlandığında yanında sadece on yıldır ilgilenildiği

Te'alaif Blaumilch / Blaumilch Kanalı

Arap kökenli bir oğlan çocuğu, kendisi Yahudi olduğu halde Müslüman olarak yetiştirdiği Momo kalacaktır. Mizrahi, 'Nashim / Kadınlar' da (1996) 19.yüzyıl Kudüs'ünde bir din adamıyla mutlu bir evliliği olan, ancak çocuk sahibi olmayan bir kadının dramına odaklanır. 15 yıl sonra eşinin ikinci bir eş alması gerektiğine karar veren kadın, kocasının ilgisinin aynen kendisi gibi hamile kalamayan genç ve güzel yeni karısına kaymakta olduğunu fark ettiğinde çıldırmanın eşiğine gelecektir.

2009'dan beri Tel Aviv'de yaşayan Mizrahi, üniversitede film yapım atölyeleri yönetmektedir. İsrail'in ilk kadın kurmaca film yönetmeni olan eşi Michal Bat-Adam, kocasının birçok filminde başrolü oynamış, çoğunun senaryosunu da yazdığı 11 film yönetmiştir.

geldiğinde Harod Vadisindeki Merhavya kibutzunda yaşayan kızkardeşi Netta'nın yanına gönderilmiştir. 17 yaşında annesiyle ilgilenmek için evine dönen Michal, kibutz yıllarında

Michal Bat-Adam

Michal Bat-Adam, 1939'da Varşova'dan göç etmiş olan Yemima ve Adam Rubin'in ikinci kızları olarak Michal Breslavay adıyla 1945'de Afula'da doğmuştur. Çocukluğunun geçtiği Hayfa'da annesi Yemima, ciddi bir akıl hastalığı geçirerek ailesiyle ilgilenmekte giderek daha fazla zorlanmış, Mihai altı buçuk yaşına

ablasıyla birlikte Bat-Adam (Adem'in Kızı) soyadını almıştır.

Tel Aviv Müzik Akademisi'nde öğrenim yapan, oyunculukla ilgilenmeye başladığında da Beit Zvi School of Performing Arts'da tiyatro tahsil eden Bat-Adam, sahnede çok sayıda başrol oynadıktan sonra Moshé Mizrahi'nin 'Ani Ohev Otach Rosa / Seni Seviyorum Roza' filmiyle sinemaya geçmiştir. Bu ilk başrolüyle sinemada oyunculuk

Ben Loke'ah Bat / Oğlan Kızla Karşılaşır

Metzitzim / Röntgenciler

Maya

kariyerine başlayan *Michal*, bir süre sonra *Mizrahi* ile evlenmiş, kocasının *'Ha-Bayit Berechov Chelouche / Chelouche Sokağındaki Ev'* (1973), *'Abu el Banat / Kızlar, Kızlar'* (1974), *'La Vie Devant Soi / Madame Rosa'* (1977) ve *'Nashim / Kadınlar'* (1996) filmlerinde oyunculuk yapmaya devam etmiştir. 1970'lerin sonuna doğru Paris'te yaşamakta olan *Bat-Adam*, bir Fransa – İsrail ortak yapımı olan ilk filmini yazmış, yönetmiş ve başrollerinden birini oynamıştır.

'Moments de la Vie d'une Femme / Bir Kadının Yaşamından Anılar' (1979) biri Fransız, diğeri İsraili iki kadının yoğun ve fırtınalı ilişkisini anlatır. Beş yıl önce Kudüs'e giden bir trende tanışıp arkadaş olan Anne ve Yola'nın onlara Yola'nın erkek arkadaşı Avi'nin de katılmasıyla patlamaya hazır bir *ménage à trois*'ya (üçlü ilişki) dönüşen birliktelikleri, Anne'ın günümüzde, Avi ile evlenmiş olan Yola'yı Tel Aviv'de ziyarete gelmesiyle yeniden başlayabilecek midir?.. *Bat-Adam*, *'Moments*'in peşinden, otobiyografik öğelerin öne çıktığı iki film yazıp yönetecektir. *'Al Hevel Dak / İnce Çizgi'* (1980), akıl hastalığıyla savaşan, çevresinin duyarsızlığı ve gaddarlığı yüzünden gittikçe gerçekle ilişkisi kopmakta olan bir anneyle 11 yaşındaki kızının ilişkilerini anlatmaktadır.

Ma'ayan Tzvi kibutzunda çektiği *'Ben Loke'ah Bat / Oğlan Kızla Karşılaşır'* (1982), bir kız çocuğunun, ailesi tarafından bırakıldığı ve çocukların cinsiyetlerine göre değil, yaşlarına göre guruplandırıldıkları bir kibutz'da yaşadıklarının öyküsüdür. Kız, çok sayıda çocukla ilişki kuracak, dostluklar ve düşmanlıklar edinecek, yatak odasını ve duşlarını erkek çocuklarla paylaşmayı öğrenecektir. 1980'lerin ikinci yarısında edebiyat uyarlamaları çeken ve televizyonda çalışan *Bat-Adam*, son çalışmaları olan *'Autobiographia Dimonit / Kurmaca Biyografi'* (1993) ve *'Maya'*da (2010) yine kişisel deneyimlerinden yola çıkan otobiyografik tarzına geri dönecektir. Yönetmenlik kariyerinde 11 filmi olan, yönetmenliğe ve oyunculuğa halen devam etmekte olan *Bat-Adam* ayrıca *Tel Aviv University* ve *Camera Obscura*'da ders vermekte ve şiir okumaları yapmaktadır.

Uri Zohar

1935'de Tel Aviv'de doğan *Uri Zohar* askerliğini bitirdikten sonra stand-up komediye yönelmiş, 1956'da ülkenin ünlü stand-up'çularından biri olarak isim yapmıştır. Marihuana kullandığı için üç ay kamu hizmeti cezasına çarptırılmış olan *Zohar*, 1960'da Ku-

düs İbrani Üniversitesi'nde felsefe okumuş, o yıllarda yönetmenliğe ve oyunculuğa başlamıştır. *'Hor B'Levana / Ay'da bir Delik'* (1964) Negev çölünde karşılıklı dükkân açıp birbirlerine mal satan iki göçmenin hikâyesidir. Kurmaca ile gerçeğin arasındaki ince çizgi gelişen bu absürd ötesi öykü, iki rakibin hayal ürünü bir dünya yaratmasına ve bu düşsel dünyanın kendi gerçekliğini oluşturmasına yol açacaktır. *'Shlosa Yamim Veyeled / Üç Gün ve Bir Çocuk'* (1967) eski kız arkadaşının çocuğuna üç gün boyunca bakan Eli'nin bu üç gününü anlatır. *'Kol Mamzer Melech / Her Piç Bir Kral'* (1968) ülke insanlarını gözlemleme, onları hissetme amacıyla İsrail'e gelen Amerikalı gazeteci ile kız arkadaşının 6 Gün Savaşı'nın patlamasıyla olayların parçası durumuna gelmesinin öyküsüdür.

Yaşlanmakta olan ancak yaşlanmak istemeyen iki arkadaşın, plajda röntgencilerle mücadele eden bir cankurtaranla gitarist arkadaşının öyküsü *'Metzitzim / Röntgenciler'*den (1973) sonra *Zohar* 1970'lerin sonlarına doğru kendini dine vermiş, Haredi bir Ortodoks olarak hahamlığa başlamıştır.

Diğer eski kuşak yönetmenlere geçmeden önce yukarıda adı geçen, ileride de konu olacak, münhasıran İsrail'e has bir oluşumdan, 'kibutz'lardan bahsetmek gerekiyor. İbranice anlamı 'topluluk' veya 'birlikte' olan kibutz, İsrail devletinin kuruluşunda önemli rol oynayan, toplu üretim ve yerleşim bölgelerine verilen isimdir. Sosyalizm ve Siyonizmi pratik şekilde bir araya getiren Kibutz, tarihte gelmiş geçmiş en büyük ortaklaşa toplum hareketlerinden biridir. Kişilerin kendi iradesine bağlı olarak katıldıkları ve istediklerinde topluluğu terk edebildikleri kibutzları bir arada tutmuş olan, Siyonist idealin getirdiği yüksek dayanışmadır. Bu dayanışma bütün üyelerin herhangi bir iktisadi teşvik olmaksızın görev yapması, üyeler arasındaki maddi eşitliğin korunması, ev, elbise, yiyecek gibi ihtiyaçlarda, ihtiyarlık ve hastalık anında gereken bakımın eşitlik esasına göre sağlanması, çocukların ortaklaşa yetiştirilmesi ve eğitilmesi sonuçlarını getirmiştir. Kapitalist makro yapısı ve komünist mikro yapısı olan bu kuruluşlarda, herkes yeteneğine göre üretime katılmakta, tüketimse herkesin ihtiyacına göre ayarlanmaktadır. Kibutzların refah seviyesine bağlı olarak üyelerin özel ihtiyaçlarına yönelik imkânlar da oluşturulabilmektedir. Gelişim şartları oldukça özel olan İsrail toplumunda, kibutzlar bütün değerlerin toplu mülkiyet altında bulunduğu, çalışmanın toplu olarak örgütlendiği ve çocuklardan başlayarak hayatın büyük bir kısmının toplu olarak düzenlendiği ziraî birer köy olarak kurulmuşlardır. Günümüzdeyse İsrail nüfusunun yüzde 3'nün yaşadığı ve üretime katıldığı kibutzlarda, fabrikalar ve sınıî üretim tarım kadar önem kazanmıştır.

Avraham Heffner

1935'de Hayfa'da doğan Avraham Heffner, askerliğini yaptıktan sonra Sorbonne'da Fransız Edebiyatı öğrenimi yapmış, ülkesine döndükten sonra sinema oyunculuğuna başlamıştır. Simone de Beauvoir'dan uyarlanmış olduğu ilk yönetmenlik çalışması 'Le'at Yoter / Yavaşla' (1967), 1969'da Venedik'te kısa film dalında Gümüş Aslan almıştır. İlk çalışmalarından itibaren, bütün filmlerini yazan ve yöneten Heffner, 'Yeni Duyarlılık' akımı içinde yer almış, toplumsal içerikli kişisel bir sinema yapmıştır. İlk uzun metrajı 'Le'an Ne'elam Da-

Ahavata Ha'ahronah
Shel Laura Adler / Laura
Adler'in Son Aşk İlişkisi

Doda Clara / Clara Teyze'de

niel Wax? / Nerede bu Daniel Wax?' (1974) İsraili film eleştirmenleri ve sinema tarihçilerince tüm zamanların en iyi İsrail filmi kabul edilmektedir. Yurt dışında ünlü olduktan sonra güzel İngiliz eşiyile İsrail'e dönen başarılı bir şarkıcının, takıntı hâline getirdiği üniversite yıllarının kahramanı Daniel Wax'ı arayıp bulma çabasının öyküsü, 1970'li yılların İsrail'inde geçen, ülkenin ve insanların rahatsız edici portresini çizen bir yol filmidir. Heffner, kısmen otobiyografik 'Doda

Clara / Clara Teyze'de (1977) 1970'lerin Tel Aviv'inde yaşayan ve tüm ailesini kendi koyduğu kurallara göre yöneten Polonya göçmeni Clara'nın hikâyesini anlatır.

Yiddiş Tiyatrosunun artık orta yaşını geçmiş bir zamanların ünlü 'prima donna'sının son yıllarına odaklanan, 'Ahavata Ha'ahronah Shel Laura Adler / Laura Adler'in Son Aşk İlişkisi' (1990), İsrail'e Orta Avrupa Yahudileri tarafından getirilen ve artık yok olmaya yüz tutan bu tiyatroya bir methiyedir.

Heffner, 1998'de televizyon için 4 saatlik 'Eretz Ktana, Ish Gadol / Küçük Ülke, Büyük Adam' adlı mini diziyi çeker. 1990'ların devamlı değişmekte olan İsrail'ine alaycı ve müstehzi bir gözle bakan Heffner, bu dizide Siyonist mitosların yok oluşunun da altını çizer.

Yıllarca Tel Aviv Üniversitesi'nde senaryo yazarlığı ve film yapımcılığı dersleri veren Avraham Heffner yaşama 2014'de Tel Aviv'de veda etmiştir.

Her zaman yazmış olduğum gibi, küçük ülkelerden büyük sinemalar çıkıyor. Gelecek yazımızda tekrar İsrail Sinemasında buluşmak üzere. ■

2015'in ilklerinden seçkiler

İTALYAN DİVALARINDAN ORNELLA VANONI

İtalyan pop müziğinin First Lady'si Ornella Vanoni, sanat kariyerine 1960 yılında Bertolt Brecht'in tiyatro oyunlarında aktris olarak başladı. Ertesi yıl kendi adını taşıyan ilk albümüyle profesyonel müzik piyasasına giriş yaptı. Folk ve popüler şarkılara yeniden şekil verdiği çalışmalarında çoğunlukla organize suçla ilişkilendirilmiş parçalara yer verdiği için 'Yer Altı Şarkıcısı' lakabını aldı.

Bugün İtalya'nın en itibarlı pop şarkıcılarından biri olan Vanoni'ye en büyük başarıları getiren ise sonraki yıllarda çıkarmış olduğu 'Una Ragione Di Più', 'Un'ora Sola Ti Vorrei' ve 'L'appuntamento' adlı hitleri oldu.

27 Ocak Salı / İş Sanat

BASEL ODA ORKESTRASI & GIOVANNI ANTONINI & KATHIA BUNIATISHVILI

İsviçre'nin köklü senfonik topluluklarından Basel Oda Orkestrası bol ödüllü Gürcü piyanist Khatia Buniatishvili ile aynı sahnede buluşuyor. İtalyan dönem müziği hareketinin öncülerinden Giovanni Antonini'nin şefliğinde sahneye çıkan topluluk, ışıltılı enerjisi, sonsuz müzik yapma sevgisi ve yılda doksanı bulan konser sayısıyla bugün

Avrupa'nın en seçkin ve başarılı oda topluluklarından biri konumunda bulunuyor. Orkestranın İtalyan şef yönetiminde kaydettiği 1-6 Beethoven senfonilerin 3 ve 4.sü 2008'de 'Yılın Topluluğu' dalında 'ECHO Klassik' ödülüne layık görüldü. Eleştirmenler tarafından yorumunun zarif bir yalnızlık ruhuna, hatta melankoliye sahip olduğu vurgulanan Khatia Buniatishvili'nin sıcak ve bazen kederli icrası onun Gürcü halk müziğine olan yakınlığını da yansıtıyor.

16 Ocak
Cuma
İş Sanat

AKAMUS & JEAN GUIHEM QUEYRAS

10 Şubat
Salı
İş Sanat

Almanya'nın dünyaca ünlü dönem müziği topluluğu Akademie für Alte Musik beş yıllık bir aranın ardından ikinci kez Türk seyircisi ile buluşuyor. Her sene verdiği yaklaşık 100 kadar konseri, en prestijli ödülleri toplayan kayıtları ve bir milyonu aşan albüm satışlarıyla eşi görülmemiş bir uluslararası başarıya imza atan topluluk, Georg Kallweit'in konzertmeisterliğinde sahne alıyor. Topluluğun 2011 yılında Vivaldi çello konçertolarını birlikte kaydettiği Fransız çellist Jean-Guihen Queyras her esere farklı bir karakter veren vizyonuyla günümüzün en rağbet gören müzisyenleri arasında yer alıyor. Program Vivaldi ve Caldara'ya ait bas ve yaylı çalgılar parçalarından oluşuyor.

***OPERANIN YAŞAYAN
EN BÜYÜK EFSANESİ***
***PLÁCIDO
DOMINGO***

Elli yılı aşkın kariyerinde gerçekleştirdiği 3600'den fazla performansla yüzyılın en büyük tenorlarından biri olarak klasik müzik tarihine geçen Plácido Domingo, İstanbul'da konser vermeye hazırlanıyor. Dünyanın en önemli sahnelerinde yarım yüzyılı aşkın kariyeri boyunca, 3.600'ü aşkın performans gerçekleştiren, 500'ün üstünde konser yöneten, çoğu tam opera kayıtlarından oluşan 100'ü aşkın albüm çalışmasına imza atan, 9 Grammy ödülü sahibi İspanyol tenor Plácido Domingo, Türk hayranları ile buluşuyor. Domingo, ilerleyen yaşına rağmen aktif sanat hayatıyla "operanın kralı" unvanını koruyor. Tenorluğun yanı sıra orkestra şefliği yapan Domingo, Los Angeles Operaevi'nin genel direktörlüğü görevini yürütüyor.

19 Ocak Pazartesi
Ülker Sports Arena

SHANTEL BABYLON'DA

Stefan Hantel'in Bucovina yolculuğuyla beraber başladığı Balkan ve çingene müziğini yeniden canlandıran projesi Shantel, DJ setiyle birlikte İstanbul'da sahne alıyor... Her albümüyle en çok satan yabancı albüm listelerinin tepelerinde gezinen Shantel, Goran Bregoviç, Boban Markoviç, The Rootsman, Fanfare Ciocarlia gibi isimleri setlerinde bir araya getiriyor. 'Bucovina', 'Disko Boy', 'Disko Partizani' gibi dillerden düşmeyen şarkılarıyla gönüllerde taht kuran Shantel, her defasında aynı enerjiyi yakalayabileceğiniz bir performans sergileme yeteneğine sahip.

17 Ocak Cumartesi
Babylon

***HAKAN ALTUN
ve
HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ
HİTABAND***

20 Ocak Salı
Jolly Joker
İstanbul

**Klarnetin
üstadı Hüsnü
Şenlendirici
ve aşk
şarkılarının usta
yorumcusu
Hakan Altun
sevilen projeleri
hitAband ile
hayranlarının
karşısında
sahne
alacaklar.**

LA BOHÈME
by Giacomo Puccini
(Royal Opera House
Prodüksiyonu)

Büyük kalabalık sahneleri, dekorları ve epik hikayeleriyle bilinen Grand Opera'nın en sevilen eseri La Bohème; sahne sanatlarının en saygın kuruluşlarından Royal Opera'nın global prodüksiyonu ile İstanbul'da. Hayat dolu Latin Mahallesi'nde yaşayan fakir sanatçıların kıt kanaat bir yaşam sürdüğü 1830'ların Paris'ini yeniden canlandıran eser, Londra Royal Opera House'dan, Zorlu sahnesine taşınıyor. Puccini'nin notaları, tıpkı Rodolfo ve Mimì'nin aşkında olduğu gibi hem duygusal yoğunluğu hem de Paris toplumundan bir kesitin bütün gürültü ve canlılığı ile resmedildiği bir renk cümbüşünü içeriyor. Paris'in bohem ruhunu gündelik yaşamdan bir aşk hikâyesi ve eşsiz bir müzik ile anlatan bu romantik eser sizi de büyüleyecek. Tıpkı yüzyılı aşkın bir süredir dünyanın dört bir yanındaki dinleyicilerine yaptığı gibi... Şef: Cem Mansur, Yönetmen: Richard Gerard Jones

**18 Ocak Pazar -20 Ocak Salı -
22 Ocak Perşembe - 24 Ocak
Cumartesi / Zorlu Center Ana
Tiyatro / Opera**

SSM'de
Sinema
Günleri

10 Film ile Yeşilçam'ın 100. Yılı

Sakıp Sabancı Müzesi, "Yeşilçam'ın 100. Yılı"nda Türk Sineması'nın unutulmazlarını ziyaretçilerle buluşturuyor. 19 Kasım'dan beri devam eden etkinlik kapsamında, Atilla Dorsay'ın '100 Yılın 100 Türk Filmi' adlı kitabından seçtiği on film gösterilecek. Etkinliğin açılışı 19 Kasım günü, SSM Galer Konferans Salonu'nda, 'Muhsin Bey' filminin gösterimiyle yapıldı. 28 Ocak 2015 tarihine kadar devam edecek film gösterimlerine sinema tutkunları ücretsiz katılabilecek. Önümüzdeki günlerde gösterimi olan filmler şöyle:

Son Kuşlar . 1965 . Erdoğan Tokatlı
14 Ocak Çarşamba Saat 17:00

Ah Güzel İstanbul . 1966 . Atif Yılmaz
21 Ocak Çarşamba Saat 17:00

Vesikalı Yarım . 1968 . Ömer Lütfi Akad
28 Ocak Çarşamba Saat 17:00

SON KUŞLAR

Merhum Erdoğan Tokatlı'nın ilk filmi, aynı zamanda başyapıtı. Dönem İstanbul'unda geçen umarsız aşk öyküsü, Ayşe Şasa'nın senaryosuyla hayat buluyor. Kişilere belli bir sınıfsallık çerçevesinde yaklaşan film, aşkın -hele o ilk gençlik aşklarının- para ve maddiyat karşısında nasıl eriyip gidebildiğini gösteriyor. Dönemin etkili Fransız akımı Yeni Dalga'dan izler taşıyan tümüyle genç işi bir sinemanın örneği olarak, hâlâ dimdik ayakta duruyor. Selma Güneri, Ediz Hun, Tijen Par, Ayfer Feray, Kenan Pars, Senih Orkan, Tuncel Kurtiz ve diğerleri, örnek bir takım oyunculuğu sergiliyor.

VESİKALI YARIM

Hiç eskimeyen, ilk ulusal aşk filmimiz... Bir kuşak sonrasının, yine bir Türkan Şoray filmi olan 'Selvi Boylum Al Yazmalım'la birlikte. Safa Önal'ın Sait Faik'in hikâyesinden uyarladığı film, Türk toplum hayatının bir dönemdeki önemli mekânı pavyon ve pavyon kadını kavramlarını, tüm çağrıştırdıklarıyla birlikte somutlaştırarak umutsuz bir aşk hikâyesi anlatıyor. Türkan Şoray'ın İzzet Günay'la oluşturduğu çiftin büyüsü, sanki hâlâ sürüyor. Bu 'Beyoğlu Öyküsü'nde, Ayfer Feray da unutulmaz bir karakter çiziyor...

AH GÜZEL İSTANBUL!

Atif Yılmaz'ın, Safa Önal'ın senaryosundan uyarladığı film, ikisinin tüm çalışmaları içinde hayli farklı ve özgün bir yer tutuyor. Saray efradından birinin torunu sokak fotoğrafçısı Haşmet'le, artist olmak için İzmir'den gelmiş Ayşe kızın öyküsü, İstanbul fonunda nostaljik ve uçarı bir komediye dönüşüyor. Tüm

bunlar, filmin alaycı sınıfsal temeline ve Brecht'çi estetiğine engel oluşturmuyor. Sadri Alışık'ın en iyi oyunlarından birini gerçekleştirdiği filmde, Ayla Algan, Feridun Çölgeçen, İhsan Yüce, Danyal Topatan, Bilge Zobu, Diclehan Baban ve Handan Adalı gibi güçlü karakter oyuncularını resmigeçit yapıyor.

İstanbul Medical Center Evde Bakım Merkezi

Yaşadığınız yerdeyiz...

Kişiyeye Özel Evde Sağlık / Bakım Hizmet Anlayışımız;

Her hastanın karşılaştığı sorunlar ve bakım gereksinimi kişiyeye özeldir. Her hastanın hastalıklara karşı verdiği tepki ve kabulleniş biçimi de farklıdır. Bu bilinçle İstanbul Medical Center, her bireyi özel kabul etmekte ve **'Kişiyeye Özel Hizmet Planı'** hazırlamaktadır

HİZMETLERİMİZ

- ◆ Evde Hemşirelik Hizmeti,
- ◆ Evde Sağlık Destek Personeli,
- ◆ Evde Doktor Hizmeti,
- ◆ Evde Psikolog,
- ◆ Evde Rehabilitasyon,
- ◆ Evde Diyetisyen,
- ◆ Evde Sağlık Eğitimi,
- ◆ Evde Yoğun Bakım

Evde Tıbbi Cihaz Hizmetleri

Son teknolojiye sahip güvenilir ve kalite kontrolleri yapılmış ev tipi tüm tıbbi cihazlar satışı ve kiralaması yapılmaktadır.

Evde Yenidoğan Eğitimi

Yeni doğum yapmış annenin kendi temel bakım gereksinimlerini bilinçli ve doğru uygulayabilmesi, psikolojik olarak rahat ve mutlu hissetmesi amacıyla yenidoğan ve anne bakım eğitimleri, İstanbul Medical Center'ın deneyimli ve uzman hemşireleri tarafından evinizde uygulamalı olarak sunulmaktadır.

Diğer Destek Hizmetleri

- ◆ Görüntüleme hizmeti, (Evde Röntgen, Ultrason)
- ◆ Ambulans hizmeti,
- ◆ Evde laboratuvar hizmeti

T I M I N G F O R C H A M P I O N S

The Edox Hydro Sub North Pole – Champion free diver Christian Redl and Australian photographer Markus Fillinger will head to the geographic North Pole in 2015. Their aim: to investigate the effects of global warming on the Pole's fragile environment and carry

out the world's first free dive under the ice. The Edox Hydro Sub North Pole will be with them every step of the way. **From the Swiss mountains to the icy wastes of the Arctic, the Edox Hydro Sub North Pole is a time machine made for the ultimate challenge.**

EDOX

Maître Horloger - Les Genevez
depuis 1884

SAAT
ve DIŞ TİC. LTD. ŞTİ.

Aşirefendi Cad. Türkiye Han No.13 Kat.1/2 Sirkeci / Fatih / İstanbul
T. 0212 514 49 37 | F. 0212 526 49 37 www.meysaat.com